

Eindverslag Commissie Evaluatie premasterprogramma's

RAPPORT EVALUATIE VU SCHAKELPROGRAMMA'S

Intern rapport

Commissieleden:

Gerhard van de Bunt (onderwijsdirecteur FSW tot zomer 2018, voorzitter)

Mariëtte Huizinga (opleidingsdirecteur Pedagogische Wetenschappen, lid)

Lothar Kuijper (opleidingsdirecteur Health Sciences, lid)

Hayke Everwijn (beleidsmedewerker onderwijs, secretaris vanaf voorjaar 2018)

Ella Noorhoek (hoofd onderwijsbureau SBE, lid tot najaar 2017)

Juliette Huijgen (student, lid tot najaar 2017)

Jacco van den Heuvel (beleidsmedewerker onderwijs, secretaris tot najaar 2017)

STATUS Definitief

VERSIE:

AUTEUR Hayke Everwijn (secretaris werkgroep)

OPDRACHTGEVER

DATUM 25.10.2018

VERSPREIDING

VERSIE HISTORIE

VERSIENUMMER	DATUM	AUTEUR	OPMERKING
1	21 november 2017	Jacco van den Heuvel (secretaris)	Eerste concept - Na 21 november heeft werkgroep enkele maanden stil gelegen i.v.m. vertrek Jacco.
2	25 oktober 2018	Gerhard van de Bunt (voorzitter) Mariëtte Huizinga (lid) Lothar Kuijper (lid) Hayke Everwijn (secretaris)	In de periode april – september 2018 is ontbrekende informatie en een update van informatie opgehaald bij de faculteiten. Het rapport is uitgebreid en herschreven.

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	5
1.1. <i>Beschrijving schakeltrajecten en schakelstudenten</i>	5
1.2. <i>Beschrijving werving tot instroom in de master (Zie hoofdstuk 5)</i>	8
1.3. <i>Visie werkgroep op schakelen van hbo naar wo</i>	9
1.4. <i>Adviezen werkgroep</i>	10
2. Inleiding	14
2.1. <i>Opdracht werkgroep</i>	14
2.2. <i>Afbakening</i>	14
2.3. <i>Werkwijze</i>	14
2.4. <i>Leeswijzer</i>	15
Deel 1: schakeltrajecten en schakelstudenten (beschrijving)	17
3. Beschrijving schakeltrajecten	18
3.1. <i>Definities / terminologie</i>	18
3.2. <i>Versijningsvormen schakelprogramma's</i>	18
3.3. <i>Aantal Masteropleidingen met schakeltraject</i>	21
3.4. <i>Omvang en samenstelling schakelprogramma's (beschrijving en ervaringen)</i>	25
3.5. <i>Voor- en nadelen van vormen van onderwijsorganisatie</i>	28
4. Beschrijving premasterstudenten	30
4.1. <i>Aantal premasterstudenten</i>	30
4.2. <i>Profiel premasterstudenten</i>	31
4.3. <i>Doorstroom en studiesucces</i>	32
4.4. <i>Tevredenheid premasterstudenten</i>	33
Deel 2: van aanmelding tot en met afronding (beschrijving en advies)	35
5. Van Voorlichting premaster tot toelating master	36
5.1. <i>Voorlichting / werving</i>	36
5.2. <i>Aanmelding, toelating en inschrijving</i>	37
5.3. <i>Onderwijs, Examinering en afronding</i>	41
Deel 3: Behandeling van deelvragen	44
6. Premaster-assessment van NOA	45
6.1. <i>Beschrijving onderdelen en proces</i>	45
6.2. <i>Ervaringen met het Premaster assessment</i>	46
6.3. <i>Advies voor het vervolg van het premaster-assessment</i>	48

7.	Voldoet de VU aan de landelijke kaders en afspraken over schakeltrajecten?	49
7.1.	<i>WHW verplicht universiteiten doorstroom te ondersteunen</i>	49
7.2.	<i>Bekostiging premastertrajecten en premastervergoeding</i>	49
7.3.	<i>Inschrijven als bachelorstudent</i>	50
7.4.	<i>Toelating en selectie</i>	51
7.5.	<i>Conclusie, aanbeveling en aandachtspunten</i>	52
8.	Onderwijstaal / internationale studenten	54
8.1.	<i>Onderwijstaal premasterprogramma</i>	54
8.2.	<i>Internationale studenten als doelgroep?</i>	54
8.3.	<i>Conclusie en advies</i>	57
9.	Wat is nodig voor de kwaliteitszorg van schakeltrajecten?	58
9.1.	<i>Kwaliteitszorg vanuit afgeleide verantwoordelijkheid</i>	58
9.2.	<i>Premasterprogramma's (na hbo-bachelor)</i>	58
9.3.	<i>Ingedaalde schakeltrajecten</i>	60
9.4.	<i>Conclusie en advies</i>	60
10.	Ingedaalde schakelprogramma's	62
10.1.	<i>Welke ingedaalde schakeltrajecten zijn er?</i>	62
10.2.	<i>Wat beperkt het 'ingedaald schakelen'?</i>	62
10.3.	<i>Onderwijs door de VU of door het hbo?</i>	64
10.4.	<i>Hoe verloopt de toelating, inschrijving en financiering?</i>	65
10.5.	<i>Wie doet wat in de kwaliteitszorg?</i>	67
10.6.	<i>Hoe werken we samen met het hbo?</i>	68
10.7.	<i>Wat wordt contractueel vastgelegd?</i>	69
10.8.	<i>Conclusies en advies</i>	69
11.	Taken, verantwoordelijkheden en eigenaarschap	71
11.1.	<i>Eigenaarschap niveau schakelprogramma</i>	71
11.2.	<i>Taken op niveau schakelprogramma</i>	71
11.3.	<i>Advies: Aanspreekpunt op Faculteitsniveau</i>	72
11.4.	<i>Advies: Taken op Programma-overkoepelend niveau</i>	72
12.	Bijlagen	73
12.1.	<i>Lijst Schakelmogelijkheden per faculteit</i>	73
12.2.	<i>Beschrijving per ingedaald schakeltraject</i>	78
12.3.	<i>Rapport Student Analytics</i>	85
12.4.	<i>Beschrijving profielen Studentenmonitor</i>	86
12.5.	<i>Bronnenlijst</i>	87

SAMENVATTING

In de Overleggen Portefeuillehouders Onderwijs van maart en april 2017 is besloten een commissie in te stellen om een evaluatie van premastertrajecten aan de VU uit te voeren. Dit rapport is het eindverslag van de commissie.

Afbakening: de commissie heeft zich gericht op zeven van de negen faculteiten; de faculteiten Geneeskunde en Tandheekunde zijn buiten beschouwing gelaten, omdat de schakelprogramma's duidelijk anders zijn (sterk selectief, niet gericht op hbo instroom en groter in aantal EC).

Deze samenvatting bestaat uit vier delen:

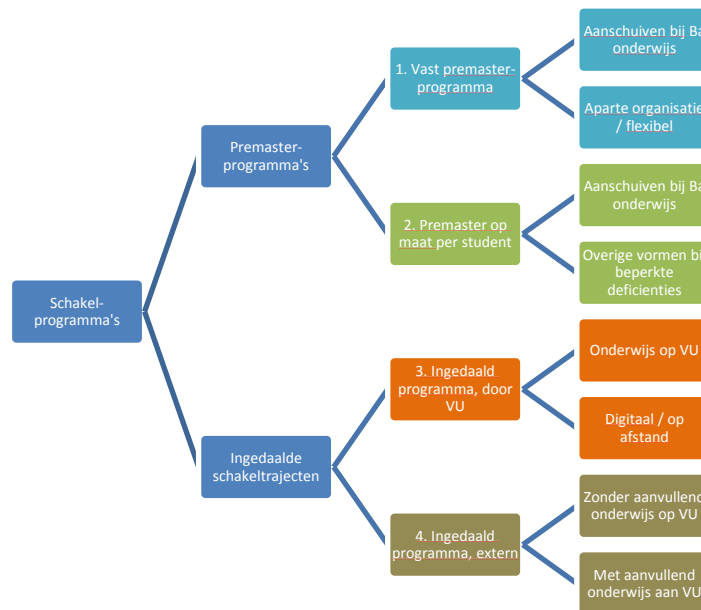
1. Beschrijving schakeltrajecten en schakelstudenten
2. Beschrijving proces van werving tot instroom in de master
3. Visie van de werkgroep op schakelen
4. Samenvatting van de aanbevelingen uit alle hoofdstukken

1.1. BESCHRIJVING SCHAKELTRAJECTEN EN SCHAKELSTUDENTEN

Categorieën schakelprogramma's (zie hoofdstuk 3)

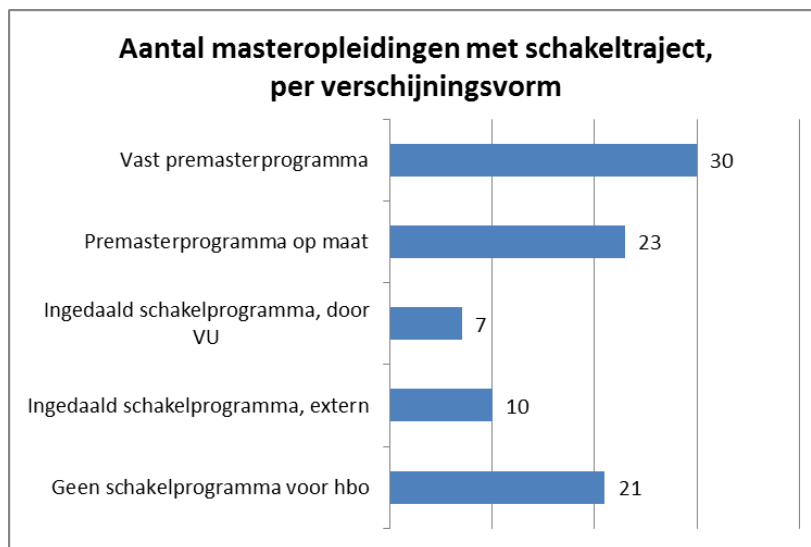
De VU heeft een rijk palet aan schakelprogramma's. Dit rapport deelt de programma's in vier categorieën in:

1. Vast premasterprogramma: vooraf gedefinieerd programma dat studenten volgen na het behalen van het bachelordiploma. Dit is de vorm waarop bij de VU meestal bedoeld wordt als er gesproken wordt over een 'premaster'. De meeste instroom in masteropleidingen vanuit schakeltrajecten komt momenteel voort uit deze verschijningsvorm, naar schatting ongeveer 90% .
2. Premasterprogramma op maat: programma dat op maat voor een student wordt samengesteld afhankelijk van de deficiënties, na het behalen van het bachelordiploma. Deze vorm wordt aangeboden door opleidingen die vanwege de beperkte instroom vanuit het hbo en/of de diversiteit in deficiënties geen aanleiding hebben een vast programma aan te bieden.
3. Ingedaald schakelprogramma door de VU: programma dat wordt gevolgd *tijdens* de bacheloropleiding.
4. Ingedaald schakelprogramma extern: programma dat wordt gevolgd *tijdens* de bacheloropleiding en wordt verzorgd door een andere instelling (hbo-instelling of Open Universiteit)

Masteropleidingen met een schakelmogelijkheid (zie hoofdstuk 3)

Van de 75 masteropleidingen bij de zeven onderzochte faculteiten hebben 54 masteropleidingen (72%) de mogelijkheid via een schakelprogramma in te stromen in de masteropleiding. Hieronder volgt een verdeling van de schakelmogelijkheden per verschijningsvorm¹.

Ontbreken schakelmogelijkheid (zie hoofdstuk 3)

21 masteropleidingen hebben geen schakelmogelijkheid. Voor drie masteropleidingen geldt dat er geen verwante hbo vooropleiding is (Oudheidstudies, Criminologie, Filosofie). De overige 19 masteropleidingen hebben een te groot hiaat tussen het academisch eindniveau van een hbo-bachelor en het gevraagde ingangsniveau van de master. Dit gaat om tien researchmasters, zes selectieve masteropleidingen en twee masteropleidingen met civiel effect / beroepsvereisten (Notarieel recht en Psychologie). Bij de researchmasters en de selectieve ‘niche’ opleidingen geldt bovendien dat er weinig interesse verwacht wordt vanuit het hbo.

¹ De aantallen per verschijningsvorm tellen op tot 70 en niet tot 54 (het aantal masteropleidingen met een schakelprogramma) omdat sommige masteropleidingen twee vormen van schakeltrajecten hebben en dus dubbel zijn geteld.

Omvang schakelprogramma's (zie hoofdstuk 3)

De omvang van de vaste programma's is meestal 30 EC. In het verleden zijn premasterprogramma's groter in omvang geweest, meestal 60 of 45 EC. Reducering in financiering (premasterprogramma's zijn niet meer bekostigd door het rijk, de VU investeert vanuit VUSAM tot 30 EC) is mede aanleiding geweest tot gesprekken binnen de faculteiten of schakelprogramma's niet onnodig groot waren en in omvang konden worden beperkt. De omvang van de VU schakelprogramma's is in vergelijking met het landelijke beeld aan de kleine kant.

Faculteiten beschouwen programma's van 30 EC doorgaans als krap, maar net haalbaar om de studenten op het ingangsniveau van de master te brengen. De meeste faculteiten geven aan idealiter een groter schakelprogramma aan te willen bieden met meer inhoudelijke vakken, zonder dat er sprake is van grote struikelpunten. Drie punten verdienen aandacht:

1. FGB Bewegingswetenschappen constateert het risico dat door het ontbreken van inhoudelijke vakken in het schakelprogramma bachelor leerstof in de masterfase wordt herhaald, omdat docenten de neiging hebben aan te sluiten bij het laagste kennisniveau in een groep. De USR noemt dit ook als aandachtspunt in haar beleidsplan en kondigt aan onderzoek te gaan doen naar dit risico.
2. Het komt voor dat studenten met alleen het premasterprogramma en de navolgende master – dus niet in het bezit zijn van (verwante) academisch bachelor – niet volledig voldoen aan beroepsvereisten. Het enige bij de werkgroep bekende voorbeeld is Pedagogische Wetenschappen. Bij andere studies met beroepsvereisten als rechtsgeleerdheid (groter, ingedaald schakelprogramma) en psychologie (geen schakelprogramma) speelt dit niet.
3. Bij een hiaat van meer dan 30 EC tussen eindniveau hbo-bachelor en ingangsniveau wo-master zijn opleidingen niet geneigd schakelmogelijkheden aan te bieden, omdat vanuit VUSAM als gezegd maximaal 30 EC wordt vergoed. Dit staat mogelijk haaks op de ambities van de VU en is mogelijk niet in lijn met de wettelijke verplichting schakelen te faciliteren vanuit verwante hbo-opleidingen, indien deficiënties binnen een 'redelijke termijn' kunnen worden weggewerkt (zie hoofdstuk 7 voor discussie over dit concept). Een voorbeeld is Psychologie, waar hbo-studenten bij de VU geen schakelprogramma kunnen volgen, terwijl er bij andere universiteiten wel schakelprogramma's zijn van rond de 60 EC.

Inhoud schakelprogramma's (zie hoofdstuk 3)

Bij het merendeel van de vaste programma's ligt de nadruk op academische vaardigheden, methodologie en statistiek, dat beslaat veelal minstens de helft van het totaal aantal EC. Het beeld dat hbo-studenten zich vooral moeten bekwamen in een academische manier van werken en denken wordt breed gedeeld. Er is ook meer nadruk komen te liggen op juist die aspecten, toen faculteiten de premasterprogramma's hebben gereduceerd van meestal 60 naar meestal 30 EC.

De meeste vaste programma's zijn samengesteld ter voorbereiding op één masteropleiding. Vier premasterprogramma's hebben een aanzienlijk deel van het programma gedeeld met meerdere masteropleidingen (FSW, SBE) of bereiden in zijn geheel voor op meerdere masteropleidingen (BETA, FGB).

Vorm van schakelprogramma's (zie hoofdstuk 3)

Premasterprogramma's met een laag aantal studenten bieden doorgaans 'aanschuifonderwijs'. Vanuit de student is dit een nadeel: het is moeilijk te combineren met werk. Dit is bij kleine aantallen vaak de enige wijze om een premasterprogramma aan te bieden omdat het efficiënt en eenvoudig te organiseren is.

Vaste premasterprogramma's met een hogere instroom organiseren het onderwijs vaker apart voor premasterstudenten. Het grotere aantal studenten rechtvaardigt meer investering. Vormen van aparte organisatie zijn:

- > eenjarige deeltijdprogramma's waarbij het onderwijs op vaste dagen wordt geroosterd;
- > voltijd programma's van een half jaar;
- > programma's die (deels) op afstand gevolgd kunnen worden.

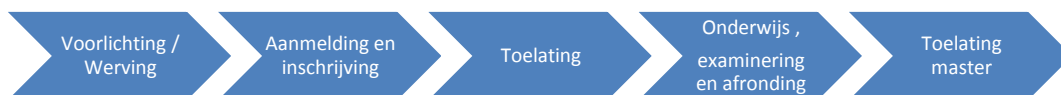
Instroom, doorstroom en studiesucces (zie hoofdstuk 4)

In 2012 t/m 2018 startten jaarlijks 620 tot 960 studenten een premastertraject op de VU. Daarnaast stromen naar schatting 50 – 100 studenten in na het volgen van een ingedaald premastertraject, in totaal grofweg 700 – 1.000 schakelstudenten.

Het grootste deel van de premasterstudenten stroomt door naar de masterfase binnen de VU (grofweg 75%). Het resterende deel valt uit of kiest er toch niet voor een master aan de VU te gaan volgen. Grofweg 15% van de instroom van de masteropleidingen (op instellingsniveau) bestaat uit studenten die een premastertraject hebben afgerond.

Premasterstudenten vallen significant minder vaak uit dan studenten die instromen vanuit een wo-bachelor. De uitvalpercentages van de mastercohorten 2012 t/m 2015 liggen bij de instromers na afronding van een premaster 6 tot 7% lager dan de groep die instroomt vanaf een wo-bachelor diploma. De instromers na afronding van een premaster studeren ook sneller af dan de groep die instroomt vanaf een wo-bachelor diploma; 18 tot 20% meer studeert binnen de nominale studieduur af. Het hogere studiesucces van premasterstudenten t.o.v. wo-bachelors geldt voor alle faculteiten (voor RCH zijn de aantallen te laag voor het trekken van conclusies).

1.2. BESCHRIJVING WERVING TOT INSTROOM IN DE MASTER (ZIE HOOFDSTUK 5)

Werving / voorlichting: Vooral de vaste premasterprogramma's profileren zich in de werving als zelfstandige programma's, onder andere via het masterportal op vu.nl en tijdens masterdagen.

Aanmelding en inschrijving: Voor een premaster gaat aanmelding en inschrijving net als voor overige opleidingen via Studielink en VUnet. Studenten moeten aantonen aan de toelatingseisen te voldoen. Vervolgens moeten zij de premastervergoeding betalen (€1030,- + €34,- per EC indien het programma meer dan 30 EC omvat), waarna de inschrijving definitief wordt. Premasterstudenten worden ingeschreven als bachelorstudent, op enkele uitzonderingen na. De regels voor premasterstudenten inzake aanmelding en inschrijving wijken op een aantal punten af van de regels voor bachelor- en masterstudenten. Dit is vastgelegd in de Regeling Aanmelding en Inschrijving (RAI) en de premasterbepalingen.

Toelating: Het verschil of premasterprogramma's eisen stellen aan verwantschap van (hbo) bachelordiploma's. De meeste VU-premastertrajecten stellen naast een bachelordiploma aanvullende toelatingscriteria, behalve FRT. Aanvullende toelatingseisen worden nodig geacht om studenten te kunnen selecteren die na afronding van het aangeboden programma het niveau van de wo-master aan zouden moeten kunnen. De meest voorkomende toelatingseisen zijn:

- > FSW, FGW en FGB stellen als aanvullend toelatingscriterium dat studenten een voldoende score moeten halen op het premaster-assessment van NOA. Deze eis geldt alleen voor studenten met een hbo vooropleiding (niet voor wo-bachelor gediplomeerden). Dit premaster-assessment wordt naar wisselende tevredenheid ingezet en door steeds minder faculteiten (zie hoofdstuk 6).
- > SBE stelt voor toegang tot haar premasterprogramma's een GMAT score van 550 als eis. Deze ingangseis werd nodig geacht toen het instroomvolume te groot werd en het instroomniveau te laag bleek.

- > BETA werkt niet meer met het premaster-assessment van NOA maar vraagt wel een score voor Engelse taalvaardigheid (TOEFL/IELTS).

De aanvullende toelatingseisen voor premasterprogramma's moeten aan vier landelijke afspraken voldoen². De VU voldoet aan deze afspraken. Het besluit van de minister dat vanaf 2019/2020 de kosten voor de gestandaardiseerde toetsen (IELTS, TOEFL etc. / GMAT, GRE etc.) niet meer aan de student in rekening mogen worden gebracht, zijn in de interpretatie van juridische zaken niet van toepassing op premasterprogramma's, omdat het geen initiële opleidingen zijn en niet bekostigd zijn.

Onderwijs, examinering en afronding: Na inschrijving kunnen premasterstudenten zich inschrijven voor een speciaal tweedaags introductieprogramma. Drie faculteiten maken hier gebruik van. Na inschrijving aan de VU verlopen de processen voor onderwijs en examinering zoals vastgelegd voor reguliere studenten van de bacheloropleiding waar zij voor staan ingeschreven - voor zover bekend bij de werkgroep. Studenten ontvangen na afronding van een premasterprogramma geen certificaat of diploma van de VU. Wel heeft een premasterstudent recht op een cijferlijst met daarop de behaalde resultaten.

Toelating tot masteropleiding: Het recht op toelating tot de masteropleiding op basis van een afgerond premasterprogramma is bij de VU vastgelegd in het format OER master.

1.3. VISIE WERKGROEP OP SCHAKELEN VAN HBO NAAR WO

Het omarmen van diversiteit, openheid als één van de kernwaarden en het bijdragen aan het ontdekken en ontwikkelen van individueel talent zijn drie belangrijke elementen in de VU visie. De VU neemt haar maatschappelijke verantwoordelijkheid om kansen te bieden aan studenten die door allerlei barrières niet de 'koninklijke route' bewandelen. De werkgroep meent dat het aanmoedigen van schakelen tussen hbo en wo bij deze visie en werkwijze past. De ervaringen met schakelstudenten zijn bovendien veelal positief: zij tonen een hoge inzet en motivatie, zijn door hun meer praktijkgerichte achtergrond een verrijking voor de studentpopulatie (mits hun aantal niet de overhand neemt), hebben een hoger studiesucces dan wo-bachelorstudenten en vallen ook minder vaak uit. Tegelijkertijd maken schakelstudenten dat financiële druk oploopt omdat een jaar premaster-onderwijs tussen hbo-bachelor en wo-master niet door de overheid bekostigd wordt.

Faculteiten zoeken als gevolg steeds het wankel evenwicht tussen de wens van kwalitatief hoogstaande, voor de student efficiënte, effectieve en ruim toegankelijke schakeltrajecten en de noodzaak dit binnen de beschikbare financiële middelen te realiseren. Voor het vinden van deze balans destilleert de werkgroep de volgende beleidsdoelen uit de uitvoeringspraktijk:

- > **Ruime mogelijkheden:** Bied waar mogelijk schakelmogelijkheden vanuit het hbo. Stimuleer de instroom, voor zover dit de diversiteit van de studentpopulatie ten goede komt. Maak onderscheid tussen schakelprogramma's tijdens het hbo (voor de doelgroep 'vroegtijdige kiezers') en schakelprogramma's na het hbo (voor de doelgroep 'hbo-gediplomeerden').
- > **Toegankelijk:** Stel alleen aanvullende eisen aan toelating tot een premasterprogramma (bovenop een verwant hbo-bachelordiploma) waar dit noodzakelijk is het instroomniveau te borgen, zodat gemotiveerde, ambitieuze studenten niet bij voorbaat uitgesloten of ontmoedigd worden.
- > **Efficiënt en effectief:**
 - Bied programma's die voor student en VU efficiënt zijn: minimaliseer de omvang van het schakelprogramma beredeneerd vanuit het ingangsniveau van de master.
 - Maak waar mogelijk gebruik van gedeelde cursussen voor verschillende groepen

² N.a.v. het rapport 'Selectie: Meer dan cijfers alleen' van de Inspectie heeft de Minister een kamerbrief geschreven over selectie en toegankelijkheid van het hoger onderwijs (Kamerstuk 34 550 VIII, nr. 121). Zie hoofdstuk 7.

- schakelstudenten.
- Organiseer premasterprogramma's studeerbaar, bij voorkeur in een zodanige vorm, dat schakelstudenten het schakeljaar kunnen combineren met andere dagbesteding (bijv. blended, deeltijd op vaste dagen, voltijds gedurende een beperkte periode) zodat studenten hun tijd efficiënt in kunnen delen en effectief hun doelen kunnen nastreven.
- > **Helder:** Zorg voor heldere informatievoorziening en regels voor (aspirant) schakelstudenten en medewerkers.

Bovenstaande visie en uitgangspunten, gecombineerd met de opgedane kennis van de praktijk, vertalen zich in de adviezen zoals in de volgende paragraaf gegeven.

1.4. ADVIEZEN WERKGROEP

Achter elke aanbeveling staat de voorgestelde actiehouder genoemd (vetgedrukt, achter een pijltje).

Visie en beleid (zie 1.3)

1. Formuleer op basis van voorliggend rapport en de bespreking daarvan in het OPO een VU-visie op schakelonderwijs, opdat deze gebruikt kan worden als richtsnoer bij het verder ontwikkelen en profileren van schakelmogelijkheden.

Werving en Informatievoorziening (zie hoofdstuk 5)

2. Werk met hbo-instellingen aan een betere werving van bestaande premasterprogramma's en ingedaalde schakeltrajecten → **Faculteiten, C&M**
3. Verbeter de informatie voor aspirant schakelstudenten:
 - a Vernieuw de VU brede pagina's met informatie over schakelmogelijkheden. Maak deze kloppend, volledig, wervend en verwijst door naar relevante regelingen en facultaire mogelijkheden. Vertaal als onderdeel van deze vernieuwing de huidige situatie naar een duidelijk en herkenbaar beeld in het profiel van de VU, t.b.v. de werving én verantwoording naar maatschappij en politiek. Herzie waar nodig ook de facultaire voorlichtingsinformatie → **Faculteiten, C&M**
 - b Maak op het masterportal altijd zichtbaar welke schakelmogelijkheden er zijn vanuit het hbo, ook indien mogelijkheden per geval bekeken worden. Het zichtbaar maken van de mogelijkheden vloeit voort uit onze wettelijke taak doorstroom te faciliteren en de VU-visie dat we doorstroom waar mogelijk willen faciliteren. → **Opleidingen, C&M**
 - c Neem op het masterportal en in de master OER³ op wat de toelatingseisen voor de premaster zijn, waar dit nog niet het geval is. → **Faculteiten, C&M**
4. Creëer helderheid over de 'regels' voor premasterstudenten. Maak alle 'regels' met betrekking tot premasterstudenten voor ingeschreven studenten én medewerkers bij elkaar beschikbaar en makkelijk vindbaar. Nu zijn stukken informatie los beschikbaar (premasterbepalingen als bijlage bij de RAI, OER, VU en facultaire pagina's), niet makkelijk vindbaar en bovendien niet up to date en op onderdelen in strijd met elkaar. → **SOZ Onderwijsbeleid, C&M**
5. Herzie de premasterbepalingen, deze sluiten niet meer goed aan bij de huidige situatie en zijn niet volledig. De werkgroep doet in afstemming met juridische zaken een voorstel voor herziening van de premasterbepalingen. Dit voorstel worden apart voorgelegd aan het OPO. → **BZ Juridische Zaken, SOZ Onderwijsbeleid**

Begeleiding en introductie

6. Zorg voor een goede start en begeleiding. Verzorg een introductie apart voor gestarte premasterstudenten. Ook indien het gaat om een kleine groep studenten, is het belangrijk aandacht te geven aan hun afwijkende programma, positie en waar zij terecht kunnen met

³ Het format OER 2019-2020 is na adressering van de werkgroep al uitgebreid op dit punt.

vragen en voor begeleiding. Een dergelijke introductie zorgt voor helderheid en kan een start bieden voor cohortvorming. Zeker bij het model van 'aanschuifonderwijs' is deze helderheid en cohortvorming niet vanzelfsprekend. De VU werkgroep 'studentbegeleiding' schrijft in haar visie dat het tutoraat een fundamenteel onderdeel is van studentbegeleiding gedurende de hele studieloopbaan. In de uitwerking van deze visie kan worden afgewogen op welke wijze het tutoraat ook voor premasterstudenten kan worden ingezet. → **Faculteiten** (die dit nog niet doen).

Internationale doelgroep (zie hoofdstuk 8)

7. Investeer op korte termijn niet VU-breed in actieve werving van internationale studenten als doelgroep van premasterprogramma's. Laat geïnteresseerde internationale studenten wel toe (waar passend) en monitor de ervaringen. Onderzoek op basis van de interesse en toestroom nader wat de aard en omvang van de doelgroep is. → **IO, FSW, SBE**

Inschrijving / Toelating / NOA assessment (zie hoofdstuk 5 en 6)

8. Stel alleen aanvullende eisen aan toelating tot een premasterprogramma (bovenop een verwant hbo-bachelordiploma) waar dit noodzakelijk is het instroomniveau te borgen, zodat gemotiveerde, ambitieuze studenten niet bij voorbaat uitgesloten of ontmoedigd worden. Evalueer de toelatingseisen periodiek in relatie tot het doel ervan. De werkgroep acht het belangrijk dat opleidingen alert blijven dat studenten die zeer gemotiveerd zijn een kans krijgen en niet bij voorbaat uitgesloten of ontmoedigd worden deel te nemen aan een schakeltraject door aanvullende toelatingseisen. Daarbij speelt ook de geest van het besluit van de minister mee, dat vanaf 2019/2020 de kosten voor de gestandaardiseerde toetsen niet meer aan de student in rekening mogen worden gebracht. Bij het gebruik van toelatingstesten is de aanbeveling van Student Analytics om onderzoek uit te voeren naar de studieloopbaan van de studenten die niet voldoen aan de norm, om te bepalen of de norm niet te selectief is. → **Faculteiten**
9. Pas de premastervergoeding aan conform de wettelijke kaders. De VU vraagt in een beperkt aantal gevallen meer dan de wettelijk maximale premastervergoeding (sinds studiejaar 2017-2018 middels WHW artikel 7.57i, lid 3 gemaximeerd op maximaal het wettelijk collegegeld bij een programma van 60 EC of meer of maximaal een proportioneel deel van het wettelijk collegegeld bij een programma van minder dan 60 EC), namelijk bij programma's kleiner dan 30 EC, waar een premastervergoeding van €1030,- (is tarief voor 30 EC) voor wordt gevraagd of het contracttarief indien het gaat om een of twee vakken. → **SOZ / SSA, Faculteiten**
10. Borg de kwaliteit van de toetsing in het kader van de toelating. Zorg dat de bestaande vragen en problemen met het NOA assessment worden opgelost. Dit is reeds in gang gezet met de beslissing een marktconsultatie te doen, waarna wordt bekeken hoe de dienstverlening wordt aanbesteed. → **SOZ, Inkoop, Faculteiten**

Inhoud en vorm van schakelprogramma's (zie hoofdstuk 3)

11. Onderzoek waar premasterprogramma's overlappende deficiënties in academische vaardigheden met gezamenlijke cursussen kunnen oplossen. De ervaringen van FSW en SBE met een gedeeld programma voor academische vaardigheden en een apart programma voor vakinhoudelijke kennis zijn goed. Studenten hebben voordeel van de verschillende perspectieven tijdens de gedeelde cursussen en vanuit faculteitsperspectief is het efficiënt. → **Faculteiten**
12. Blijf op de hoogte van de ontwikkelingen in curricula en eindniveau van verwante bacheloropleidingen, zodat schakelprogramma's passend blijven. Denk hierbij o.a. aan de toenemende aandacht in hbo curricula voor onderzoeksvaardigheden. → **Faculteiten**
13. Onderzoek en benut de mogelijkheden voor 'blended' onderwijs ook in premasterprogramma's, zodat premasterstudenten een de facto deeltijd 'tussenjaar' kunnen combineren met werk of een andere dagbesteding. → **Faculteiten**

Ingedaalde trajecten (zie hoofdstuk 10)

14. Ingedaalde trajecten lijken in veel opzichten voordelig vanuit student- en instellingsperspectief, maar hebben zich nog niet bewezen. Verwerf met hbo- en wo-partners nader inzicht in de omvang van de doelgroep en het studiesucces van bestaande trajecten (met vooralsnog kleine instroom en doorstroom). Dit inzicht kan de gesprekken van faculteiten met het hbo over ontwikkeling van ingedaalde trajecten voeden, tezamen met meer kwalitatieve ervaringen vanuit bestaande schakeltrajecten. → **SOZ/ OTIR, Faculteiten**
15. Faciliteer de ontwikkeling van ingedaalde trajecten met informatie en een netwerk. Er zijn nog veel openstaande vragen t.a.v. ingedaalde schakeltrajecten over kwaliteitszorg, financiering, juridische kaders, wijze van samenwerking en (informatie)positie van de schakelstudent aan de VU. Het advies is faculteiten te ondersteunen met:
- Een handreiking met onderwerpen die geregeld moeten worden en opties daarbinnen. Hierbij is het logisch onderscheid te maken tussen schakeltrajecten waar de VU dan wel het hbo het onderwijs en de examinering verzorgt. De informatie en adviezen in hoofdstuk 10 kunnen de input vormen voor een eerste versie van zo'n handreiking. → **SOZ Onderwijsbeleid i.s.m. bestaande schakeltrajecten en diensten**
 - Het organiseren van een informeel netwerk van coördinatoren / opleidingsdirecteuren van ingedaalde schakeltrajecten om elkaar te inspireren, gezamenlijke antwoorden te zoeken t.a.v. de openstaande vragen en de genoemde handreiking te voeden. Dit kan onderdeel uitmaken van een breder netwerk over schakeltrajecten (ook niet ingedaalde premasters), zie ook 'taken / eigenaarschap'. → **SOZ Onderwijsbeleid**
 - Financiële afspraken over ingedaalde trajecten, uitgevoerd door de VU → **Stuurgroep VUSAM**
 - Een model overeenkomst tussen VU en hbo voor ingedaalde schakeltrajecten, op basis van de bestaande overeenkomsten → **BZ Juridische Zaken**

Kwaliteitszorg van premasterprogramma's (zie hoofdstuk 9)

16. Houd periodiek een panelgesprek met premasterstudenten en voormalig premasterstudenten ten behoeve van de kwaliteit van het programma als geheel. → **Faculteiten**
17. De kwaliteitszorg van vakken in een premasterprogramma die bestaand bacheloronderwijs zijn, is geborgd in de bacheloropleiding. Maak in cursusevaluaties voor premastertrajecten met veel studenten en apart georganiseerd onderwijs onderscheid tussen premaster- en bachelorstudenten en overweeg extra premaster-specifieke items op te nemen over bijvoorbeeld de overgang van hbo naar wo. → **Faculteiten i.s.m. SOZ / OTIR**
18. Beleg de kwaliteitszorg van de vakken die geen bestaand bacheloronderwijs zijn bij de OLC van de master en regel daarbij premaster vertegenwoordiging. Of: organiseer een eigen commissie bij een gedeeld programma waarmee studenten in meerdere masteropleidingen kunnen instromen. → **Faculteiten**

Afronding premasterprogramma (zie hoofdstuk 5)

19. Reik na afronding van een premasterprogramma een premastercertificaat uit. Studenten ontvangen na afronding van een premasterprogramma nu geen certificaat van de VU. Iets tastbaars kunnen overhandigen kan goed zijn voor motivatie, groepsvorming en binding met de (master)opleiding en de VU. → **SOZ Onderwijsbeleid / werkgroep 'bullen en certificaten'**

Taken / eigenaarschap (zie hoofdstuk 11)

20. Kies bewust voor het beleggen van de in hoofdstuk 11 benoemde taken op het niveau van het schakelprogramma, bij de opleidingsdirecteur van de master, bachelor of een premastercoördinator. → **Faculteiten**
21. Houd overzicht over de schakelmogelijkheden op faculteitsniveau. Wijs per faculteit een of

- twee aanspreekpunten aan aangaande premasterprogramma's voor afstemming binnen de faculteit, tussen faculteiten en tussen de faculteit en diensten. De facultaire aanspreekpunten kunnen een informeel netwerk vormen om naar behoefte af te stemmen over faculteit overstijgende zaken, om kennis en ervaringen uit te wisselen en als input voor beleidsvorming. Denk aan thema's als ingedaalde trajecten, wijzigingen in landelijke kaders, procesafspraken, behoeften inzake toelatingstesten, overige externe en interne ontwikkelingen. → **Faculteiten**
22. Wijs een verantwoordelijke aan die staat voor de diverse schakelmogelijkheden tussen hbo- of wo- bacheloropleiding en een wo-masteropleiding, zoals een decaan, portefeuillehouder onderwijs, onderwijsdirecteur of een ander nauw betrokken persoon met voldoende statuut en motivatie schakelprogramma's verder vorm te geven. → **CvB**

2. INLEIDING

2.1. OPDRACHT WERKGROEP

In de Overleggen Portefeuillehouders Onderwijs van maart en april 2017 is besloten een commissie in te stellen om een evaluatie op hoofdlijnen van het systeem van premastertrajecten aan de VU uit te voeren. Dit rapport is het eindverslag van de commissie.

Voor de opdracht waren drie aanleidingen:

1. Het waar mogelijk toelaten van geschikte hbo-bachelorstudenten tot een masteropleiding past in de missie en het maatschappelijk profiel van de VU. Ook levert het meer masterstudenten op. Tegelijkertijd is het schakeltraject voor de universiteit grotendeels onbekostigd (namelijk niet vanuit de overheid, studenten betalen een bedrag van de helft van het wettelijk collegegeld voor 30 EC⁴).
2. De toetsing vooraf, het premaster-assessment, is door faculteiten verschillend ingericht en verloopt naar verschillende tevredenheid.
3. Eind 2016 / begin 2017 was er politieke discussie over de aansluiting tussen hbo-bachelors en wo-masteropleidingen. Dit leidde ook tot media-aandacht. Door de verschillende werkwijzen binnen de VU is het niet eenvoudig naar buiten één helder beeld over VU-beleid uit te stralen. Het is wenselijk dat de VU zich goed voorbereidt op verdere politieke discussie.

De opdracht aan de commissie was om advies te geven om de premastertrajecten waar mogelijk te verbeteren. Daartoe is gevraagd:

1. Een evaluatie uit te voeren van de hoofdlijnen van de huidige inrichting van de premasterprogramma's, inclusief de aan de programma's voorafgaande toetsing van studenten.
2. Het omschrijven van mogelijke alternatieven c.q. verbeteringen, gezien ook externe ontwikkelingen.
3. Indien deze analyse daartoe aanleiding geeft, vervolgens adviezen te geven aan faculteitsbesturen en/of het CvB.

2.2. AFBAKENING

De reikwijdte is beperkt tot schakeltrajecten voor studenten die met het behalen van hun bachelordiploma deficiënties hebben ten aanzien van de toelatingscriteria van de masteropleiding, maar wel willen instromen in de masteropleiding.

De commissie heeft zich gericht op 7 van de 9 faculteiten; de faculteiten Geneeskunde en Tandheelkunde zijn buiten beschouwing gelaten. De faculteiten GNK en THK kennen wel schakelprogramma's voor de masteropleidingen geneeskunde en tandheelkunde, maar deze zijn op enkele belangrijke punten duidelijk anders dan de premasterprogramma's bij andere faculteiten. Deze twee schakelprogramma's zijn namelijk (sterk) selectief, niet primair gericht op instroom met een hbo-bachelor, en in EC groter dan de meeste "reguliere" premasterprogramma's. Daarnaast zijn de post initiële masters en hbo-masters buiten beschouwing gelaten. Tot slot zijn de eenjarige LVHO masteropleidingen buiten beschouwing gelaten, omdat de bijbehorende applicatietrajecten zich richten op studenten die reeds een wo-master hebben behaald.

2.3. WERKWIJZE

In de periode juni 2017 - september 2018 is de commissie negen maal bijeen geweest. De volgende bronnen zijn gebruikt:

- > Gesprekken tussen commissieleden en vertegenwoordigers van faculteiten, met name de faculteiten die niet in de commissie zelf vertegenwoordigd waren. De commissieleden

⁴ Faculteiten worden intern, via VUSAM, wel bekostigd tot 30 EC.

- vertegenwoordigden de eigen faculteit. Indien nodig werd een tweede vertegenwoordiger gevraagd. Tijdens de gesprekken is onder andere gesproken over:
- de opzet van de programma's;
 - verhouding methodologie / vaardigheden en vakinhoud;
 - doelgroepen;
 - tevredenheid van faculteit;
 - Engelstalig aanbod;
 - verschillende mogelijkheden tot samenwerking met hogescholen.
- > Gesprekken met vertegenwoordigers van twee hogescholen, namelijk de HvA en Inholland.
 - > Gesprekken met NOA (leverancier premaster-assessment).
 - > Gesprek met de UvA.
 - > Bestudering van de informatie over schakeltrajecten, te vinden via het masterportal, VUnet en de facultaire websites.
 - > Bestudering van stukken, waaronder kamerbrieven, landelijk beleidsonderzoek, interne documentatie m.b.t premasters en schakeltrajecten.
 - > De informatie in dit rapport is tot stand gekomen met behulp van analyses uit het project Student Analytics VU. Dit betreft de instroom en het studiesucces van premasterstudenten. Hierbij is de Code of Practice Privacy & Ethiek Student Analytics VU d.d. 16 november 2017 nageleefd. Analyse: Nanny Kempers, Quality Assurance: Theo Bakker. In februari 2017 is een deelrapport opgeleverd met cijfermatige gegevens over de premaster trajecten. Hierover is destijds ook een bericht verschenen in Ad Valvas. In juli 2018 is een update van het deelrapport verschenen, dat voor voorliggend rapport is gebruikt⁵.

Zie bijlage 12.5 voor de bronnenlijst, inclusief respondenten. De werkgroep heeft geen eigen onderzoek gedaan onder premasterstudenten. Wel is gebruik gemaakt van het landelijke onderzoek onder premasterstudenten dat is uitgevoerd door ResearchNed (2017).

2.4. LEESWIJZER

Het rapport bestaat uit drie delen. Alle aanbevelingen staan in de hoofdstukken en zijn overgenomen in de samenvatting.

Deel 1: Schakeltrajecten en schakelstudenten bij de VU (beschrijving)

- > Hoofdstuk 3 beschrijft de schakeltrajecten van de VU: welke verschijningsvormen zijn er? Hoeveel opleidingen hebben een schakeltrajecten? Wat is de omvang, inhoud en onderwijsvorm?
- > Hoofdstuk 4 beschrijft het aantal en het profiel van schakelstudenten. Hoeveel schakelstudenten heeft de VU, bij welke faculteiten? Wat is de achtergrond van deze studenten? Wat is hun studiesucces in de premaster en de master?

Deel 2: Proces van aanmelding tot en met afronding (beschrijving en advies)

Hoofdstuk 5 beschrijft het proces van werving, aanmelding, toelating, examinering en afronding van schakeltrajecten bij de VU en geeft adviezen voor het vervolg. Daarbij komt ook de informatievoorziening aan bod.

Deel 3: Behandeling van deelvragen

De werkgroep heeft aan de volgende deelvragen in het bijzonder aandacht besteed, omdat hier in de gesprekken met de faculteiten veel aandacht naar uitging, daar vanuit de media aandacht aan werd besteed of hier binnen de VU vragen over bestaan. Elk van deze deelvragen komt terug in een apart hoofdstuk in deel 3.

- > NOA premaster-assessment – beschrijving en advies voor vervolg (Hoofdstuk 6)

⁵ Deelrapport Premaster en studiesucces: Student Analytics, juli 2018.

- > Voldoet de VU aan de landelijke kaders en afspraken over schakeltrajecten? (Hoofdstuk 7)
- > Engels of Nederlands als onderwijstaal van premasterprogramma's? En zijn internationale studenten een doelgroep voor premasterprogramma's? (Hoofdstuk 8)
- > Wat is nodig voor de kwaliteitszorg van schakeltrajecten? (Hoofdstuk 9)
- > Beschrijving van ingedaalde schakeltrajecten én te verhelderen vraagstukken hierbij (Hoofdstuk 10)
- > Taken en eigenaarschap – beschrijving en advies voor het vervolg (Hoofdstuk 11)

DEEL 1: SCHAKELTRAJECTEN EN SCHAKELSTUDENTEN (BESCHRIJVING)

Deel 1 bestrijkt twee hoofdstukken. Hoofdstuk 3 beschrijft de schakeltrajecten van de VU: welke verschijningsvormen zijn er? Hoeveel opleidingen hebben een schakeltrajecten? Wat is de omvang, inhoud en onderwijsvorm? Vervolgens beschrijft hoofdstuk 4 het aantal schakelstudenten en hun profiel. Hoeveel schakelstudenten heeft de VU en bij welke faculteiten volgen zijn een programma? Wat is de achtergrond van deze studenten? Wat is hun studiesucces in de premaster en daarna in de master?

3. BESCHRIJVING SCHAKELTRAJECTEN

In paragraaf 3.1 worden schakeltrajecten gedefinieerd. Paragraaf 3.2 beschrijft vier verschijningsvormen van schakeltrajecten en geeft per categorie een overzicht. Paragraaf 3.3 gaat in op het aantal masteropleidingen met en zonder schakelmogelijkheid. Paragraaf 3.4 beschrijft de omvang en samenstelling van schakelprogramma's en de ervaringen hiermee.

3.1. DEFINITIES / TERMINOLOGIE

We spreken in dit rapport van een schakelprogramma of schakeltraject in brede zin, waar het gaat om de mogelijkheden die de VU biedt aan studenten die met het behalen van hun hbo- of wo-bachelordiploma deficiënties hebben ten aanzien van de toelatingscriteria van de masteropleiding, maar wel willen instromen in de masteropleiding⁶.

De gebruikte terminologie en wat men in de praktijk bedoelt met 'premaster', 'schakelprogramma' of 'doorstroomtraject' verschilt tussen faculteiten (en universiteiten). Daarom geeft de volgende paragraaf eerst een indeling in verschijningsvormen van schakelprogramma's binnen de VU.

De term 'premasterstudent' of 'schakelstudent' is gangbaar en wordt ook in dit rapport gebruikt. Juridisch gezien is een premasterstudent geen student in de zin van de wet. Een premasterstudent heeft dan ook niet per definitie dezelfde rechten en plichten. Dit wordt nader toegelicht in hoofdstuk 5.

3.2. VERSCHIJNINGSVORMEN SCHAKELPROGRAMMA'S

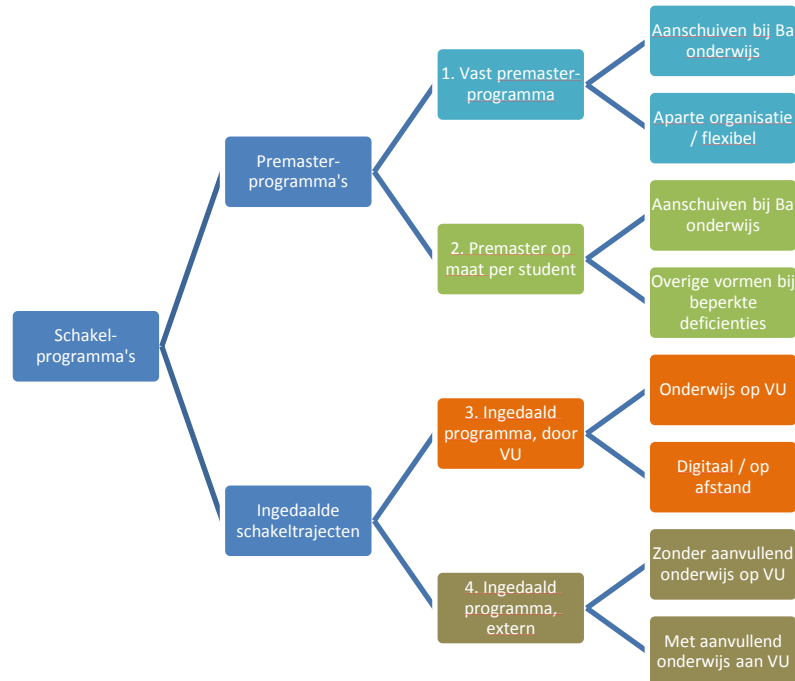
ResearchNed heeft in 2017 in opdracht van OCW een onderzoek gedaan naar de mogelijkheden te schakelen tussen bachelor en master in het hoger onderwijs⁷. Het rapport maakt onderscheid tussen schakelprogramma's tijdens de bachelor en na de bachelor. Op basis van de verschijningsvormen binnen de VU maken we een nader onderscheid in vier categorieën schakelprogramma's (zie figuur 1):

1. Vast premasterprogramma: vooraf gedefinieerd programma dat studenten volgen na het behalen van het bachelordiploma.
2. Premasterprogramma op maat: programma dat op maat voor een student wordt samengesteld afhankelijk van de deficiënties, na het behalen van het bachelordiploma.
3. Ingedaald schakelprogramma door de VU: programma dat wordt gevolgd tijdens de bacheloropleiding, verzorgd door de VU.
4. Ingedaald schakelprogramma extern: programma dat wordt gevolgd tijdens de bacheloropleiding, verzorgd door een andere instelling.

Daaronder volgt een korte beschrijving van de verschijningsvormen en enkele voorbeelden. In tabellen 1 en 2 op p. 22 en 23 zijn per faculteit de mogelijkheden naar verschijningsvorm gegroepeerd.

⁶ Hbo-gediplomeerden zijn bij sommige opleidingen zonder deficiënties (en zonder ingedaald premasterprogramma) direct toelaatbaar in een wo-master. Deze doorstroommogelijkheden zijn in dit rapport niet beschreven.

⁷ ResearchNed (2017), Schakelen tussen bachelor en master in het hoger onderwijs: Eindrapport, ResearchNed: Nijmegen.

Figuur 1: Vier verschijningsvormen van schakelprogramma's bij de VU

3.2.1. VAST PREMASTERPROGRAMMA

Een vast premasterprogramma is de vorm waarop bij de VU meestal gedoeld wordt als er gesproken wordt over een 'premaster'. Naar schatting ongeveer 90%⁸ van de instroom in masteropleidingen vanuit premastertrajecten komt momenteel vooral voort uit deze verschijningsvorm. Studenten met een hbo-bachelor kunnen niet direct instromen in de master, maar volgen een vaste set vakken van in totaal meestal 30 EC. Indien zij het gehele programma met succes hebben afgerond, zijn zij direct toelaatbaar tot meestal één, soms meerdere masteropleidingen waarvoor het premasterprogramma is samengesteld. De precieze samenstelling van het programma is vaak afhankelijk van de gewenste masterspecialisatie. Deze vorm kent binnen de VU op dit moment twee varianten.

1. Premasterstudenten schuiven aan bij bestaande bachelorvakken op de momenten waarop deze voor de reguliere wo-bachelorstudenten zijn ingeroosterd. Deze variant is te zien bij programma's met voldoende studenten voor een vast programma, maar onvoldoende om de kosten voor aparte indeling en roostering van de vakken voor een apart premasterprogramma te rechtvaardigen. Onder deze variant rekenen we ook minoren die als premaster kunnen worden gevolgd.
2. Het onderwijs voor de groep premasterstudenten wordt apart georganiseerd. Het onderwijs bestaat eveneens uit bestaande bachelorvakken of zijn daarvan in meer of mindere mate afgeleid. Varianten hierbinnen zijn eenjarige deeltijdprogramma's waarbij het onderwijs op vaste dagen wordt geroosterd, programma's die (deels) op afstand gevolgd kunnen worden of voltijd programma's van een half jaar (SBE). De tweede variant wordt meestal aangeboden bij programma's die een voldoende groot aantal premasterstudenten trekken of willen trekken, en daarom betere studeerbaarheid en hogere kwaliteit willen bieden.

3.2.2. PREMASTERPROGRAMMA OP MAAT

Een premasterprogramma op maat biedt studenten een programma op maat waarin specifieke

⁸ Gebaseerd op Deelrapport 'Premaster & Studiesucces' van Student Analytics, in combinatie met door faculteiten opgegeven schattingen van aantallen in overige trajecten. Het percentage is berekend t.o.v. het aantal premasterstudenten.

deficiënties worden weggewerkt. Deze vorm wordt aangeboden door opleidingen die vanwege de beperkte instroom vanuit het hbo en/of de diversiteit in deficiënties geen aanleiding hebben een vast programma aan te bieden.

Waar het gaat om aanzienlijke deficiënties wordt een programma op maat samengesteld uit bestaande bachelorvakken, afhankelijk van de vooropleiding en de gewenste specialisatie. De omvang van het programma verschilt logischerwijs per student.

Waar het gaat om zeer beperkte deficiënties komt het voor dat studenten toch worden toegelaten tot de masteropleiding en de mogelijkheid krijgen om de deficiënties tijdens de masteropleiding weg te werken of voorafgaand aan de masteropleiding via zelfstudie. Voorbeelden zijn BETA opleidingen als M Ecology, M Bioinformatics and Systems Biology en M Drug Discovery and Safety (maximum van 12 EC deficiënties). Dit roept de vraag op wat er gebeurt als de deficiënties niet worden weggewerkt en wie dat controleert. De werkgroep heeft hier geen duidelijk zicht op. Het is bovendien niet toegestaan studenten toe te laten tot de masteropleiding als ze niet vooraf aan de toelatingseisen voldoen ('harde knip', zie ook de RAI artikel 4a, lid 1). Hoe dit opgelost moet worden wordt uitgezocht met de opleidingen.

3.2.3. INGEDAALD SCHAKELPROGRAMMA DOOR DE VU

Een ingedaald schakelprogramma biedt tijdswinst en is een kostenbesparing voor zowel studenten als instellingen, omdat al tijdens de bacheloropleiding een programma gevolgd kan worden waarmee studenten zich kwalificeren voor een wo-masteropleiding. Deze vorm kent binnen de VU op dit moment twee varianten:

1. Studenten volgen onderwijs op de VU. Het onderwijs kan bestaan uit een premasterprogramma dat eventueel ook als programma na de bachelor wordt aangeboden, een bestaande opstap- of doorstroomminor of een programma dat specifiek als ingedaald traject is ontwikkeld.
2. Studenten volgen onderwijs op afstand. Binnen de VU valt alleen het digitale schakelprogramma van FGB in deze variant. Het gaat om een programma van 30 EC dat studenten als versnelde opstap naar de master Bewegingswetenschappen volgen. Het onderwijs wordt gevolgd als minor of als modules verspreid over meerdere leerjaren. Deelnemende hogescholen zijn: HvA, HU, HL, Windesheim en HH.

3.2.4. INGEDAALD SCHAKELPROGRAMMA EXTERN

Bij een ingedaald extern schakelprogramma wordt het onderwijs van het schakelprogramma niet door de VU verzorgd, maar door de hogeschool zelf of door een andere externe partij. De VU werkt samen met de HvA, CHE en de Open Universiteit. Het komt ook voor dat de VU een gedeelte van het onderwijs wel zelf verzorgt.

Zie hoofdstuk 10 voor een uitgebreide beschrijving van ingedaalde trajecten.

3.2.5. MENGVORMEN EN MEERDERE MOGELIJKHEDEN PER OPLEIDING

Niet alle mogelijkheden binnen de VU passen strikt binnen één van de vier beschreven verschijningsvormen. Er zijn ook mengvormen zichtbaar, zoals:

- > vaste premasterprogramma's die waar nodig worden aangepast aan de specifieke vooropleiding (vrijstellingen, wisseling van een vak in het programma);
- > premasterprogramma's die vooral bestaan uit 'aanschuifonderwijs' en een klein deel dat apart voor premasterstudenten wordt georganiseerd.

Ook komt het voor dat opleidingen meerdere verschijningsvormen aanbieden, gericht op andere doelgroepen. Een voorbeeld is FSW, waar sommige opleidingen zowel een ingedaald schakelprogramma tijdens de hbo-opleiding aanbieden (doelgroep: HvA studenten die al vroegtijdig weten dat ze willen doorstuderen) als een vast premasterprogramma dat gevolgd kan worden na

het behalen van de bachelor (doelgroep: hbo- en wo-studenten die in een later stadium beslissen dat ze hun bacheloropleiding willen vervolgen met een master in de sociale wetenschappen).

3.3. AANTAL MASTEROPLEIDINGEN MET SCHAKELTRAJECT

Van de 75 masteropleidingen bij de zeven onderzochte faculteiten hebben 54 masteropleidingen (72%) de mogelijkheid via een schakelprogramma in te stromen in de masteropleiding. Zie bijlage 12.1 voor een overzicht van de schakelmogelijkheden per faculteit.

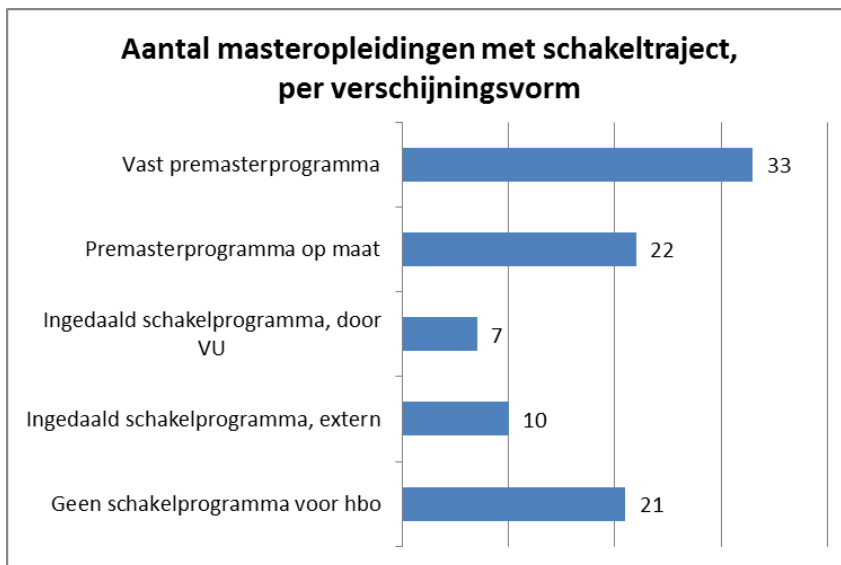
Van de 21 masteropleidingen zonder schakelmogelijkheid wordt hieronder de reden toegelicht:

- > Zestien van de masteropleidingen zonder schakelmogelijkheid zijn researchmasters (10) of selectieve masteropleidingen (6). Deze opleidingen vragen een hoog academisch niveau en zijn allen selectief. De eerste reden voor het niet aanbieden van een schakelmogelijkheid is het hiaat tussen het academisch eindniveau van een hbo-bachelor en het gevraagde ingangsniveau van een researchmaster te groot geacht om met een schakelprogramma op te lossen. Het zijn (uitgezonderd International Business Law) kleine, gespecialiseerde opleidingen waarbij een investering in een dergelijk programma ook niet haalbaar zou zijn. Ten tweede speelt dat het onwenselijk is (en tegen de landelijke afspraken in, zie hoofdstuk 7) studenten in de selectieprocedure af te wijzen nadat zij succesvol een premaster doorlopen hebben. Om dit te voorkomen zou selectie plaats moeten vinden voorafgaand aan het schakelprogramma. Dit brengt vraagstukken met zich mee t.a.v. rechtsgelijkheid met de groep wo-bachelorgediplomeerden die opteren voor een plek in de selectieve opleidingen. Ook is de vraag welke toelatingscriteria voor premasterprogramma's dan toereikend zouden zijn; gegeven de deficiënties kunnen studenten per definitie niet voorafgaand aan de premaster aan de toelatingscriteria van de masteropleiding voldoen. Voor alle zestien opleidingen is er voor hbo-bachelorgediplomeerden binnen de sector wel een andere masteropleiding met een schakelmogelijkheid. Overigens zijn er wel een aantal research masters (Human Movement Sciences (FGB) en Global Health (BETA)) en selectieve masters (Political Science (FSW), Environment and Resource Management, Biomedical Sciences (BETA)) waar instroom na het schakelprogramma één van de opties is, indien men na de premaster voldoet aan de ingangseisen.
- > Twee masteropleidingen hebben geen verwante hbo vooropleiding (Oudheidstudies en Criminologie).
- > In de masteropleiding Filosofie (120 EC) wordt filosofie bestudeerd in relatie tot een andere vakwetenschap, de hbo-opleiding filosofie is daarom geen aansluitende vooropleiding. wo-gediplomeerden met deficiënties in filosofie onderwijs (18EC) kunnen deze via zomercursussen en inhaalvakken wegwerken.
- > Twee masteropleidingen hebben door civiel effect / beroepsvereisten een te omvangrijk hiaat tussen hbo eindniveau en het ingangsniveau van de master: Notarieel recht en Psychologie.

Universiteiten zijn als gevolg van artikel 7.57i WHW verplicht om doorstroom van verwante programma's in het hbo naar het wo te faciliteren. Zie hoofdstuk 7 voor de evaluatie of de VU hieraan voldoet (Dit is het geval, met een discussiepunt over de definitie van bij de omvang van de deficiënties).

In figuur 2 is het aantal masteropleidingen te zien dat een schakeltraject aanbiedt dat valt onder één van de beschreven vier verschijningsvormen⁹. Daaronder geven tabel 1 en 2 een overzicht van de schakeltrajecten per faculteit, per verschijningsvorm. In bijlage 12.1 is een volledig overzicht opgenomen van alle masteropleidingen per faculteit met de schakelmogelijkheden.

⁹ De aantallen per verschijningsvorm tellen op tot 72 en niet tot 56 (het aantal masteropleidingen met een schakelprogramma) omdat sommige masteropleidingen twee vormen van schakeltrajecten hebben en dus dubbel zijn geteld.

Figuur 2: Aantal masteropleidingen met schakeltraject, per verschijningsvorm

Tabel 1: Overzicht masteropleidingen per faculteit met premasterprogramma (na behalen bachelor)

	Na behalen bachelordiploma			
	Vast premasterprogramma		Premasterprogramma op maat per student	
	Aanschuiven bij bacheloronderwijs	Aparte organisatie / flexibel	Aanschuiven bij bacheloronderwijs	Overige vormen bij beperkte deficiënties
FSW	n.v.t.	Deels gedeeld premaster programma (eenjarig deeltijdprogramma, contacturen vrijdag, deels blended opzet)	Educatieve master	n.v.t.
FGB	Bewegingswetenschappen	Pedagogische Wetenschappen (eenjarig deeltijdprogramma, contacturen op maandag of woensdag)		
FGW	Aanschuifonderwijs: o.a. Kunst- en cultuurwetenschappen, Letterkunde en Geschiedenis. Taalwetenschappen (ook op afstand te volgen).	Taalwetenschappen (in zijn geheel op afstand te volgen, tentamens op de VU).	Educatieve master, Communicatie- en Informatiewetenschappen	Filosofie (120 EC) geen premasterprogramma, wo-geplomeerden kunnen tot 18EC deficiënties oplossen met zomercursussen en inhaalvakken.
RCH	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
BETA	Aanschuifonderwijs: Minor Sustainability: Global Challenges, Interdisciplinary Solutions is tevens het premasterprogramma voor M Environment and Resource Management	Health Sciences (eenjarig deeltijdprogramma, contacturen dinsdag of vrijdag)	Veel BETA opleidingen (zoals Chemistry, Information Sciences, Mathematics, Ecology)	M Ecology, M Bioinformatics and Systems Biology en M Drug Discovery and Safety (maximum van 12 EC deficiënties)
FRT	Aanschuifonderwijs: Theologie & Religiewetenschappen (programma per specialisatie)	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
SBE	n.v.t.	Deels gedeeld premaster programma voor 4 opleidingen (voltijds in een half jaar, instroom februari) Accounting and Control (studietempo flexibel, ook digitaal beschikbaar)	Econometrics and Operations Research, Economics en STREEM	n.v.t.

Tabel 2: Overzicht masteropleidingen met ingedaald schakeltraject tijdens het hbo

Zie hoofdstuk 10 en bijlage 12.2 voor meer informatie over ingedaalde schakeltrajecten

	Tijdens vooropleiding	
Faculteit	Ingedaald, door VU	Ingedaald, niet door VU (evt. wel aanvullende vakken)
FSW	n.v.t. Toekomstig: De master Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen is in gesprek met de HvA over de mogelijkheid van een ingedaald schakelprogramma voor leraren met een tweedegraads bevoegdheid.	Per 17/18: HvA studenten kunnen in hun keuzeruimte aan de HvA de doorstroomminor 'Sociaalwetenschappelijk Onderzoek' (30 EC) volgen, die toelating geeft tot 6 masters, later uit te breiden tot alle zeven eenjarige masteropleidingen. Studenten moeten in vrijwel alle gevallen een aanvullende cursus aan de VU volgen gericht op aansluiting op de te kiezen masteropleiding.
FGB	Digitaal schakelprogramma van 30 EC als opstap naar de M Human Movement Sciences: Sport, Exercise and Health. Het onderwijs wordt gevolgd als minor of als modules verspreid over meerdere leerjaren. Deelnemende hogescholen: HvA, HU, HL, Windesheim, HH	n.v.t.
FGW	<ul style="list-style-type: none"> > Saxion studenten Archeologie kunnen een doorstroomminor aan de VU of UvA volgen naar de M Archeologie. > Tijdens hun hbo-opleiding logopedie kunnen studenten de premaster toegepaste taalwetenschappen volgen. 	n.v.t.
RCH	Met de HvA is een ingedaald schakeltraject van 60 EC in ontwikkeling dat hbo-bachelorstudenten in hun 2e t/m 4e bachelorjaar aan de VU volgen.	De Open Universiteit biedt een schakelprogramma naar VU en UvA M Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht. Studenten volgen ook enkele 'kopcursussen' aan de VU.
BETA	<ul style="list-style-type: none"> > InHolland studenten verloskunde kunnen het vaste premasterprogramma van Health Sciences als minor in hun vrije keuzeruimte volgen. > Studenten van AERES Hogeschool Almere en wo-studenten kunnen de minor 'Evolutionary Biology & Ecology' volgen, daarna kunnen zij instromen in de M Ecology. > Studenten Toegepaste Wiskunde van de HvA kunnen na afronding van de minor direct doorstromen naar de VU masteropleiding Business Analytics. 	HvA studenten Business IT & management kunnen een ingedaald schakeltraject volgen in voorbereiding op de VU master Computer Science.
FRT	n.v.t.	De CHE biedt met de Unie van Baptistengemeenten schakelprogramma aan waarna studenten kunnen doorstromen naar de eenjarige master Theology: exploring a discipline /de McClendon master.
SBE	n.v.t.	n.v.t.

3.4. OMVANG EN SAMENSTELLING SCHAKELPROGRAMMA'S (BESCHRIJVING EN ERVARINGEN)

Deze paragraaf beschrijft de omvang en samenstelling van schakelprogramma's en de ervaringen hiermee.

3.4.1. OMVANG SCHAKELPROGRAMMA'S

De omvang van de vaste programma's is meestal 30 EC. In het verleden zijn premasterprogramma's groter in omvang geweest, meestal 60 of 45 EC. Reducering in financiering is mede aanleiding geweest tot gesprekken binnen de faculteiten of schakelprogramma's niet onnodig groot waren en in omvang konden worden beperkt (zie kader 'bekostiging premastertrajecten'). In het denken over de noodzakelijke inhoud hebben veel opleidingen een omslag gemaakt in uitgangspunt voor het eindniveau van de premaster: van 'moet gelijk zijn aan eindniveau bachelor' naar 'moet voldoen aan ingangseisen master'.

Bekostiging premastertrajecten

Voor premasterstudenten ontvangt de VU geen rijksbekostiging. De vergoeding die de instellingen aan premasterstudenten mogen vragen is sinds studiejaar 2017-2018 middels WHW artikel 7.57i gemaximeerd op maximaal het wettelijk collegegeld bij een programma van 60 EC of meer of maximaal een proportioneel deel van het wettelijk collegegeld bij een programma van minder dan 60 EC. Studenten die reeds een opleiding volgen waarvoor zij wettelijk collegegeld betalen, zijn bovendien vrijgesteld van de vergoeding. De VU heeft ervoor gekozen premastertrajecten van faculteiten financieel te ondersteunen door vanuit VUSAM de behaalde studiepunten op de reguliere wijze te vergoeden tot een maximum van 30 EC.

Het resultaat van deze situatie is dat de VU via VUSAM jaarlijks grofweg €1,4 miljoen in premaster-onderwijs investeert. Hier staan de premastervergoedingen van de student tegenover van in totaal grofweg €0,9 miljoen. Kort door de bocht kost het premasteronderwijs de VU dus grofweg €0,5 miljoen.

Zowel vanuit de VU als in VSNU verband is bij OCW aangekaart dat het ontbreken van rijksbekostiging financiële druk oplevert, vooral voor universiteiten met relatief veel schakelstudenten, zoals de VU. VU, UvA en HvA onderzoeken of een gezamenlijk pilotvoorstel aan OCW kan worden gedaan om aan te tonen wat aan middelen nodig is om hbo studenten goed te faciliteren in het schakelen naar wo-masteropleidingen.

Het is de vraag of in de bekostiging rekening zal worden gehouden met premasterstudenten. De minister schrijft in antwoord op Kamervragen op 12 juli 2018: *"Instellingen dienen schakeltrajecten uit hun lumpsum te financieren net zoals ze daaruit ook andere wettelijke taken financieren. Zoals ik in het sectorakkoord met de VSNU heb afgesproken neem ik de schakeltrajecten mee in het nadenken over de bekostigingsherziening in het hoger onderwijs."*

Eind september 2018 is een adviescommissie financiering hoger onderwijs aangekondigd, als vervolgstap na het onderzoek van het Center for Higher Education Policy Studies "Bekostiging van het Nederlandse hoger onderwijs: kostendeterminanten en varianten". In dit onderzoek worden hbo-schakelaars genoemd als onderdeel van de discussie over de factor 'vooropleiding studenten' als kostendeterminant. In de conclusies over ervaren knelpunten staat dat wens om schakelstudenten op te nemen in de definitie van bekostigde inschrijvingen relatief vaak genoemd wordt. In de Kamerbrief (28 september 2018, nr. 31288) n.a.v. het CHEPS rapport wordt 'toegankelijkheid en gelijke kansen' als één van de vier thema's genoemd waarover de commissie moet adviseren.

Vaste programma's kleiner dan 30 EC komen bij de VU niet voor, wel kan het zo zijn dat studenten met een specifieke vooropleiding vrijstellingen krijgen. Vaste programma's met grotere omvang zijn o.a. te zien bij FGW, zoals Letterkunde (30-60 EC), Kunst- en Cultuurwetenschappen (36-42EC) en Geschiedenis (48EC). Deze programma's zijn niet in omvang gereduceerd, omdat de omvang nodig wordt geacht voor een goed instroomniveau in de master en omdat het beperkte aantal studenten in combinatie met de vorm van aanschuifonderwijs hier geen financiële aanleiding geeft. Daarnaast zijn de ingedaalde schakelprogramma's bij Rechtsgeleerdheid en Fiscaal recht (zowel bij de Open Universiteit als de programma's in ontwikkeling met de HvA) groter, namelijk 60 EC. Dit heeft te maken met de beroepsvereisten.

De omvang van de premasterprogramma's op maat is afhankelijk van de deficiënties van de student, dus varieert logischerwijs.

De omvang van de VU schakelprogramma's is in vergelijking met het landelijke beeld aan de kleine kant. Uit onderzoek van ResearchNed (2017) blijkt dat de helft van de schakeltrajecten een omvang heeft van tussen de 31 en 60 EC, terwijl programma's van groter dan 30 EC bij de VU weinig voorkomen. Landelijk beslaat een traject zelden meer dan 60 EC (5%) en in 45% van de gevallen volstaat een programma van 30 EC of minder. Van de UvA is bekend dat de schakelprogramma's divers van omvang zijn, maar meestal 60 EC omvatten.

3.4.2. SAMENSTELLING / INHOUD VAN SCHAKELPROGRAMMA'S

Alle vaste schakelprogramma's besteden aandacht aan academische vaardigheden, methodologie en/of statistiek en inhoudelijke vakken.

Bij het merendeel van de vaste programma's ligt de nadruk op academische vaardigheden en methodologie, minstens de helft van het totaal aantal EC. Het beeld dat hbo-studenten zich vooral moeten bekwamen in op een academische manier werken en denken wordt breed gedeeld, zo blijkt uit de gesprekronde. Er is ook meer nadruk komen liggen op juist die aspecten, toen faculteiten de premasterprogramma's hebben gereduceerd van meestal 60 naar meestal 30 EC.

Daarnaast zijn inhoudelijke vakken van belang, afhankelijk van de breedte van de vooropleidingen die worden toegelaten tot de premaster. Inhoudelijke vakken zijn nodig voor het oplossen van deficiënties, maar ook om premasterstudenten een interessant programma te bieden dat een beeld geeft van de inhoud van de master.

De meeste vaste programma's zijn samengesteld ter voorbereiding op één masteropleiding. Vier premasterprogramma's hebben een aanzienlijk deel van het programma gedeeld met meerdere masteropleidingen, of bereiden in zijn geheel voor op meerdere masteropleidingen:

- > De premaster van FSW bereidt voor op zes masteropleidingen, de precieze invulling is afhankelijk van de masteropleiding. Er is een relatief groot gedeeld deel 'academische vaardigheden' en een gescheiden deel dat zich meer richt op inhoudelijke kennis.
- > De premaster van SBE bereidt voor op vier masteropleidingen. Ook hier zijn gedeelde cursussen gericht op academische vaardigheden en aparte cursussen die zich richten op vakinhoudelijke kennis. De precieze invulling is afhankelijk van de masteropleiding en bij Business Administration ook van de specialisatie. Per studiejaar 2017/2018 zijn studenten van alle premasterprogramma's toelaatbaar tot alle masteropleidingen. Studenten kunnen dus tijdens hun premaster nog wisselen van keuze voor de masteropleiding.
- > De premaster Health Sciences (BETA) bereidt voor op drie masteropleidingen;
- > De premaster Human Movement Sciences (FGB) bereidt voor op drie masteropleidingen, de precieze invulling is afhankelijk van de specialisatie.

Bij premasterprogramma's op maat bepaalt de toelatingscommissie van de masteropleiding doorgaans de samenstelling van het programma. De samenstelling is afhankelijk van de deficiënties

van de student, dus varieert logischerwijs. Instroom in programma's op maat komt vaak tot stand doordat de toelatingscommissie voor de master afgewezen studenten verwijst naar de mogelijkheid deficiënties weg te werken met een premastertraject. De toelatingscommissie heeft vanuit de beoordeling van de aanmelding dan ook zicht op welk programma nodig is en stelt dit vast. Het komt ook voor dat studenten bij de mastercoördinator informeren naar de instroommogelijkheden vanuit het hbo, waarna de mastercoördinator met de student bekijkt welke deficiënties er zijn en op welke wijze deze kunnen worden weggewerkt. De inhoud van deze maatwerk programma's is niet nader onderzocht.

Uit het landelijke onderzoek van ResearchNed (2017) is weinig bekend over de inhoud van de programma's, alleen dat het programma in de meeste gevallen bestaat uit een selectie van vakken uit het reguliere bachelorprogramma, waar nodig aangevuld met specifieke vakken voor de schakelstudenten uit het hbo, zoals wetenschappelijk schrijven, statistiek en onderzoeksmethoden. Van de UvA is bekend dat de academische vaardigheden en methodologie veel aandacht krijgt (meestal grofweg 30 EC) en dat daarnaast inhoudelijke vakken aan bod komen (ook grofweg 30 EC).

3.4.3. AANDACHTSPUNTEN BIJ HUIDIGE OMVANG EN SAMENSTELLING

Uit de gespreksronde blijkt dat opleidingen vaste programma's van 30 EC doorgaans als krap beschouwen, maar haalbaar om de studenten op het ingangsniveau van de master te brengen. De meeste faculteiten geven aan idealiter een groter schakelprogramma te hebben met meer inhoudelijke vakken, zonder dat er sprake is van grote struikelpunten.

De werkgroep constateert vier aandachtspunten met de omvang van 30 EC:

1. FGB Bewegingswetenschappen ervaart een premaster van 30 EC wel als problematisch: in 30 EC kan met grote moeite de voor de masteropleiding methodologische kennis en vaardigheden gedoceerd worden. Tijd voor schrijfonderwijs en inhoudelijke vakken is er niet. Dat betekent dat voormalig premasterstudenten in de masterfase vaak veel moeite hebben met academisch schrijven, met een grote belasting voor de betrokken begeleiders als gevolg. Door de hoge inzet van voormalig premasterstudenten en begeleiders is het studiesucces in de master desalniettemin hoog. Daarnaast constateert FGB het risico dat door het ontbreken van inhoudelijke vakken in het schakelprogramma bachelor leerstof in de masterfase wordt herhaald, omdat docenten de neiging hebben aan te sluiten bij het laagste kennisniveau in een groep. De USR noemt dit ook als aandachtspunt in haar beleidsplan (2018-2019) en kondigt aan onderzoek te gaan doen naar dit risico.
2. Het komt voor dat studenten met alleen het premasterprogramma en de navolgende master niet volledig voldoen aan beroepsvereisten. Het enige bij de werkgroep bekende voorbeeld is Pedagogische Wetenschappen. Bij premasterstudenten is dit vooraf bekend. Zij kunnen ervoor kiezen aanvullend aan hun premasterprogramma onderwijs te volgen, zodat zij na afronding van de master wel voldoen aan de beroepsvereisten. FGB brengt de kosten hiervoor als contractonderwijs in rekening bij de premasterstudent. De opleiding zoekt reeds een oplossing om de inhoud die ontbreekt voor erkenning van de beroepsvereniging (NVO) een plek te geven in het premasterprogramma.
3. Bij een hiaat van meer dan 30 EC tussen eindniveau hbo-bachelor en ingangsniveau wo-master zijn opleidingen niet geneigd schakelmogelijkheden aan te bieden, omdat vanuit VUSAM als gezegd maximaal 30 EC wordt vergoed. Dit staat mogelijk haaks op de ambities van de VU en is mogelijk niet in lijn met de wettelijke verplichting schakelen te faciliteren vanuit verwante hbo-opleidingen, indien deficiënties binnen een 'redelijke termijn' kunnen worden weggewerkt (zie hoofdstuk 7 voor discussie over dit concept). Een voorbeeld is Psychologie, waar hbo-studenten bij de VU geen schakelprogramma kunnen volgen, terwijl er bij andere universiteiten wel schakelprogramma's zijn van rond de 60 EC.
4. De beperkte omvang is mogelijk ook een beperking voor de toegankelijkheid. Een programma met beperkte omvang kan logischerwijs alleen deficiënties met beperkte omvang wegwerken. Dit maakt een vast premaster geschikt voor een beperkte groep hbo-bachelorgediplomeerden en kan tot uiting komen in aanvullende toelatingseisen bovenop een verwant hbo-

bachelordiploma. De toegankelijkheid van de schakelmogelijkheden is bij de VU kleiner dan bij bijvoorbeeld de UvA, waar premasterprogramma's doorgaans groter zijn en geen aanvullende toelatingseisen stellen bovenop een verwant hbo-bachelordiploma. Voor meer informatie over toelating en ingangseisen, zie hoofdstuk 5.

De werkgroep constateert drie aandachtspunten met de samenstelling of inhoud:

1. De ervaringen van FSW en SBE met een gedeeld programma voor academische vaardigheden en een apart programma voor vakinhoudelijke kennis zijn goed. Studenten hebben voordeel van de verschillende perspectieven tijdens de gedeelde cursussen en vanuit faculteitsperspectief is het efficiënt. Vanuit deze ervaringen is het aan te bevelen te onderzoeken waar premasterprogramma's overlappende deficiënties met gezamenlijke cursussen kunnen oplossen.
2. Het is aan te bevelen dat de VU zich op de hoogte blijft stellen van het eindniveau van hbo-bacheloropleidingen, zodat schakelprogramma's ook bij wijzigingen passend blijven. Twee ontwikkelingen zijn in het bijzonder relevant. Ten eerste besteedt het hbo in toenemende mate aandacht aan onderzoeksvaardigheden van haar studenten, sinds het hbo zich in 2009 zichzelf de opdracht heeft gegeven studenten op te leiden met 'onderzoekend vermogen' (hbo-raad, 2009)¹⁰. Ten tweede lijkt het erop dat hbo-opleidingen steeds diverser worden. Bij BETA Health Sciences bijvoorbeeld merkt men dat de diversiteit van deficiënties toeneemt, waardoor het vaste premasterprogramma minder vaak dan voorheen voorziet in het oplossen van de deficiënties.
3. Wij merken dat ook NL HBO-opleidingen steeds diverser worden en dat leidt er ook wel eens toe dat er. Ik denk dat dit ook een trend is. Zou dat hier moeten worden benoemd?
4. Bij een aantal studies geldt dat een bestaande wo-minor als doorstroomtraject kan worden gevolgd. In deze minoren hebben academische vaardigheden en methodologie geen prominente rol. De werkgroep heeft niet nader onderzocht of dit tot problemen leidt.

De werkgroep heeft geen onderzoek gedaan onder premasterstudenten, het is niet bekend wat hun ervaring is met de omvang en inhoud van het programma. Op basis van NSE resultaten is geen verschil te zien tussen premasterstudenten en bachelorstudenten in hun tevredenheid over de inhoud van de opleiding. Landelijk is het beeld dat studenten verdeeld zijn over aansluiting van het premasterprogramma op de master (ResearchNed, 2017). Er zijn zowel zeer tevreden als zeer ontevreden studenten. Ontevreden studenten spreken in de open vragen veelal over overbodige of juiste missende vakken.

3.5. VOOR- EN NADELEN VAN VORMEN VAN ONDERWIJSORGANISATIE

Bij het beschrijven van de verschijningsvormen van schakelprogramma's werd al kort aandacht besteed aan twee verschillende vormen van onderwijsorganisatie, namelijk aanschuifonderwijs of onderwijs apart georganiseerd voor premasterstudenten (zie paragraaf 3.2). Deze paragraaf gaat in op de vormen en voor- en nadelen op basis van de gespreksronde met faculteiten.

3.5.1. AANSCHUIFONDERWIJS

De meeste premasterprogramma's van 30 EC duren een jaar. Hiermee is het in zekere zin deeltijdonderwijs. Premasterprogramma's met een laag aantal studenten (zowel vaste programma's als programma's op maat) bieden doorgaans 'aanschuifonderwijs': de schakelstudenten sluiten aan bij bestaande bachelorvakken op de tijd en locatie waar deze vakken al geroosterd zijn voor bachelorstudenten, dus vaak op verschillende dagen. Vanuit de student is dit een nadeel: het is moeilijk te combineren met werk. Vanuit de VU is dit bij kleine aantallen vaak de enige wijze om een premasterprogramma aan te bieden omdat het efficiënt en eenvoudig te organiseren is. In de gespreksronde is een aantal keer als voordeel genoemd dat dat schakelstudenten direct al meer contact hebben met reguliere wo-studenten.

¹⁰HBO-raad (2009), *Kwaliteit als opdracht*. Den Haag. Gedownload van www.vereniginghogescholen.nl.

3.5.2. ONDERWIJS APART GEORGANISEERD VOOR PREMASTERSTUDENTEN

Vaste premasterprogramma's met een hogere instroom organiseren het onderwijs waar mogelijk apart voor premasterstudenten. Deze tweede variant wordt voornamelijk aangeboden bij programma's die een groot aantal premasterstudenten trekken en daarmee meer investeringen rechtvaardigen. Het voordeel van aparte organisatie is dat er meer mogelijkheden zijn rekening te houden met specifieke aandachtspunten voor premasterstudenten. Ook is het in een cohortbenadering eenvoudiger de verbinding tussen premasterstudenten tot stand te brengen.

Varianten van apart georganiseerd onderwijs binnen de VU zijn:

- > Eenjarige deeltijdprogramma's waarbij het onderwijs op vaste dagen wordt geroosterd, zodat studenten het premasterprogramma kunnen combineren met werk. Voor de studenten is van belang dat deze vaste dagen vooraf bekend zijn. Dit model wordt gebruikt bij o.a. FGB Pedagogische Wetenschappen, BETA Health Sciences en de FSW premasterprogramma's (excl. Communicatiewetenschap).
- > Voltijd programma's van een half jaar, zoals de premasterprogramma's van SBE (februari – juli) en FSW Communicatiewetenschap (januari – juni). Deze opleidingen noemen als voordeel van een voltijdprogramma dat hbo-studenten die op 1 september hun diploma nog niet hebben gehaald, de ruimte hebben deze nog af te ronden voordat zij starten met de premaster. Dit kan ook voordelen bieden in relatie tot concurrerende premastertrajecten met een instroommoment op 1 september. Ook is het voltijd studeren in de premaster een goede voorbereiding op het voltijd studeren in de master. Bij SBE maakt het starten in februari het daarnaast mogelijk in de periode september – januari een voorbereidend traject op de GMAT aan te bieden. Een noot bij deze vorm: mocht er in de toekomst sprake zijn van rijksbekostiging voor premasters, dan moet er een oplossing gevonden worden voor het feit dat studenten die halverwege het jaar instromen in de huidige regelingen niet meetellen in de 1 oktober telling (en er dus geen financiering voor wordt gegeven).
- > Programma's die (deels) op afstand gevolgd kunnen worden, zoals FGW Taalwetenschappen, FGB Bewegingswetenschappen, SBE Accounting and Control en het RCH schakeltraject bij de Open Universiteit. De FSW Premasterprogramma's worden in beperkte mate 'blended' aangeboden; dit betreft met name de vakken gericht op methodologie en statistiek. Voordelen zijn dat de student zelf kan bepalen wanneer en waar de student het onderwijs volgt. De werkgroep beveelt opleidingen aan de mogelijkheden voor 'blended onderwijs' te onderzoeken en te benutten, bijvoorbeeld voor wiskunde en statistiek. Zie bijvoorbeeld de [online wiskunde cursussen](#) die SBE aanbiedt. De werkgroep ziet als mogelijk risico van programma's die *volledig* op afstand zijn dat het opdoen van academische vaardigheden vraagt om academische integratie, wat moeilijk te bereiken is zonder contacturen. FGB, dat het programma geheel op afstand aanbiedt, geeft aan dit risico niet te herkennen.

In dit hoofdstuk gaven we een beschrijving van de verschillende schakeltrajecten. Het volgende hoofdstuk beschrijft omvang en aard van de groep schakelstudenten.

4. BESCHRIJVING PREMASTERSTUDENTEN

Dit hoofdstuk beschrijft het aantal schakelstudenten aan de VU, hun profiel, de doorstroom naar de master en hun studiesucces. Het aantal studenten dat aan de VU instroomt via een ingedaald schakeltraject is niet precies bekend. Wel weten we dat het voornamelijk om lage aantallen gaat, omdat de meeste ingedaalde schakeltrajecten recent zijn gestart, in ontwikkeling zijn of al gedurende langere tijd een lage instroom kennen. Dit hoofdstuk richt zich daarom grotendeels op de premasterprogramma's aan de VU en niet op de ingedaalde schakelprogramma's. De verwachting is dat het aantal schakelstudenten in een ingedaald traject zal toenemen, gezien de verschillende trajecten die momenteel in samenwerking met het hbo worden ontwikkeld.

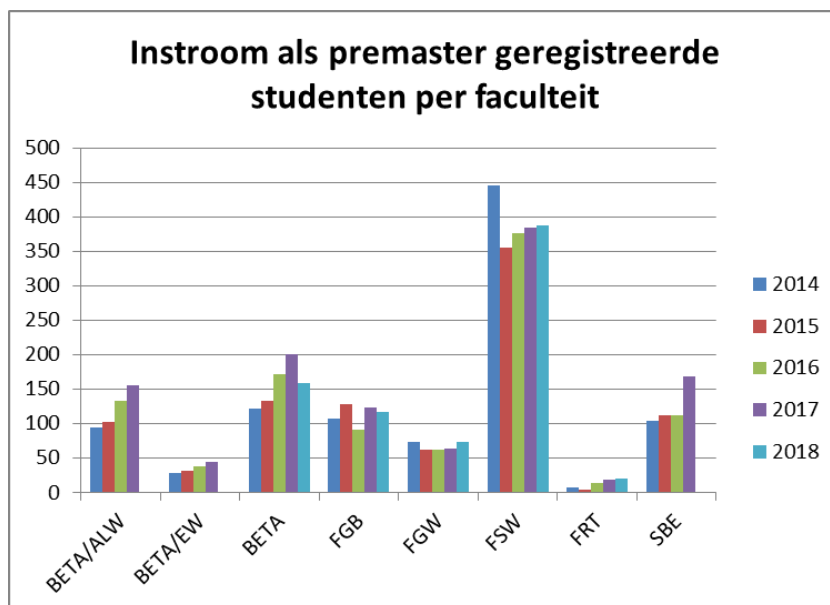
4.1. AANTAL PREMASTERSTUDENTEN

In 2012 t/m 2018 startten jaarlijks 620 tot 960 studenten een premastertraject op de VU¹¹. Grofweg 90% van dit aantal premasterstudenten neemt deel aan een vast premasterprogramma.

Van de faculteiten heeft FSW veruit de meeste premasterstudenten (in 2014-2017 voor ongeveer 45% verantwoordelijk voor de instroom in de masteropleidingen). Zie figuur 3 voor een overzicht per faculteit.

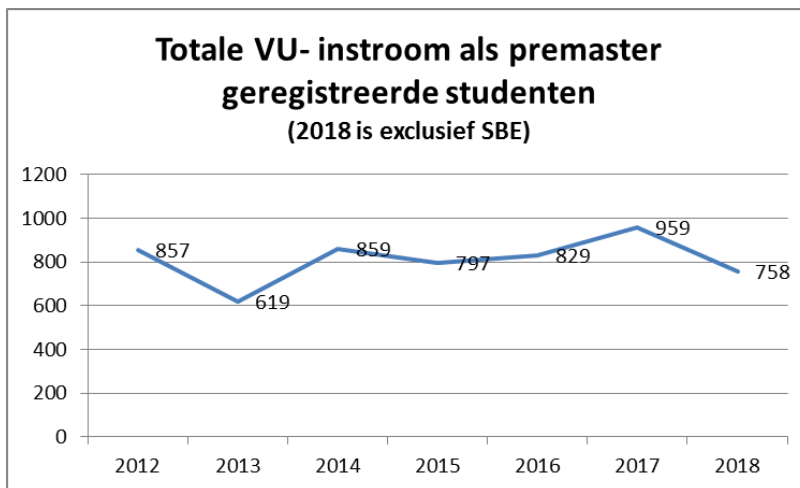
Het aantal als zodanig geregistreerde premasterstudenten wisselt per jaar. In 2017 is het aantal flink gestegen t.o.v. 2016. Zie figuur 4 voor het totaal aantal premasterstudenten aan de VU per jaar. De instroom van 2018-2019 lijkt lager, maar hierin is de februari-instroom van SBE nog niet meegeteld, in de andere jaren wel. Als we SBE niet meetellen, is de premaster-instroom licht gestegen t.o.v. 2017.

Het grootste deel van de premasterstudenten stroomt door naar de masterfase binnen de VU (grofweg 75%). Het resterende deel valt uit of kiest er toch niet voor een master aan de VU te gaan volgen. Grofweg 15% van de instroom van de masteropleidingen (op instellingsniveau) bestaat uit studenten die een premastertraject hebben afgerond.

Figuur 3: Instream aantal als premaster geregistreerde studenten per faculteit (Bron: Student Analytics en MIVU rapport stand van zaken inschrijving en instroom v.w.b. SBE 2017).

¹¹ Het gaat hierbij om het aantal studenten dat ook is geregistreerd als premasterstudent in SAP. Dit is vrijwel altijd het geval als de student tijdens het premasterprogramma niet ook staat ingeschreven voor een (andere) hbo- of wo-opleiding. Zie ook paragraaf 5.2.

Figuur 4: Totale VU-instroom als premaster geregistreeerde studenten

4.2. PROFIEL PREMASTERSTUDENTEN

Over het profiel van premasterstudenten aan de VU is bekend dat ongeveer 90% van de premasterstudenten een hbo-bacheloropleiding als vooropleiding heeft. De overige studenten hebben voornamelijk een wo-bachelor als vooropleiding. Premasterstudenten zijn meestal tussen de 21 en 24 jaar; de groep van 25 jaar ouder is ook substantieel. Onder premasterstudenten zijn meer vrouwen dan mannen. Het is niet onderzocht of dit verschilt van de samenstelling van de bijbehorende masteropleidingen.

Op basis van het landelijke onderzoek van ResearchNed (2017) is het volgende bekend over het profiel van schakelstudenten, het is niet bekend hoe dit zich verhoudt tot de VU:

- > Autochtone studenten zijn licht oververtegenwoordigd in de populatie schakelstudenten t.o.v. hbo en wo-bachelorstudenten.
- > Studenten met een mbo-achtergrond zijn ondervertegenwoordigd en schakelstudenten met een havo- en een vwo-achtergrond oververtegenwoordigd.
- > De eindexamencijfers die studenten behaalden in het voortgezet onderwijs waren voor schakelstudenten hoger dan voor de overige hbo-bachelorstudenten.
- > Er is geen sprake van ondervertegenwoordiging van schakelstudenten uit de lagere sociale milieus.
- > Schakelstudenten onderscheiden zich van overige bachelorstudenten (hbo en wo) door een hoge motivatie en een hoge inzet.
- > Schakelstudenten met een hbo-achtergrond in vergelijking met hbo-bachelorstudenten die niet schakelen naar het wo onderscheiden zich door geïnteresseerdheid in het vak an sich en het feit dat zij toekomstige status en inkomen belangrijk vinden. Opvallend is dat de schakelstudenten met een wo-achtergrond juist geen 'statuszoekers' zijn. Schakelstudenten met een wo-achtergrond worden meer gedreven door maatschappelijk betrokkenheid en een drang om kennis te vergaren.
- > Schakelstudenten zijn veel minder dan reguliere bachelorstudenten te typeren als 'normatieven': studenten die vooral extrinsiek gemotiveerd zijn en studeren omdat het nu eenmaal hoort¹².

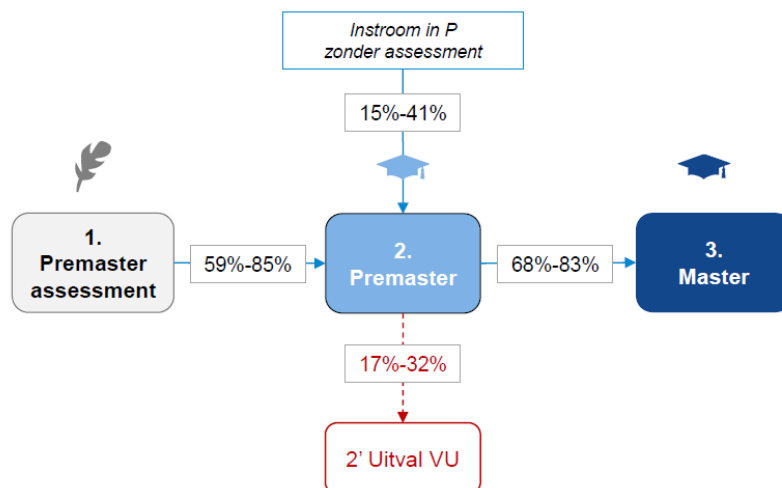
Schattingen over het landelijk aantal schakelstudenten (o.b.v. ResearchNed, 2017) lopen uiteen van 5.800 per jaar (inspectie) tot 7.500 studenten (VSNU), in beide gevallen gaat het waarschijnlijk om een onderschatting. Ook landelijk wordt geschat dat de grootste groep schakelstudenten een vast programma volgt in een tussenjaar tussen hbo-bachelor en wo-master. Het aantal studenten dat via een ingedaald traject instroomt in een wo-master wordt landelijk geschat op 15%.

¹² Op basis van de Studentenmonitor, waar studenten worden gecategoriseerd in vijf studenttypen. Zie bijlage 12.4.

4.3. DOORSTROOM EN STUDIESUCCES

Student Analytics heeft onderzocht wat de doorstroom en het studiesucces is van premasterstudenten. De analyse betreft alle studenten die aan de VU zijn ingeschreven als premaster in cohorten 2012 t/m 2016, plus (het zeer beperkte aantal) studenten dat na een premastertraject van de Open Universiteit zijn ingestroomd bij RCH¹³. De resultaten zijn vastgelegd in een deelrapport¹⁴. Hieronder zijn de conclusies van het deelrapport samengevat. De getallen zijn in deze samenvatting en de figuren weergegeven in marges (bijvoorbeeld 68-83% stroomt door). Deze marges hebben betrekking op de cohorten. Het laagste en hoogste percentage van de cohorten 2012 t/m 2016 worden genoemd.

- > Gemiddeld behalen de premasterstudenten 25-27EC. 68-83% stroomt door naar de masterfase. 17-32% rondt het premasterprogramma niet met succes af of ziet toch af van een masteropleiding aan de VU. Zie figuur 5.

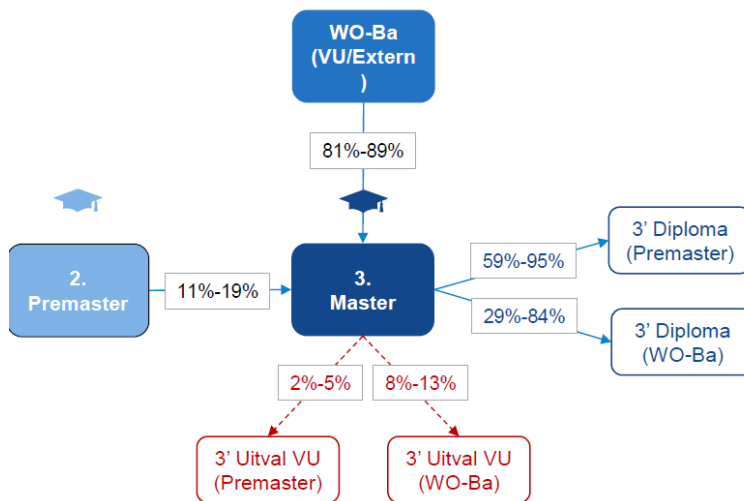
Figuur 5: instroom en doorstroom in premaster (Bron: Deelrapport Premaster en Studiesucces)

- > Premasterstudenten maken een aanzienlijk deel uit van de totale master instroom van de VU: ca 11%-19%. Zie ook figuur 6.
- > Premasterstudenten vallen significant minder vaak uit dan studenten die instromen vanuit een wo-bachelor. De uitvalpercentages van de mastercohorten 2012 t/m 2015 liggen bij de instromers na afronding van een premaster 6%-7% lager dan de groep die instroomt vanaf een wo-bachelor diploma (na afronding premaster: 2%-5%, na wo-bachelor: 8%-13%).
- > De instromers na afronding van een premaster studeren ook sneller af - 18%-20% meer binnen de nominale studieduur - dan de groep die instroomt vanaf een wo-bachelor diploma (vanaf premaster: 52%-59%, na wo-bachelor: 34%-39%).
- > Het hogere studiesucces dan wo-bachelors geldt voor alle faculteiten (behalve RCH, daarvoor zijn de aantallen te laag voor conclusies).

Bij deze positieve conclusies over hoog studiesucces en lage uitval een mogelijke kanttekening. Zoals beschreven zijn meerdere programma's in omvang verkleind. Een deel van de programma's heeft dit gedaan na of in de periode 2012 – 2016 (de cohorten waarvan data geanalyseerd is). De samenhang tussen (verandering in) de omvang van premasterprogramma's en studiesucces is niet onderzocht. We weten dus niet zeker of de conclusies voor latere cohorten met kleinere programma's onverminderd gelden.

¹³ De analyse gaat daarmee niet over studenten die tijdens het hbo een premastertraject hebben gevolgd of wo-studenten die via een opstapminor zijn ingestroomd in de master

¹⁴ Deelrapport Premaster en studiesucces: Student Analytics, juli 2018.

Figuur 6: instroom, doorstroom en studiesucces in master (Bron: Bron: Deelrapport Premaster en Studiesucces)

Landelijk is het beeld dat premasterstudenten met een hbo vooropleiding (cohorten 2011 t/m 2014) een ongeveer even groot studiesucces in de master hebben dan wo-bachelorstudenten (ResearchNed, 2017). ResearchNed heeft geen onderscheid gemaakt tussen universiteiten.

Het studiesucces van premasterstudenten wordt herkend door de faculteiten. De aanname van de gesprekspartners binnen de faculteiten is dat premasterstudenten heel bewust hebben gekozen voor een extra stap in hun studieloopbaan. De ervaring is dat zij doorgaans een hoge motivatie en een hoge inzet hebben. Zoals benoemd komt dit ook uit het landelijke onderzoek van ResearchNed (2017). In de gesprekken met de faculteiten wordt een tweede verklaring geopperd voor het goede studiesucces, namelijk dat premasterstudenten ten opzichte van wo-bachelorstudenten meestal een extra drempel hebben. Naast het succesvol afronden van de bacheloropleiding moeten premasterstudenten het premastertraject succesvol doorlopen en om daartoe te worden toegelaten geldt vaak een minimumscore op een assessment (NOA Premasterassessment of GMAT, zie hoofdstuk 5).

4.4. TEVREDENHEID PREMMASTERSTUDENTEN

Om de premasterstudenten nader te omschrijven is ook gekeken naar hun tevredenheid zoals aangegeven in de NSE. Er is een globale vergelijking gemaakt van gemiddelde NSE themascores van 2017 en 2018 tussen premasterstudenten van 10 premasterprogramma's en reguliere bachelorstudenten¹⁵. In 2017 hebben 200 premasterstudenten de NSE ingevuld, in 2018 waren dit 117 premasterstudenten. Zij zijn vergeleken met 1007 reguliere wo-bachelorstudenten (van bacheloropleidingen waar premasterstudenten vakken van volgen) in 2017 en 710 reguliere bachelorstudenten in 2018. Op de meeste thema's zijn de verschillen zeer klein.

Verschillen groter dan 0,25 (op een schaal van 1 tot 5) in 2017 en/of 2018 zijn:

- > Premasterstudenten hebben een **lagere themascore** dan reguliere studenten m.b.t.:
 - o de groepsgrootte (3,7 vs. 4,0 in 2018; 3,5 vs. 4,0 in 2017);
 - o het studierooster (3,5 vs. 3,8 in 2018; in 2017 geen verschil);
- > Premasterstudenten hebben een **hogere themascore** dan reguliere studenten m.b.t.:
 - o 'Uitdagend onderwijs' (3,6 vs. 3,4 in 2018 en 2017)

¹⁵ Op basis van een geaggregeerde dataset met gemiddelde themascores op het niveau van premasteropleidingen en de bijbehorende bacheloropleidingen. Op basis van deze scores zijn gewogen gemiddelden op VU niveau berekend. Themagemiddelden van premasterstudenten en reguliere studenten in 2017 en 2018 zijn vergeleken. Themagemiddelden met een verschil groter dan 0,25 in zowel 2017 als 2018 zijn in de tekst genoemd. Statistische significantie van verschillen kon door de aard van de dataset niet worden getoetst. De data is op aanvraag beschikbaar via h.everwijn@vu.nl of j.d.van.zaane@vu.nl

- 'Vorbereiding beroepsloopbaan' (3,0 s. 2,8 in 2018; 3,1 vs. 2,8 in 2017)

Men zou kunnen verwachten dat de waardering voor groeps grootte en het studierooster bij een premastertraject hoger is als het onderwijs bij deze premaster apart georganiseerd is (t.o.v. 'aanschuifonderwijs'). De data geeft hiervoor geen bevestiging, opleidingen met apart georganiseerd premaster onderwijs hebben niet structureel hogere scores dan opleidingen met 'aanschuifonderwijs' (niet statistisch getoetst).

De hogere score die premasterstudenten geven voor 'Uitdagend onderwijs' valt wellicht te verklaren door het hogere niveau onderwijs ten opzichte van het hbo. De hogere score voor 'voorbereiding beroepsloopbaan' (voor beide groepen studenten onvoldoende) lijkt niet logisch, omdat de premaster hierop niet gericht is. De achtergrond van het verschil is onbekend.

Op het niveau van de afzonderlijke premasterprogramma's liggen de verschillen soms anders dan hierboven gerapporteerd, maar gegeven het detailniveau en het soms lage aantal respondenten wordt hier niet op ingegaan.

Ook landelijk is een beeld van de tevredenheid van premasterstudenten beschikbaar. ResearchNed (2017) heeft een eigen enquête onder premasterstudenten gehouden en maakt gebruik van de HO monitor. Het rapport concludeert:

- > 75% van de premasterstudenten is tevreden of zeer tevreden over het programma;
- > Als pluspunten worden de opgedane kennis en docenten genoemd;
- > Verbeterpunten zijn studiebegeleiding (op dit punt zijn premasterstudenten minder tevreden dan reguliere wo-studenten) en de zwaarte, organisatie en opbouw van het programma.
- > Over de aansluiting op de master zijn premasterstudenten verdeeld. Er zijn zowel zeer tevreden of zeer ontevreden studenten. Ontevreden studenten spreken o.a. in de open vragen over overbodige of juiste missende vakken.

De conclusie is dat premasterstudenten globaal genomen tevreden zijn over het premastertraject. De NSE resultaten van de VU bieden weinig concrete aanknopingspunten voor verbetering van premasterprogramma's of de organisatie daarvan.

DEEL 2: VAN AANMELDING TOT EN MET AFRONDING (BESCHRIJVING EN ADVIES)

Deel 3 bestaande uit slechts één hoofdstuk (5) beschrijft de werving, aanmelding, toelating, examinering en afronding van schakeltrajecten bij de VU en geeft adviezen voor het vervolg. Daarbij komt ook de informatievoorziening aan bod.

5. VAN VOORLICHTING PREMASTER TOT TOELATING MASTER

Dit hoofdstuk beschrijft de voorlichting over de premaster tot met de afronding van het premasterprogramma en toelating tot de masteropleiding binnen de VU en doet waar nodig aanbevelingen voor verbetering. De beschrijving beperkt zich tot de premasterprogramma's aan de VU die in een tussenjaar tussen bachelor en master gevolgd worden. Hoofdstuk 10 gaat apart in op ingedaalde schakeltrajecten.

Het proces voor de vaste premasterprogramma's is op onderdelen anders dan voor premasterprogramma's op maat. Zie de samenvattende tabel, waaronder een beschrijving volgt.

Tabel 3: Samenvatting proces van voorlichting t/m afronding van premastertrajecten

Vorm	Voorlichting	Aanmelding / toelating	Inschrijving als:	Examinering / afronding
1. Vast premasterprogramma	Via masterportal, op website faculteit, bij hbo-instellingen	Gedefinieerde toelatingscriteria, incl. evt. test (NOA / GMAT / GRE)	Premaster (SAP), bachelor (Studielink)	Examencommissie bachelor
2. Premasterprogramma op maat	Via masterportal, op aanvraag bij mastercoördinator / toelatingscommissie	Na contact toelatingscommissie / mastercoördinator.	Premaster (SAP), bachelor (Studielink) / contractstudent	Examencommissie bachelor of master

5.1. VOORLICHTING / WERVING

5.1.1. BESCHRIJVING VOORLICHTING / WERVING

Op VU-niveau is er een algemene [pagina over instroom in masteropleidingen met een hbo diploma](#). Vanuit daar wordt verwezen naar een aparte [webpagina met overkoepelende informatie](#) over aanmelding en toelating van premasterprogramma's.

Bij de VU is ook op facultaire websites informatie te vinden over de schakelprogramma's, behalve bij RCH. Bij FSW, FGB, SBE en BETA is de informatie uitgebreider dan bij FRT en FGW. Over de schakelmogelijkheden bij BETA staat een mooie [folder](#) online, die alleen niet meer up to date lijkt te zijn. Er is daarnaast een aparte [website over doorstroom vanuit HLO opleidingen](#).

De vaste premasterprogramma's profileren zich in de werving als zelfstandige programma's, onder andere via het masterportal op vu.nl onder het kopje 'Toelating / Admission' en het subkopje 'hbo-bachelor / hbo degree holders'. Doorgaans betreft de informatie per programma de omvang en inhoud van het programma, de toelatingscriteria en –procedure, contactgegevens, een link naar de algemene webpagina met overkoepelende informatie over aanmelding en toelating.

5.1.2. AANBEVELINGEN VOORLICHTING / WERVING

Vernieuw de algemene pagina's over schakelmogelijkheden

De werkgroep adviseert de genoemde algemene pagina's te vernieuwen. Verbeterpunten zijn:

- > Uit de pagina's spreekt geen duidelijk en herkenbaar beeld van schakelmogelijkheden aan de VU. Wat is de visie van de VU waar het gaat over schakelonderwijs en hoe sluit dit aan bij de VU onderwijsvisie? Dit is van belang voor de wervingskracht, maar ook voor de verantwoording naar maatschappij en politiek.
- > De pagina's tonen niet alle mogelijkheden. Zo staat op de pagina over instroom met een hbo diploma niet de mogelijkheid een schakeltraject tijdens het hbo te volgen.
- > De twee algemene pagina's tonen deels overlappende, deels andere informatie en verwijzen niet naar elkaar. Suggestie is om de pagina's samen te voegen.
- > De premasterbepalingen, die onderdeel zijn van de Regeling Aanmelding en Inschrijving (RAI), kunnen hier beschikbaar worden gemaakt.

- > Nu wordt verwezen naar het masterportal. Aanvullend zou een link kunnen worden opgenomen naar informatie over schakelprogramma's van de facultaire websites.

Ter inspiratie kan worden gekeken naar andere universiteiten: bij de [UvA](#) wordt een lijst gegeven van alle premastertrajecten, met per traject de nodige informatie. De [UvT](#) heeft een pagina met o.a. ervaringen van premasterstudenten en een zoekfilter op masteropleidingen met en zonder schakelmogelijkheid vanuit het hbo. De [UT](#) heeft een pagina met veel informatie, waaronder een zoekfunctie waarmee je op basis van een bachelor-vooropleiding bij Saxion, TUD, TUE of UT kunt vinden naar welke masteropleidingen je kunt doorstromen (al dan niet met een schakelprogramma).

Verbeter de facultaire pagina's over schakelmogelijkheden

Ook de facultaire pagina's kunnen volgens de werkgroep op twee punten worden verbeterd.

- > Niet altijd wordt informatie gegeven over de praktische zaken rondom het onderwijs, denk aan het aantal contacturen, of het onderwijs plaatsvindt op vaste dagen. De werkgroep adviseert dit wel op te nemen, omdat premasterstudenten vooral in deeltijd studeren en logischerwijs willen weten wat zij naast de premaster kunnen doen.
- > Mogelijkheden voor een schakelprogramma op maat zijn in de informatie op de websites niet in alle gevallen zichtbaar. De werkgroep adviseert bij mogelijkheden tot premasterprogramma's op maat altijd minimaal zichtbaar te maken dat mogelijkheden voor doorstroom vanuit (verwante) hbo-opleidingen per geval bekeken wordt. Deze aanbeveling tot het zichtbaar maken van de mogelijkheden vloeit voort uit onze wettelijke taak doorstroom te faciliteren en VU- visie dat we doorstroom waar mogelijk willen faciliteren.

5.2. AANMELDING, TOELATING EN INSCHRIJVING

5.2.1. SAMENVATTING PROCES EN REGELS

Aanmelding en inschrijving voor een premaster gaat net als voor overige opleidingen via Studielink en VUnet. Studenten moeten aantonen aan de toelatingseisen te voldoen. Vervolgens moeten zij de premastervergoeding betalen (€1030,- + €34,- per EC indien het programma meer dan 30 EC omvat), waarna de inschrijving definitief wordt. Premasterstudenten worden ingeschreven als bachelorstudent, op enkele uitzonderingen na, zie de volgende paragraaf.

De regels voor premasterstudenten inzake aanmelding en inschrijving wijken op een aantal punten af van de regels voor bachelor- en masterstudenten. In de Regeling Aanmelding en Inschrijving (RAI) staan specifieke regels voor aanmelding en inschrijving voor premasterprogramma's, zie artikelen 3, 10 en 17. In bijlage IV van de RAI zijn alle premasterbepalingen opgenomen. De belangrijkste verschillen zijn:

- > Premasterstudenten kunnen een schakeltraject maar eenmaal volgen (RAI artikel 3A, lid 1d).
- > Een premasterstudent betaalt geen collegegeld, maar een premastervergoeding (€1030,- + €34,- per EC indien het programma meer dan 30 EC omvat). Bij inschrijving als premaster is geen restitutie van de vergoeding mogelijk, ook niet bij tussentijdse uitschrijving. (RAI artikel 10, lid 1c).
- > De studieresultaten van het premasterprogramma behouden hun geldigheid tot het einde van het volgende collegejaar (premasterbepalingen, artikel 6 lid 1). Dit impliceert dat een premasterstudent alleen het opvolgende jaar op basis van een afgerond premasterprogramma wordt toegelaten tot de gewenste masteropleiding.

5.2.2. PREMASTERVERGOEDING

De vergoeding die de instellingen aan premasterstudenten mogen vragen is sinds studiejaar 2017-2018 middels WHW artikel 7.57i, lid 3 gemaximeerd op maximaal het wettelijk collegegeld bij een programma van 60 EC of meer of maximaal een proportioneel deel van het wettelijk collegegeld bij een programma van minder dan 60 EC (zie ook hoofdstuk 7).

De VU voldoet grotendeels aan deze regeling, maar niet waar het gaat om programma's kleiner dan

30 EC.

Premasterstudenten die zich aanmelden via Studielink en VUnet betalen in de praktijk altijd €1030. Dit klopt grotendeels, omdat veruit de meeste programma's 30 EC omvatten. Maar het komt ook voor dat programma's die 'op maat' worden vastgesteld minder dan 30 EC bevatten. In de praktijk betaalt de student dan óf de vaste vergoeding van €1030, óf wordt de student (bij deficiënties van een of twee vakken) ingeschreven als contractstudent en betaalt het contracttarief¹⁶. De student betaalt volgens de WHW en RAI artikel 6, lid 3 dan teveel, want zou maximaal *een proportioneel deel* van het wettelijk collegeld moeten betalen.

De premasterbepalingen (artikel 5) zijn op dit punt in strijd zijn met de RAI en de WHW. In de premasterbepalingen wordt namelijk bepaald dat een student een vergoeding ter hoogte van 50% van het wettelijk collegegeld (€ 1030) voor een premasterprogramma van *ten hoogste* 30 EC betaalt. De praktijk en de premasterbepalingen dienen op dit aangepast te worden, zie 'aanbevelingen aanmelding, toelating en inschrijving'.

5.2.3. INSCHRIJVING ALS BACHELORSTUDENT

De landelijke afspraak over inschrijving is dat universiteiten schakelstudenten (met uitzondering van de studenten die een ingedaald traject tijdens hun hbo-opleiding volgen) als wo-bachelorstudenten inschrijven¹⁷, opdat alle schakelstudenten een gelijke rechtspositie als andere studenten hebben voor wat betreft studiefinanciering / leenstelsel en studentenhuysvesting.

Voor zover bekend voldoet de VU aan deze afspraak, uitzonderingen daargelaten die in de voorgaande paragraaf al benoemd zijn: inschrijvingen als contractstudent bij zeer beperkte deficiënties om financiële afwegingen. Premasterstudenten hoeven als contractstudent dan minder te betalen dan de standaard premastervergoeding van €1030,-. Hier hangt het type inschrijving dus samen met de onterecht vaste hoogte van de premastervergoeding tot 30 EC. Als de premastervergoeding wordt aangepast naar een proportioneel deel, zal naar verwachting ook de inschrijving worden aangepast, omdat dit voordeliger is voor de bachelorstudent.

5.2.4. TOELATINGSCRITERIA BIJ DE VU

De **basisvereiste** voor toelating tot een premasterprogramma is een hbo-bachelordiploma. Het verschilt of premasterprogramma's eisen stellen aan verwantschap van (hbo) bachelordiploma's. Bij meeste premasterprogramma's van SBE en FSW en de premaster voor de eenjarige master van FRT zijn studenten van alle richtingen welkom. De premastertrajecten van BETA, FGB en FGW vereisen wel een verwant bachelordiploma.

De meeste VU premastertrajecten stellen naast een bachelordiploma **aanvullende toelatingscriteria**.

- > FSW, FGW en FGB stellen als aanvullend toelatingscriterium dat studenten een voldoende score moeten halen op het premaster-assessment van NOA. Deze eis geldt alleen voor studenten met een hbo vooropleiding (niet voor wo-bachelor gediplomeerden). Dit premaster-assessment wordt naar wisselende tevredenheid ingezet, door steeds minder faculteiten. Hoofdstuk 6 beschrijft het premaster-assessment en de ervaringen daarmee in meer detail en geeft een advies voor het vervolg.
- > BETA gebruikt het premaster-assessment van NOA niet meer, omdat deze op basis van eigen onderzoek te weinig voorspellend bleek te zijn voor studiesucces. Wel hanteren de premastertrajecten die leiden naar een Engelstalige master de reguliere toelatingseis voor Engelse taalvaardigheid (conform format OER). Ook FRT is afgestapt van het premaster-assessment.

¹⁶ BETA €185,-; FGB/FGW/FSW/SBE: €100,-; RCH €225,- voor mastervakken, €125,- voor bachelorkvakken. Bedragen per EC.

¹⁷ Kamerbrief 'Beleidsreactie op het rapport 'Schakelen tussen bachelor en master in het hoger onderwijs' dd. 21 april 2017.

- > SBE stelt voor toegang tot haar premasterprogramma's een GMAT score van 550 als eis. Deze ingangseis werd nodig geacht toen het instroomvolume te groot werd en het instroomniveau te laag bleek. De ervaringen met deze toets zijn goed; het aantal studenten dat aan de premaster begint is afgenomen, maar het rendement is sterk gestegen. De studenten zijn doorgaans ook succesvol in de master. SBE biedt studenten een traject aan om zich voor te bereiden op de GMAT.

Zie tabel 4 voor een overzicht van de toelatingseisen van de vaste premasterprogramma's die aan de VU kunnen worden gevolgd na afronding van de bachelor.

Tabel 4: Overzicht toelatingseisen van vaste premasterprogramma's (na afronding bachelor)

	Eisen aan verwantschap bacheloropleidingen?	Aanvullende toelatingseisen?	Reden aanvullende toelatingseisen?
BETA (Health Sciences)	Ja	Tot 2018 NOA assessment. Nu: EN taalvaardigheid conform format OER.	Master is Engelstalig, nodig goed te participeren in onderwijs. NOA assessment bleek te weinig voorspellend voor studiesucces.
SBE	Nee (uitgezonderd accounting and control)	GMAT / GRE score 550	Selecteren studenten die het niveau van een wo-master aankunnen, drempel ingevoerd om instroom te beperken en instroomniveau te verhogen.
FGB (Pedagogische Wetenschappen)	Ja	NOA assessment (capaciteitentest, Engels tekstbegrip, wiskunde en statistiek (gamma) en Nederlands tekstbegrip. Bindend)	Selecteren studenten die het niveau van een wo-master aankunnen.
FGB (Human Movement Sciences)	Ja	NOA assessment (capaciteitentest, Engels tekstbegrip, wiskunde (beta) en wetenschappelijke casus. Bindend)	Selecteren studenten die het niveau van een wo-master aankunnen.
FRT (eenjarige master)	Nee	Nee	Niet nodig. Gemotiveerde, hardwerkende studenten.
FGW	Ja	NOA assessment (capaciteitentest, Engels tekstbegrip, wiskunde en statistiek (gamma) en Nederlands tekstbegrip. Bindend)	Selecteren studenten die het niveau van een wo-master aankunnen.
RCH	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
FSW	Nee (behalve Political Science)	NOA assessment (capaciteitentest, Engels tekstbegrip, wiskunde en statistiek (gamma) en Nederlands tekstbegrip. Bindend)	Selecteren studenten die het niveau van een wo-master aankunnen.

Uit de gespreksronde blijkt dat aanvullende toelatingseisen nodig zijn om studenten te selecteren die na afronding van het aangeboden programma het niveau van de wo-master aankunnen. Indien geen aanvullende toelatingseisen gesteld zouden worden, zou het premasterprogramma zelf de methode voor selectie zijn. Maar dit brengt hoge kosten met zich mee voor zowel de student (een jaar tijd en de kosten van de premastervergoeding) als voor de instelling (investering in niet studenten met hogere kans op uitval, in combinatie met gebrek aan rijksbekostiging).

5.2.5. LANDELIJKE AFSPRAKEN OVER TOELATING

De aanvullende toelatingseisen voor premasterprogramma's moeten aan vier landelijke afspraken voldoen¹⁸, zie hieronder. De VU voldoet aan deze uitgangspunten. Zie het kader 'Vier landelijke afspraken over aanvullende toelatingscriteria premastertrajecten'.

Vier landelijke afspraken over aanvullende toelatingscriteria premastertrajecten

1. **Landelijke afspraak:** Toetsing op eisen voor toelating en selectie voor de master dient, daar waar nodig, zo veel als mogelijk voorafgaand aan het schakeltraject plaats te vinden, zodat de student na het succesvol doorlopen van het schakeltraject niet voor de verrassing komt te staan dat hij niet door kan naar de masteropleiding.
Bij de VU: is dit in het format OER master (artikel 7.4: Schakel / premasterprogramma, lid 3) geregeld: *"Een bewijs van een met goed gevolg afgeronde [keuze: schakel-/premasteropleiding] geldt als bewijs van toelating tot de daarin vermelde masteropleiding in het aansluitende studiejaar"*. Dit impliceert dat de student niet na het succesvol doorlopen van het schakeltraject alsnog met aanvullende toelatings- of selectie-eisen wordt geconfronteerd. Ook in de praktijk wordt deze bepaling uitgevoerd. Wel is er een aantal research masters (Human Movement Sciences (FGB) en Global Health (BETA)) en selectieve masters (Political Science (FSW), Environment and Resource Management, Biomedical Sciences (BETA)) met aanvullende eisen voor de masteropleiding, waar premasterstudenten die hun schakelprogramma hebben afgerond niet per definitie aan voldoen. Indien men niet voldoet, is een alternatief beschikbaar op de VU, binnen de discipline. Dit wordt studenten voor aanvang van het schakeltraject duidelijk gemaakt.
2. **Landelijke afspraak:** Eisen voor toelating voor een schakeltraject moeten inhoudelijk gebaseerd zijn op de toelatingseisen van de betreffende masteropleiding. De eisen kunnen qua niveau echter niet gelijk (of hoger) zijn dan de eisen voor toelating aan de masteropleiding. (...) Van aanvullende eisen na het succesvol afronden van de premastercursus, kan geen sprake zijn.
Bij de VU: de werkgroep heeft niet expliciet onderzocht of deze afspraak bij alle VU masteropleidingen wordt nagekomen, maar heeft ook geen indicaties gevonden dat eisen voor toelating van een schakeltraject niet gebaseerd zouden zijn op de eisen voor toelating aan de masteropleiding.
3. **Landelijke afspraak:** Voor zaken die niet binnen het schakelprogramma vallen, omdat die bijvoorbeeld geen onderdeel van de toelijdende bachelor zijn (denk hierbij aan thema's zoals Engelse taalvaardigheid), maar die wel een toelatingseis tot de masteropleiding vormt voor zowel reguliere bachelorstudenten als schakelstudenten, moeten studenten de mogelijkheid hebben om voorafgaand aan het schakelprogramma aan te tonen dat ze voldoen aan het instroomniveau van de masteropleiding. Indien zij hieraan voldoen, worden zij, na succesvolle afronding van het schakelprogramma, hierop niet nogmaals geselecteerd. Voldoen ze voorafgaand aan het schakelprogramma echter nog niet aan dit niveau, dan hebben zij gedurende het schakeltraject de tijd om de deficiënties weg te werken en vindt toetsing op deze zaken plaats voorafgaand aan de masteropleiding.
Bij de VU: Toetsing op Engelse taalvaardigheid is waar van toepassing meestal onderdeel van de toelatingseisen van het premasterprogramma. Het komt ook voor dat studenten voorafgaand aan masteropleiding alsnog moeten aantonen Engelse taalvaardigheid te beheersen, bijvoorbeeld bij FSW. Studenten krijgen hiervoor tijdens hun premasterjaar de gelegenheid.
4. **Landelijke afspraak:** Het is niet wenselijk dat studenten die succesvol een schakeltraject afronden, vervolgens op basis van capaciteitsredenen de toegang tot de master geweigerd wordt. (...) In dat geval moet er altijd een alternatief beschikbaar zijn.
Bij de VU: De VU voldoet aan dit uitgangspunt.

Naast deze afspraken over aanvullende eisen schrijft de minister in juli 2018 in een kamerbrief dat op grond van artikel 7.50 van de WHW geldt dat een instelling de inschrijving niet afhankelijk mag stellen van een andere bijdrage dan het collegegeld. Het besluit van de minister is dat vanaf 2019/2020 de kosten voor de gestandaardiseerde toetsen (IELTS, TOEFL etc. / GMAT, GRE etc) niet

¹⁸ N.a.v. het rapport 'Selectie: Meer dan cijfers alleen' van de Inspectie heeft de Minister een kamerbrief geschreven over selectie en toegankelijkheid van het hoger onderwijs (Kamerstuk 34 550 VIII, nr. 121). In hoofdstuk 7 worden alle landelijke kaders vermeld en wordt geëvalueerd of de VU hieraan voldoet.

meer aan de student in rekening mogen worden gebracht. Daarbij onderzoekt zij de mogelijkheid of voor studenten met een buitenlands diploma een andere procedure kan gaan gelden. Zij verwacht hierover binnen een jaar duidelijkheid te kunnen geven.

Premasterprogramma's zijn geen initiële opleidingen en zijn niet bekostigd door de overheid. De interpretatie van juridische zaken bij de VU is daarom dat het besluit niet geldt voor premasterprogramma's. De VU stelt daarom voorsnog geen beperkingen te stellen aan de kosten voor het gebruik van gestandaardiseerde toetsen voor de toelating bij premasterprogramma's. Volgens de geest van het besluit van de minister wordt de faculteiten dwingend geadviseerd ook voor premasterprogramma's geen wijzigingen in toelatingseisen door te voeren die nieuwe of hogere kosten met zich meebrengen voor studenten.

5.2.6. TOELATINGSEISEN: LANDELIJK BEELD

Het landelijke onderzoek over schakeltrajecten van ResearchNed (2017) gaat ook in op toelatingseisen. De conclusie is dat er – net als op de VU - sprake is van veel variatie, die niet eenvoudig is samen te vatten. De ingangseisen variëren van zeer ruim (geen verwantschap van vooropleiding vereist, geen aanvullende toelatingseisen) tot zeer strikt (alleen open voor een specifieke hbo-opleiding, met aanvullende toelatingseisen als hoge gemiddelde cijfers of een minimale score op een test of assessment).

Bij de UvA hanteert men voor studenten met een verwant hbo-bachelordiploma doorgaans geen aanvullende toelatingseisen voor premasterprogramma's, wel voor hbo-bachelorgediplomeerden van een niet verwante richting.

5.2.7. AANBEVELINGEN AANMELDING, TOELATING EN INSCHRIJVING

Aanbeveling: pas de premastervergoeding aan conform de wettelijke kaders

De VU vraagt in een beperkt aantal gevallen meer dan de wettelijk maximale premastervergoeding (sinds studiejaar 2017-2018 middels WHW artikel 7.57i, lid 3 gemaximeerd op maximaal het wettelijk collegegeld bij een programma van 60 EC of meer of maximaal een proportioneel deel van het wettelijk collegegeld bij een programma van minder dan 60 EC). Het gaat om programma's kleiner dan 30 EC, waar een premastervergoeding van €1030,- (is tarief voor 30 EC) voor wordt gevraagd of het contracttarief.

In afstemming met SSA en de faculteiten dient de vergoeding in overeenstemming te worden gebracht met de wettelijke kaders. Ook de premasterbepalingen (artikel 5) moeten op dit punt worden aangepast, die zijn momenteel in strijd zijn met de RAI en de WHW.

Betracht terughoudendheid bij aanvullende toelatingseisen en evalueer deze periodiek

De werkgroep acht het belangrijk dat opleidingen alert blijven dat studenten die zeer gemotiveerd zijn een kans krijgen en niet bij voorbaat uitgesloten of ontmoedigd worden deel te nemen aan een schakeltraject door aanvullende toelatingseisen. De aanbeveling is dat opleidingen terughoudend zijn in het stellen van aanvullende toelatingseisen tot de premaster en de toelatingseisen periodiek evalueren in relatie tot het doel ervan. Daarbij speelt ook de geest van het besluit van de minister mee, dat vanaf 2019/2020 de kosten voor de gestandaardiseerde toetsen niet meer aan de student in rekening mogen worden gebracht.

5.3. ONDERWIJS, EXAMINERING EN AFRONDING

5.3.1. BESCHRIJVING ONDERWIJS, EXAMINERING EN AFRONDING

Nadat studenten zijn ingeschreven voor een premasterprogramma, kunnen zij zich sinds 2016 inschrijven voor een speciaal tweedaags introductieprogramma voor premasterstudenten. Deze introductie gaat uit van de andere behoefte van premasterstudenten; zij hebben meer behoefte aan praktische informatie en kennismaken met de andere premasterstudenten, en minder behoefte aan excursies in de stad en bezoeken van o.a. studentenverenigingen. Premasterstudenten worden alleen uitgenodigd voor deze introductie als dat door de faculteit gewenst is, op dit moment het geval bij FGW, FSW en FGB. De overige faculteiten hebben hun eigen premasterintroductie (o.a. SBE

door de start in februari) of sluiten aan bij de introductie voor masterstudenten.

Na inschrijving aan de VU verlopen de processen voor onderwijs en examinering zoals voor reguliere studenten van de bacheloropleiding waar zij voor staan ingeschreven, voor zover bekend bij de werkgroep. Dit is niet vanzelfsprekend, want een premasterstudent is geen student in de zin van de wet. In theorie kunnen voor premasterstudenten andere afspraken worden gemaakt. Deels zijn de afspraken voor premasterstudenten ook anders. Deze zijn vastgelegd in de eerder genoemde premasterbepalingen (bijlage IV bij de RAI):

- > De studieresultaten van het premasterprogramma behouden hun geldigheid tot het einde van het volgende collegejaar (premasterbepalingen, artikel 6 lid 1).
- > Een premasterstudent kan alleen onder bepaalde voorwaarden overig onderwijs volgen (artikel 3, lid 3).

Studenten ontvangen na afronding van een premasterprogramma geen certificaat of diploma van de VU. Wel heeft een premasterstudent recht op een cijferlijst met daarop de behaalde resultaten.

Toelating tot de masteropleiding op basis van een afgerond premasterprogramma is bij de VU geregeld in format OER master (artikel 7.4: Schakel / premasterprogramma, lid 3): *“Een bewijs van een met goed gevolg afgeronde [keuze: schakel-/premasteropleiding] geldt als bewijs van toelating tot de daarin vermelde masteropleiding in het aansluitende studiejaar”*. Van belang is de passage ‘aansluitend studiejaar’. Studenten moeten het premasterprogramma binnen maximaal een jaar afronden. Als dit niet lukt, kunnen zij niet verder gaan met de studie. Studenten kunnen dan niet doorstromen naar de master maar er ook niet voor kiezen het programma helemaal over te doen. Dit is ook opgenomen in de premasterbepalingen.

5.3.2. AANBEVELINGEN ONDERWIJS, EXAMINERING EN AFRONDING

Goede start en begeleiding

De werkgroep beveelt aan dat faculteiten (al dan niet gezamenlijk) een introductie apart voor premasterstudenten organiseren. Ook indien het gaat om een kleine groep studenten, is het belangrijk aandacht te geven aan hun afwijkende programma, positie en waar zij terecht kunnen met vragen en voor begeleiding. Tevens biedt een introductie de gelegenheid voor premasterstudenten kennis te maken met andere premasterstudenten. Een dergelijke introductie zorgt voor helderheid en kan een start bieden voor cohortvorming. Zeker bij het model van ‘aanschuifonderwijs’ is deze helderheid en cohortvorming niet vanzelfsprekend.

De VU werkgroep ‘studentbegeleiding’ schrijft in haar visie dat het tutoraat een fundamenteel onderdeel is van studentbegeleiding gedurende de hele studieloopbaan. In de uitwerking van deze visie kan worden afgewogen op welke wijze het tutoraat voor premasterstudenten kan worden ingezet.

Creëer helderheid over de ‘regels’ voor premasterstudenten

Voor de leden van de werkgroep zelf en de gesprekspartners was het niet helder wat de positie, rechten en plichten van de premasterstudent zijn. De premasterbepalingen genieten weinig bekendheid. De werkgroep vermoedt dat dit voor premasterstudenten zelf ook het geval is.

Het advies is alle ‘regels’ met betrekking tot premasterstudenten voor ingeschreven studenten en medewerkers bij elkaar beschikbaar en makkelijk vindbaar te maken. Daarbij kan in het bijzonder aandacht besteed worden aan de verschillen met reguliere studenten. Nu zijn stukken informatie los beschikbaar (premasterbepalingen als bijlage bij de RAI, OER, VU en facultaire pagina’s), niet makkelijk vindbaar en bovendien niet up to date en op onderdelen in strijd met elkaar (zie ook onderstaande twee aanbevelingen). Het probleem van de onbekendheid met de afwijkende ‘regels’ wordt versterkt doordat de premasterstudent is ingeschreven voor een bacheloropleiding en vanuit die inschrijving precies dezelfde informatie en berichten ontvangt als een regulier bachelorstudent. Ook kan de premasterstudent in VUnet dezelfde acties ondernemen.

Herzie de premasterbepalingen

De premasterbepalingen sluiten niet meer goed aan bij de huidige situatie. De belangrijkste verbeterpunten zijn:

- > De premasterbepalingen zijn niet volledig. De artikelen gaan vooral over aanmelding, inschrijving en toelating en kosten en maken niet goed duidelijk wat de rechten en plichten zijn van studenten tijdens de periode dat zij als premasterstudent ingeschreven staan. De OER'en geven hier ook geen uitsluitel over. Denk aan zaken over intekenen, tentamengelegenheden, studiebegeleiding en bij welke examencommissie een premasterstudent terecht kan.
- > De toetsing in het kader van de toelating heeft vanuit de historische situatie (waarin alle faculteiten gebruikt maakten van het NOA assessment) een te expliciete rol.
- > Artikel 5 over de kosten is in strijd met de RAI en WHW.
- > De formulering en bewoording moet op onderdelen worden herzien.

De werkgroep doet in afstemming met juridische zaken een voorstel voor herziening van de premasterbepalingen. Deze worden voorgelegd aan het OPO.

Neem de toelatingseisen tot het premasterprogramma op in het format OER

De aanvullende toelatingseisen tot het premasterprogramma maakten geen onderdeel uit van het format OER. Ook werd daar niet vermeld dat een kandidaat slechts één keer kan deelnemen aan een premasterprogramma. In afstemming met onderwijsbeleid en juridische zaken zijn deze zaken nu wel opgenomen in het nieuwe format OER voor 2019-2020.

Reik na afronding van een premasterprogramma een premastercertificaat uit

Studenten ontvangen na afronding van een premasterprogramma geen certificaat of diploma van de VU. Een aantal faculteiten hebben aangegeven het wenselijk te vinden wel een premastercertificaat toe te kennen na succesvolle afronding van een vast premasterprogramma; iets tastbaars kunnen overhandigen kan goed zijn voor motivatie, groepsvorming en binding met de (master)opleiding en/of VU. Er is een werkgroep 'bullen en certificaten' die deze wens zal meenemen in haar opdracht. Contactpersoon is Nicole Prins (n.prins@vu.nl). Landelijk wordt in bijna de helft van de gevallen na afronding van een schakeltraject een certificaat of bewijs van afronding uitgereikt (ResearchNed, 2017).

DEEL 3: BEHANDELING VAN DEELVRAGEN

De werkgroep heeft aan de volgende deelvragen in het bijzonder aandacht besteed, omdat hier in de gesprekken met de faculteiten veel aandacht naar uitging, daar vanuit de media aandacht aan werd besteed of hier binnen de VU vragen over bleken te bestaan. Elk van deze deelvragen komt terug in een apart hoofdstuk in deel 3.

- > NOA premaster-assessment – beschrijving en advies voor vervolg (Hoofdstuk 6)
- > Voldoet de VU aan de landelijke kaders en afspraken over schakeltrajecten? (Hoofdstuk 7)
- > Engels of Nederlands als onderwijstaal van premasterprogramma's? En zijn internationale studenten een doelgroep voor premasterprogramma's? (Hoofdstuk 8)
- > Wat is nodig voor de kwaliteitszorg van schakeltrajecten? (Hoofdstuk 9)
- > Beschrijving van ingedaalde schakeltrajecten én te verhelderen vraagstukken (Hoofdstuk 10)
- > Taken en eigenaarschap – beschrijving en advies voor het vervolg (Hoofdstuk 11)

De hoofdstukken bevatten soms herhaling uit deel 1 en 2, opdat de hoofdstukken zelfstandig leesbaar zijn.

6. PREMASTER-ASSESSMENT VAN NOA

Zoals beschreven in hoofdstuk 5 gebruiken FSW, FGB en FGW het premaster-assessment van NOA om te bepalen of studenten worden toegelaten. Dit betekent dat grofweg ruim 65% van de premaster-instroom vanuit het hbo dit assessment doet. Gegeven de bijzondere positie van het assessment en de discussie over de effectiviteit ervan licht dit hoofdstuk het NOA premaster-assessment uit.

6.1. BESCHRIJVING ONDERDELEN EN PROCES

Het premaster-assessment wordt al afgenomen sinds 2003 en is sindsdien verschillende malen herzien. Het NOA premaster-assessment kent verschillende delen. Per deel kan de faculteit aangeven of men deze wil afnemen en of de uitslag voor dat deel bindend is of niet. Tabel 5 vat per faculteit samen welke onderdelen worden gebruikt (collegejaar 18-19) en of het deel onderdeel is van de bindende score, aangegeven met b (bindend) of nb (niet bindend).

Tabel 5: Overzicht gebruik onderdelen NOA Assessment per faculteit, instroom studiejaar 2018/2019. Bron: SOZ-SSA

Onderdeel	FGB (bew. wetensch.)	FGB (pedagog. wetensch)	FSW	FGW
MCT-H (capaciteitentest hoger niveau, bestaande uit rekenvaardigheid, woordrelaties, componenten, exclusie en woordanalogieën)	nb	b, reken-vaardigheid	b, reken-vaardigheid	nb
Engels tekstbegrip	b	b	b	b
Nederlands tekstbegrip		b	nb	b
Wiskunde en statistiek gamma		b	b	nb
Wiskunde bèta	b			
Wetenschappelijke casus	b			

De organisatorische en logistieke aspecten voor het afnemen van de assessments worden gecoördineerd door de centrale Studie- en Studentadministratie (SOZ-SSA), als partij tussen faculteiten, NOA en studenten. Studenten melden zich aan in VUnet voor het assessment. Daarna zorgt SSA voor afstemming over het moment van afname, daadwerkelijke afname, communicatie van de resultaten van NOA naar de faculteiten en de financiële afhandeling. De student betaalt de kosten voor het premaster-assessment (€110,-).

Op basis van staninescores wordt vastgesteld of een student slaagt voor het premaster-assessment. Een stanine (van het Engelse 'standard nine') is een schaal van negen intervallen waarin testcores geschaald worden (verwachtingswaarde 5, standaardafwijking 2). De staninescore geeft aan of een student hoger of lager scoort ten opzichte van de normgroep. De normen voor het NOA assessment zijn meestal staninescores van 3 (de onderste 12% voldoet niet). Zie tabel 6 voor een toelichting van de stanine schaal.

Tabel 6: Toelichting stanine schaal, bron Wikipedia

stanine	rel. frequentie	standaardscore	omschrijving
1	4%	-2,25 -< -1,75	zeer laag
2	7%	-1,75 -< -1,25	laag
3	12%	-1,25 -< -0,75	tamelijk laag
4	17%	-0,75 -< -0,25	(zwak-)middelmatig
5	20%	-0,25 -< 0,25	middelmatig
6	17%	0,25 -< 0,75	(goed-)middelmatig
7	12%	0,75 -< 1,25	tamelijk hoog
8	7%	1,25 -< 1,75	hoog
9	4%	1,75 -< 2,25	zeer hoog

Soms bestaat de slagingsnorm uit combinaties van onderdelen, waardoor compensatie mogelijk is en de betrouwbaarheid van de test wordt verhoogd. Zo gebruiken FGB (Pedagogische Wetenschappen) en FSW bijvoorbeeld een gecombineerde norm voor rekenvaardigheid en wiskunde en statistiek gamma. Zij hanteren een staninescore van 2,5 voor deze gecombineerde score.

De normgroep verschilt per onderdeel van de test en soms ook per faculteit. Het verschilt of de normgroep faculteitspecifiek, VU specifiek of landelijk is. Ook verschilt het welke afnamejaren onderdeel uitmaken van de normgroep (variërend van jaren 2010 -2012 tot een enkel afnamejaar). Deze diversiteit wordt veroorzaakt door wijzigingen in de testen. Bij elke wijziging moet ook een nieuwe normgroep en norm ontwikkeld worden. Het NOA geeft desgevraagd aan dat bij het ontwikkelen van nieuwe normen steeds gebruik is gemaakt van de op dat moment meest recente en toepasselijke data. Daarna zijn normgroepen niet altijd bijgewerkt, omdat hier niet altijd aanleiding toe was en daar analyses voor nodig zijn die kosten met zich meebrengen voor de VU.

6.2. ERVARINGEN MET HET PREMASTER ASSESSMENT

Er spelen op dit moment meerdere vragen en problemen bij het premaster-assessment van NOA:

- > Er is discussie over de validiteit van de toetsen.
 - De toetsen zijn al ruim tien jaar hetzelfde. De toets Wiskunde Bèta is in 2017 wel vernieuwd, FGB heeft hier een belangrijke rol in gespeeld.
 - Het assessment is ontworpen als diagnostisch instrument en is verworpen tot een selectie instrument.
 - De slagingsnormen van de test zijn niet duidelijk onderbouwd en er zijn weinig aanknopingspunten (vanuit het NOA of elders) om deze onderbouwing goed te maken.
 - Student Analytics heeft gepoogd de voorspellende waarde van de NOA toetsen voor het studiesucces in de premaster en master te onderzoeken. Dit was niet haalbaar binnen de daarvoor beschikbare tijd, omdat de daarvoor benodigde data niet beschikbaar was (scores per onderdeel en bijbehorende normen, die kunnen verschillen per onderdeel, per faculteit en per jaar).
 - Uit eigen onderzoek van BETA¹⁹ blijkt dat de voorspellende waarde van de test voor studiesucces laag is. Om die reden is BETA per september 2018 afgestapt van het gebruik van het NOA assessment. In plaats hiervan wordt nu een bewijs van Engelse taalvaardigheid gevraagd waar het gaat om Engelstalige masteropleidingen.
 - FRT is per 2017 gestopt met het gebruik van het NOA assessment, omdat de indruk

¹⁹ Voorafgaand aan studiejaar 2017-2018 is een analyse gemaakt n.a.v. bij NOA opgevraagde gegevens over het premaster-assessment en de studieresultaten van de studenten uit cohort 2015-2016 (een jaar waarin het assessment is afgenomen, maar geen bindende functie had). Een statistische analyse van >100 studenten kon geen verbanden aantonen tussen staninescores en studieresultaten. Wel was zichtbaar dat studenten met een Vwo-opleiding voorafgaand aan hun Hbo-opleiding het beter deden dan studenten met een havo opleiding. Er is geen formeel verslag van de analyse.

bestond dat deze een onnodige drempel opwierp. De toelating zonder assessment bevalt goed. Er zijn nu aanzienlijk meer premasterstudenten, maar het is onbekend of dit samenhangt met het laten vervallen van het assessment.

- > Gegeven de bindende functie van de uitslag van het assessment is er behoefte aan een herkansingsmogelijkheid. Die bestaat niet. Het NOA zou dit wellicht kunnen bieden, maar hier zijn hoge kosten aan verbonden.
- > NOA stelt zich in gesprekken met de VU vooral op als technisch leverancier, niet als inhoudelijk toetsdeskundige. Die rol is wel gewenst, minimaal dient het NOA zich als pro-actief sparring partner op te stellen.
- > Er is behoefte aan een Engelstalige toets, omdat meerdere programma's ook instroom krijgen van niet Nederlandstalige studenten. (zie ook hoofdstuk 8).
- > Binnen de VU is behoefte aan overkoepelend inhoudelijk eigenaarschap van de toetsen en een inhoudelijk gesprekspartner voor de leverancier. Het NOA geeft aan dat de afstemming met de VU in het verleden beter belegd was: *“de coördinatoren van het VU Premasterassessment waren aan de ene kant het aanspreekpunt voor NOA en aan de andere kant het aanspreekpunt van de faculteiten. (...) Ook heeft er zo nu en dan rechtstreeks overleg plaatsgevonden met een faculteit als dit praktischer was. Daarnaast waren er regelmatig overleggen waarbij de faculteiten en coördinatoren van het VU Premasterassessment aanwezig waren en NOA ook vaak werd uitgenodigd.”*

Los van deze zaken, zijn er vraagtekens bij de rechtmatigheid en doelmatigheid van het contract met NOA.

Van 2004 t/m 2011 heeft de VU (Wim van Os) jaarlijks onderzoek gedaan naar de effectiviteit van het NOA assessment. Uit het meest recente verslag blijkt:

- > Studenten die hebben afgezien van inschrijving voor de premaster (gemiddeld ongeveer 29%), scoren vrijwel steeds relatief laag op de diverse assessmentonderdelen. Het is aannemelijk dat de (tegenvallende) uitslag van het assessment bij de beslissing om (nog) niet aan de studie te beginnen een rol heeft gespeeld. In die zin heeft de test toentertijd voorzien in een mate van zelfselectie waar het assessment niet bindend werd ingezet;
- > Bij de drie faculteiten die destijds een substantieel aantal premasterstudenten hadden (>50: ALW, FEWEB en FSW) is een significante correlatie gevonden tussen de assessment scores op de 'cognitieve onderdelen' en het studiesucces, maar dat de verklarende waarde laag is ($R^2 < 10\%$). De lage verklarende waarde werd deels verklaard doordat studenten met lagere scores niet startten aan het premaster-assessment, waardoor de groep homogener wordt.
- > Het assessment stimuleerde een deel van de laag scorende studenten tot extra inspanningen in de vorm van bijlessen of zelfstudie Engels en/of Wiskunde.

Door een aantal faculteiten is gezocht naar alternatieven voor het NOA premaster-assessment, zoals een minimum cijfergemiddelde op het hbo. Probleem daarbij is dat die cijfers, en relevantie daarvan, afhankelijk kan zijn van welke hbo-bachelor gedaan is. Met name bij premasters met een breed palet aan mogelijke vooropleidingen is zo'n criterium lastig overtuigend en verdedigbaar te hanteren. Zoals beschreven gebruikt SBE de GMAT en de GRE. GMAT staat voor Graduate Management Admission Test en wordt gebruikt als test voor bedrijfskundige opleidingen. GRE staat voor Graduate Record Examinations en wordt voornamelijk in de VS breder gebruikt voor graduate opleidingen. De ervaringen bij SBE zijn goed. Studenten die de score halen, ronden het premasterprogramma vrijwel allemaal met succes af. Nadeel is dat de test vrij duur is voor de student, namelijk 250 dollar (GMAT) of 205 dollar (GRE), ten opzichte van €110 voor het NOA assessment. FRT is per september 2017 afgestapt van het NOA assessment en laat in principe iedereen met een hbo-bachelor toe tot de premaster; alleen in geval van opvallende vooropleidingen wordt een individueel gesprek over motivatie en verwachtingen gevoerd, op basis waarvan een advies wordt gegeven aan de student. Dat functioneert naar tevredenheid.

Wat betreft de rolverdeling tussen faculteiten en SSA: De faculteiten zijn tevreden over de uitvoering van intermediaire rol van SSA. Voor SOZ-SSA is de organisatie een klus waarvan de

dienst vindt dat deze niet tot de kerntaak behoort en in een al drukke periode zorgt voor ongewenste extra piekbelasting.

6.3. ADVIES VOOR HET VERVOLG VAN HET PREMASTER-ASSESSMENT

Naar aanleiding van de vragen, problemen en de zoektocht naar alternatieven is onlangs besloten een marktconsultatie te houden, voorafgegaan door een nadere behoeftenbepaling. Bij gebrek aan capaciteit is deze marktconsultatie uitgesteld naar het voorjaar van 2019. Het doel van de marktconsultatie is een beter beeld te krijgen van de markt, mogelijke alternatieven voor het NOA assessment en de mogelijkheden om de genoemde vragen en problemen op te lossen. Het resultaat zal worden gebruikt om te bepalen of en hoe de gewenste dienstverlening wordt aanbesteed. Hierbij gaat het niet alleen om het premaster-assessment, maar ook om de andere dienstverlening die NOA aan de VU levert (matchingsinstrument en testen in het kader van decentrale selectie). In de voorbereiding van deze marktconsultatie zullen de behoeften nader worden geïnventariseerd bij de diensten en faculteiten.

7. VOLDOET DE VU AAN DE LANDELIJKE KADERS EN AFSPRAKEN OVER SCHAKELTRAJECTEN?

Dit rapport geeft bij de betreffende hoofdstukken informatie over de landelijke kaders en afspraken m.b.t. schakeltrajecten. Dit hoofdstuk heeft als doel deze landelijke kaders en afspraken helder op een rij te zetten en te evalueren of de VU daaraan voldoet, om de lezer te bedienen die vooral hierin geïnteresseerd is. Het hoofdstuk bevat veel herhaling ten opzichte van hoofdstuk 3 en 5.

7.1. WHW VERPLICHT UNIVERSITEITEN DOORSTROOM TE ONDERSTEUNEN

Twee artikelen uit de WHW formuleren tezamen de wettelijke verplichting van de VU in het faciliteren van doorstroom van hbo-bachelorgediplomeerden naar een verwante masteropleiding in het wo: 7.57i en 7.30^e.

Artikel 7.57i:

De onderwijs- en examenregelingen van de betreffende hogescholen, universiteiten en Open Universiteit regelen de wijze waarop aan degene die met goed gevolg het afsluitend examen, verbonden aan een bacheloropleiding heeft afgelegd, door het instellingsbestuur ondersteuning wordt geboden ter bevordering van een goede doorstroming naar een verwante masteropleiding in het wetenschappelijk onderwijs.

Artikel 7.30e:

Indien de betrokkene niet voldoet aan de toelatingseisen, bedoeld in de artikelen 7.30b of 7.30c, en van hem redelijkerwijs kan worden verwacht dat hij daaraan binnen een redelijke termijn alsnog kan voldoen, wordt hem de mogelijkheid geboden, de tekortkoming weg te nemen en alsnog aan de toelatingseisen te voldoen.

Gegeven de geschetste situatie in paragraaf 3.3 voldoet de VU aan haar wettelijke verplichting. Van de 75 masteropleidingen bij de zeven onderzochte faculteiten hebben 54 masteropleidingen (72%) de mogelijkheid via een schakelprogramma in te stromen in de masteropleiding. Van de overige 21 masteropleidingen:

- > Hebben drie masteropleidingen hebben geen schakeltraject omdat er geen verwante hbo-opleiding bestaat.
- > Achttien masteropleidingen (waarvan 10 researchmasters, 6 selectieve masters en 2 reguliere masters met beroepsvereisten / civiel effect) hebben geen schakeltraject omdat het hiaat tussen het academisch eindniveau van de hbo-bachelor en het gevraagde ingangsniveau van de masteropleiding te omvangrijk wordt geacht voor een schakelprogramma.

Een discussiepunt bij deze laatste categorie opleidingen is wat moet worden verstaan onder het begrip 'redelijke termijn' in artikel 7.30e WHW. Dit is ongedefinieerd en wordt door universiteiten verschillend opgevat. Bijvoorbeeld de masteropleiding Psychologie bij de VU biedt geen schakelmogelijkheid aan, terwijl andere universiteiten (waaronder de UvA) dit wel doen. De verwachting is dat dit discussiepunt op landelijk niveau in 2018-2019 wordt opgepakt, omdat de inspectie na aandacht van de landelijke studentenbonden voor schakelmogelijkheden een uitvraag heeft aangekondigd met als basisvraag of universiteiten voldoen aan hun wettelijke verplichting. In het concept van deze uitvraag is aandacht voor de open definitie van 'redelijke termijn'. Mogelijk risico is dat landelijk de 'redelijke termijn' eerder op 60 EC dan bij de VU gebruikelijke en intern gefinancierde 30 EC wordt gesteld, waarna de conclusie zou kunnen zijn dat de VU te vaak concludeert dat deficiënties te groot zijn voor een schakeltraject.

7.2. BEKOSTIGING PREMASTERTRAJECTEN EN PREMASTERVERGOEDING

Voor premasterstudenten ontvangt de VU geen rijksbekostiging. De vergoeding die de instellingen aan premasterstudenten mogen vragen is sinds studiejaar 2017-2018 middels WHW artikel 7.57i, lid 3 gemaximeerd op maximaal het wettelijk collegegeld bij een programma van 60 EC of meer of

maximaal een proportioneel deel van het wettelijk collegegeld bij een programma van minder dan 60 EC.

Hieronder de betreffende bepalingen uit 7.57i:

2 Het instellingsbestuur kan voor het bieden van de ondersteuning, bedoeld in het eerste lid, een vergoeding vragen.

3 De vergoeding, bedoeld in het tweede lid, bedraagt voor een ondersteuning met een studielast van 60 studiepunten of meer maximaal het volledige wettelijk collegegeld, bedoeld in artikel 7.45, eerste lid, of, in geval van doorstroming naar een masteropleiding bij de Open Universiteit, maximaal het collegegeld OU, bedoeld in artikel 7.45b, eerste lid.

4 De vergoeding, bedoeld in het tweede lid, bedraagt voor een ondersteuning met een studielast van minder dan 60 studiepunten maximaal een proportioneel deel van het wettelijk collegegeld, bedoeld in artikel 7.45, eerste lid, of, in geval van doorstroming naar een masteropleiding bij de Open Universiteit, maximaal een proportioneel deel van het collegegeld OU, bedoeld in artikel 7.45b, eerste lid.

5 Artikel 7.4, eerste en tweede lid, is op de berekening van de studielast van de ondersteuning van overeenkomstige toepassing.

6 Een student die gebruik maakt van de ondersteuning terwijl hij een opleiding volgt waarvoor hij wettelijk collegegeld, bedoeld in artikel 7.45, eerste lid, of collegegeld OU, bedoeld in artikel 7.45b, eerste lid, verschuldigd is, wordt vrijgesteld van het betalen van een vergoeding voor de ondersteuning.

7 Een student die gebruik maakt van de ondersteuning en, in afwijking van artikel 7.32, derde lid, alleen met dat oogmerk is ingeschreven voor een opleiding, betaalt gedurende de periode dat hij ondersteuning ontvangt in plaats van collegegeld een vergoeding voor de ondersteuning.

De VU voldoet grotendeels aan deze regeling, maar niet waar het gaat om programma's kleiner dan 30 EC. Premasterstudenten die zich aanmelden via Studielink en VUnet betalen in de praktijk altijd een premastervergoeding van €1030. Dit klopt grotendeels, omdat veruit de meeste programma's 30 EC omvatten. Maar het komt ook voor dat programma's die 'op maat' worden vastgesteld minder dan 30 EC bevatten. In de praktijk betaalt de student dan óf de vaste premastervergoeding van €1030, óf wordt de student ingeschreven als contractstudent en betaalt het contracttarief²⁰. Bij deficiënties van een of twee vakken kunnen de kosten voor de student bij inschrijving als contractant lager zijn dan bij inschrijving als premasterstudent. De student betaalt volgens de WHW en RAI artikel 6, lid 3 in beide gevallen teveel.

De premasterbepalingen (artikel 5) zijn op dit punt in strijd zijn met de RAI en de WHW. Daar wordt namelijk bepaald dat een student een vergoeding ter hoogte van 50% van het wettelijk collegegeld (€ 1030) voor een premasterprogramma van *ten hoogste* 30 EC betaalt. De praktijk en de premasterbepalingen dienen op dit aangepast te worden, zie 'conclusie en aanbevelingen'.

De VU heeft ervoor gekozen premastertrajecten van faculteiten financieel te ondersteunen door vanuit VUSAM de behaalde studiepunten op de reguliere wijze te vergoeden tot een maximum van 30 EC. Zoals vermeld in hoofdstuk 3, is vanuit de universiteiten én hogescholen bij OCW aangekaart dat het ontbreken van rijksbekostiging financiële druk oplevert, vooral voor universiteiten met relatief veel schakelstudenten, zoals de VU. Eind september 2018 is een adviescommissie financiering hoger onderwijs ingesteld met een beoogde looptijd tot en met april 2019.

VU, UvA en HvA onderzoeken of een gezamenlijk pilotvoorstel aan OCW kan worden gedaan om aan te tonen wat aan middelen nodig is om hbo-studenten goed te faciliteren.

7.3. INSCHRIJVEN ALS BACHELORSTUDENT

De landelijke afspraak is dat universiteiten schakelstudenten (met uitzondering van de studenten

²⁰ BETA €185,-; FGB/FGW/FSW/SBE: €100,-; RCH €225,- voor mastervakken, €125,- voor bachelorvakken. Bedragen per EC.

die een ingedaald traject tijdens hun hbo-opleiding volgen) als wo-bachelorstudenten inschrijven²¹, opdat alle schakelstudenten een gelijke rechtspositie hebben met recht op de studiefinanciering voor zover ze die nog niet verbruikt hebben. Daarnaast krijgen ze ook dezelfde rechten als andere studenten voor wat betreft bijvoorbeeld studentenhuysvesting.

Voor zover bekend voldoet de VU aan deze afspraak, de in 7.2 genoemde uitzonderingen daargelaten: inschrijvingen als contractstudent bij zeer beperkte deficiënties om financiële afwegingen. Premasterstudenten hoeven als contractstudent minder te betalen dan de standaard premastervergoeding van €1030,-. Hier hangt het type inschrijving dus samen met de vergoeding. Als de vergoeding wordt aangepast, zal ook de inschrijving worden aangepast.

Studenten die een ingedaald traject aan de VU volgen tijdens hun voorafgaande opleiding zijn bij hun huidige opleiding reeds ingeschreven. Zij worden aan de VU ingeschreven als 'bijvakker' in de bijbehorende wo-bachelor.

7.4. TOELATING EN SELECTIE

N.a.v. het rapport 'Selectie: Meer dan cijfers alleen' van de Inspectie heeft de Minister een kamerbrief²² geschreven over selectie en toegankelijkheid van het hoger onderwijs. Daarin staan t.a.v. premastertrajecten de volgende uitgangspunten (p 11 en 12 van de Kamerbrief). Per uitgangspunt is aangegeven of de VU hieraan voldoet.

Vier landelijke afspraken over aanvullende toelatingscriteria premastertrajecten

- Landelijke afspraak:** Toetsing op eisen voor toelating en selectie voor de master dient, daar waar nodig, zo veel als mogelijk voorafgaand aan het schakeltraject plaats te vinden, zodat de student na het succesvol doorlopen van het schakeltraject niet voor de verrassing komt te staan dat hij niet door kan naar de masteropleiding.

Bij de VU: is dit in het format OER master (artikel 7.4: Schakel / premasterprogramma, lid 3) geregeld: *"Een bewijs van een met goed gevolg afgeronde [keuze: schakel-/premasteropleiding] geldt als bewijs van toelating tot de daarin vermelde masteropleiding in het aansluitende studiejaar"*. Dit impliceert dat de student niet na het succesvol doorlopen van het schakeltraject alsnog met aanvullende toelatings- of selectie-eisen wordt geconfronteerd. Ook in de praktijk wordt deze bepaling uitgevoerd. Wel is er een aantal research masters (Human Movement Sciences (FGB) en Global Health (BETA)) en selectieve masters (Political Science (FSW), Environment and Resource Management, Biomedical Sciences (BETA)) met aanvullende eisen voor de masteropleiding, waar premasterstudenten die hun schakelprogramma hebben afgerond niet per definitie aan voldoen. Indien men niet voldoet, is een alternatief beschikbaar op de VU, binnen de discipline. Dit wordt studenten voor aanvang van het schakeltraject duidelijk gemaakt.
- Landelijke afspraak:** Eisen voor toelating voor een schakeltraject moeten inhoudelijk gebaseerd zijn op de toelatingseisen van de betreffende masteropleiding. De eisen kunnen qua niveau echter niet gelijk (of hoger) zijn dan de eisen voor toelating aan de masteropleiding. (...) Van aanvullende eisen na het succesvol afronden van de premastercursus, kan geen sprake zijn.

Bij de VU: de werkgroep heeft niet expliciet onderzocht of deze afspraak bij alle VU masteropleidingen wordt nagekomen, maar heeft ook geen indicaties gevonden dat eisen voor toelating van een schakeltraject niet gebaseerd zouden zijn op de eisen voor toelating aan de masteropleiding.
- Landelijke afspraak:** Voor zaken die niet binnen het schakelprogramma vallen, omdat die

²¹ Kamerbrief 'Beleidsreactie op het rapport 'Schakelen tussen bachelor en master in het hoger onderwijs' dd. 21 april 2017.

²² <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/kamerstukken/2017/07/07/kamerbrief-over-selectie-en-toegankelijkheid-hoger-onderwijs>

bijvoorbeeld geen onderdeel van de toelidende bachelor zijn (denk hierbij aan thema's zoals Engelse taalvaardigheid), maar die wel een toelatingseis tot de masteropleiding vormt voor zowel reguliere bachelorstudenten als schakelstudenten, moeten studenten de mogelijkheid hebben om voorafgaand aan het schakelprogramma aan te tonen dat ze voldoen aan het instroomniveau van de masteropleiding. Indien zij hieraan voldoen, worden zij, na succesvolle afronding van het schakelprogramma, hierop niet nogmaals geselecteerd. Voldoen ze voorafgaand aan het schakelprogramma echter nog niet aan dit niveau, dan hebben zij gedurende het schakeltraject de tijd om de deficiënties weg te werken en vindt toetsing op deze zaken plaats voorafgaand aan de masteropleiding.

Bij de VU: Toetsing op Engelse taalvaardigheid is waar van toepassing meestal onderdeel van de toelatingseisen van het premasterprogramma. Het komt ook voor dat studenten voorafgaand aan masteropleiding alsnog moeten aantonen Engelse taalvaardigheid te beheersen, bijvoorbeeld bij FSW. Studenten krijgen hiervoor tijdens hun premasterjaar de gelegenheid.

4. **Landelijke afspraak:** Het is niet wenselijk dat studenten die succesvol een schakeltraject afronden, vervolgens op basis van capaciteitsredenen de toegang tot de master geweigerd wordt. (...) In dat geval moet er altijd een alternatief beschikbaar zijn.

Bij de VU: De VU voldoet aan dit uitgangspunt.

Naast deze afspraken over aanvullende eisen schrijft de minister op 11 juli 2018 in een kamerbrief dat op grond van artikel 7.50 van de WHW geldt dat een instelling de inschrijving niet afhankelijk mag stellen van een andere bijdrage dan het collegegeld. Het besluit van de minister is dat vanaf 2019/2020 de kosten voor de gestandaardiseerde toetsen (IELTS, TOEFL etc. / GMAT, GRE etc) niet meer aan de student in rekening mogen worden gebracht. Daarbij onderzoekt zij de mogelijkheid of voor studenten met een buitenlands diploma een andere procedure kan gaan gelden. Zij verwacht hierover binnen een jaar duidelijkheid te kunnen geven. Premasterprogramma's zijn echter geen initiële opleidingen en zijn niet bekostigd door de overheid. De interpretatie van juridische zaken bij de VU is daarom dat het besluit niet geldt voor premasterprogramma's. De VU stelt daarom vooralsnog geen beperkingen te stellen aan de kosten voor het gebruik van gestandaardiseerde toetsen voor de toelating bij premasterprogramma's. Volgens de geest van het besluit van de minister wordt de faculteiten dwingend geadviseerd ook voor premasterprogramma's geen wijzigingen in toelatingseisen door te voeren die nieuwe of hogere kosten met zich meebrengen voor studenten.

7.5. CONCLUSIE, AANBEVELING EN AANDACHTSPUNTEN

De conclusie van dit hoofdstuk is dat de VU reeds aan de landelijke afspraken voldoet of actie onderneemt daaraan te voldoen.

Aanbeveling: pas de premastervergoeding aan conform de wettelijke kaders

De VU vraagt in een beperkt aantal gevallen meer dan de wettelijk maximale premastervergoeding (sinds studiejaar 2017-2018 middels WHW artikel 7.57i, lid 3 gemaximeerd op maximaal het wettelijk collegegeld bij een programma van 60 EC of meer of maximaal een proportioneel deel van het wettelijk collegegeld bij een programma van minder dan 60 EC). Het gaat om programma's kleiner dan 30 EC, waar een premastervergoeding van €1030,- (is tarief voor 30 EC) voor wordt gevraagd of het contracttarief.

In afstemming met SSA en de faculteiten dient de vergoeding in overeenstemming te worden gebracht met de wettelijke kaders. Ook de premasterbepalingen (artikel 5) moeten op dit punt worden aangepast, die zijn momenteel in strijd zijn met de RAI en de WHW.

De werkgroep constateert daarnaast drie aandachtspunten:

1. **Mogelijk landelijke discussie over omvang van deficiënties en facilitering schakelen**

De VU is wettelijk verplicht doorstroom te faciliteren van hbo-bacheloropleidingen naar

verwante wo-masteropleidingen, als deficiënties binnen een 'redelijke termijn' kunnen worden weggewerkt. De VU heeft 18 masteropleidingen (research masters, selectieve masters, masters met beroepsvereisten / civiel effect) waar wel een verwante bacheloropleiding is, maar waar het hiaat tussen eindniveau bachelor en ingangsniveau master te groot wordt geacht voor een schakelprogramma. Mogelijk wordt de definitie van wat 'redelijke termijn is' / wat de omvang van deficiënties is waarbij universiteiten moeten faciliteren een landelijk discussiepunt. Mogelijk risico is dat landelijk de te faciliteren omvang van deficiënties eerder op 60 EC dan bij de VU gebruikelijke en intern gefinancierde 30 EC wordt gesteld, waarna de conclusie zou kunnen zijn dat de VU te vaak concludeert dat deficiënties te groot zijn voor een schakeltraject. Het advies is actief te participeren in de verwachte landelijke discussie en te handelen naar uitkomst.

2. Openstaande vragen bij schakelmogelijkheden naar selectieve masteropleidingen

Als studenten succesvol een premastertraject naar een selectieve masteropleiding hebben doorlopen, mogen zij in de selectieprocedure voor een selectieve masteropleiding in principe niet worden afgewezen, tenzij een alternatief beschikbaar is. In de huidige praktijk levert dit geen problemen op: voor de 5 selectieve masteropleidingen met een schakelprogramma is doorstroom naar de selectieve masteropleiding één van de opties (bijvoorbeeld premasterstudenten Health Sciences kunnen sowieso doorstromen naar M Health Sciences en bij zeer goede resultaten naar de researchmaster M Global Health) of studenten worden in de praktijk niet afgewezen (bijvoorbeeld M Political Science). In theorie brengt deze afspraak vraagstukken met zich mee t.a.v. rechtsgelijkheid met de groep wo-bachelorgediplomeerden die opteren voor een plek in dezelfde selectieve opleiding. In de toekomst kunnen deze vraagstukken van belang worden, bijvoorbeeld als meer masteropleidingen selectief worden. De werkgroep adviseert dit te adresseren zodra dit in de praktijk tot problemen leidt.

3. Gevallen waarbij premasterstudenten nog niet als bachelorstudenten worden ingeschreven

Voor zover bekend voldoet de VU aan de afspraak dat schakelstudenten als wo-bachelorstudenten worden ingeschreven, met uitzondering van een zeer beperkt aantal premasterstudenten die nog worden ingeschreven als contractstudent bij beperkte deficiënties.

8. ONDERWIJSTAAL / INTERNATIONALE STUDENTEN

Dit hoofdstuk licht een actueel vraagstuk uit, namelijk wat de onderwijstaal van premasters zou moeten zijn en in hoeverre internationale studenten een gewenste en haalbare doelgroep zijn voor premastertrajecten. Het International Office is betrokken bij de totstandkoming van dit hoofdstuk.

8.1. ONDERWIJSTAAL PREMASTERPROGRAMMA

Waar het premasterprogramma bestaat uit bestaande bachelorvakken, is de onderwijstaal van het premasterprogramma meestal een afgeleide van de onderwijstaal van deze bachelorvakken. Een aantal faculteiten met vaste premasterprogramma's voor Engelstalige masteropleidingen denkt wel bewust na over de onderwijstaal in de premaster. Er zijn argumenten voor en tegen Engels als onderwijstaal.

Argumenten voor Engels als onderwijstaal in de premaster:

- > Een Engelstalig premasterprogramma wordt gezien als de best passende voorbereiding op een Engelstalige master (SBE en FSW Antropologie, Politicologie hanteren dit uitgangspunt. SBE biedt de programma's volledig Engelstalig aan, FSW biedt het gezamenlijke deel tweetalig aan).
- > Er kan breder geworven voor een Engelstalig premasterprogramma zodat ook Engelstalige studenten kunnen deelnemen (reeds woonachtig in Nederland of nog niet). Bij verwachte doorstroom naar een Engelstalige masteropleiding draagt deze doelgroep naar verwachting bij aan de diversiteit in het onderwijs.

Argumenten tegen Engels als onderwijstaal in de premaster:

- > Een Engelstalig programma kan een extra barrière vormen voor Nederlandse hbo-studenten, die nog niet gewend zijn aan Engelstalig onderwijs en dan zowel op inhoud als op taal een grote sprong moeten maken.
- > Het leggen van het fundament in academische vaardigheden is vrij 'talig'. Het vereist nuance, wat het beste in de eigen taal gaat (BETA Health Sciences biedt de premaster daarom Nederlandstalig aan).

Wat ook meespeelt is dat Engelstalige studenten die niet al in Nederland wonen vaak niet in aanmerking komen voor een aanvullende beurs en afhankelijk van het land van herkomst minder gemakkelijk aan een visum kunnen komen voor slechts een kort deficiëntieprogramma (zie ook hoofdstuk 6.2). Nu steeds meer bachelorprogramma's overstappen op het Engels, wordt het wel gemakkelijker een Engelstalig programma aan te bieden, soms zelfs tweetalig.

Binnen de werkgroep bestaat geen eenduidig standpunt over de onderwijstaal van premasters die leiden tot Engelstalige masters. De werkgroep neemt dan ook geen standpunt in. Dit is ook in overeenstemming met de geest van het taalbeleid van de VU; de beslissing over de onderwijstaal van de premaster zou gemotiveerd door de opleiding genomen moeten worden.

8.2. INTERNATIONALE STUDENTEN ALS DOELGROEP?

Indien het premasterprogramma Engelstalig is, zou een premasterprogramma ook gevolgd kunnen worden door internationale studenten. Internationale studenten zijn tot op heden doorgaans geen bewuste doelgroep van premasterprogramma's. Met de faculteiten en het International Office is besproken of het toelaten van internationale studenten tot premasterprogramma's gewenst en haalbaar is.

De werkgroep adviseert op korte termijn niet VU-breed te investeren in actieve werving van internationale studenten als doelgroep van premasterprogramma's. Wel is de aanbeveling geïnteresseerde internationale studenten toe te laten, de ervaringen te monitoren en op basis van de toestroom te onderzoeken wat de aard en omvang van de doelgroep is. Om tot dit advies te

komen is het volgende overwogen.

8.2.1. AARD EN OMVANG VAN DE DOELGROEP

Doelgroep kan bestaan uit drie groepen studenten

Het is onbekend wat de aard en de omvang van de doelgroep is. De doelgroep kan bestaan uit:

1. Studenten met een buitenlandse vooropleiding die in het buitenland wonen;
2. Studenten met een buitenlandse vooropleiding die al in Nederland verblijven
3. Internationale studenten die een Engelstalige hbo-opleiding in Nederland volgen.

Het International Office verwacht dat er zeker interesse zal zijn vanuit de eerste groep – studenten die in het buitenland wonen – maar deze groep kent twee beperkingen.

- > Ten eerste krijgen studenten woonachtig in het buitenland voor alleen een schakelprogramma geen beurs, want zijn niet opgenomen in het VU Fellowship programma.
- > Ten tweede is het niet altijd mogelijk een visum te krijgen voor een premastertraject. Voor niet-EER studenten is het wel mogelijk is om een visum te krijgen voor een premastertraject, maar alleen indien deze groter is dan 30 EC. Dat is in de huidige situatie voor slechts een paar programma's het geval. Het ontbreken van een visum hoeft geen probleem te zijn als het onderwijs geheel op afstand kan worden gevolgd en ook op afstand kan worden geëxamineerd. In de huidige situaties zijn er nog geen premastertrajecten die hieraan voldoen, wellicht in de toekomst wel. Zie ook de overwegingen in paragraaf 3.5 over onderwijsvorm in relatie tot academische integratie.

De tweede doelgroep – internationale studenten die al in Nederland verblijven – bestaat uit bijvoorbeeld vluchtelingen met een internationale vooropleiding vergelijkbaar met hbo niveau, of werkenden met zo'n vooropleiding die verder willen studeren. Het is onbekend hoe groot deze groep is.

De derde doelgroep – internationale studenten die al een Engelstalige hbo-opleiding in Nederland hebben gevolgd – is vooralsnog beperkt. Het aandeel Engelstalige hbo-bacheloropleidingen in Nederland is (nog) beperkt. 6% van de hbo-bacheloropleidingen wordt volledig in het Engels aangeboden. Bij 5% van de hbo-opleidingen is er een keuzemogelijkheid om in het Engels of Nederlands de opleiding te volgen. Ruim 6% van het totaal aantal studenten is 'buitenlands' (de definitie hiervan is onbekend) en dit aandeel is in de periode 2012 – 2016 niet toegenomen²³.

Geen prioriteit bij internationaliseren premasterprogramma's

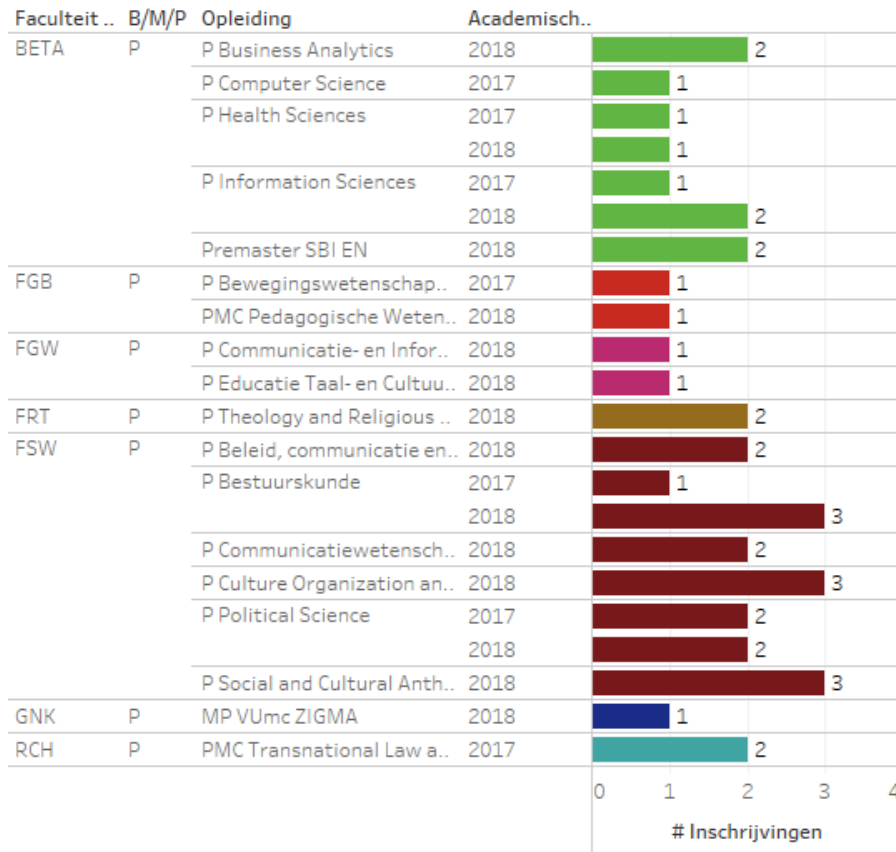
De meeste faculteiten geven aan dat er geen prioriteit ligt bij het internationaliseren van premasterprogramma's. Bij SBE en FSW zijn er wel ontwikkelingen op dit vlak. SBE heeft het International Office voor huidig collegejaar (2018/2019) gevraagd internationale studenten die worden afgewezen voor één van de masteropleidingen omdat het diploma niet van wo-niveau is te verwijzen naar het voltijds premaster programma. Bij FSW richten de twee Engelstalige masteropleidingen zich bij wijze van proef op een internationale doelgroep: M Social and Cultural Anthropology (per 2018/2019) en M Political Science (per 2019/2020). Beide faculteiten hopen zowel studenten aan te trekken die al in Nederland wonen als die nog in het buitenland wonen. Er is geen sprake geweest van actieve werving. Op de website wordt de optie per huidig jaar slechts genoemd.

Aantal inschrijvingen met buitenlandse vooropleiding vooralsnog beperkt

In 2018/2019 zijn er in totaal 28 EOI premasterinschrijvingen met een buitenlandse vooropleiding (t.o.v. 9 in 2017 en 12 in 2016). Daarvan zijn 15 inschrijvingen bij FSW en 8 bij BETA. De aantallen per premastertraject zijn laag, zie afbeelding 7. Bovenop deze cijfers zijn er 20 aanmeldingen voor een premasterprogramma bij SBE met start in februari 2019. Daarvan zijn er 6 die zich in eerste

²³ Gegevens 2017, bron: [website Vereniging Hogescholen](#), geraadpleegd op 16 juli 2018.

instantie voor een master hadden aangemeld en daarvoor zijn afgewezen. Vanuit het International Office is bekend dat veel deze premasterstudenten al een (onderwijs)historie hebben in Nederland, maar bijvoorbeeld in een ander land de vooropleiding hebben gevolgd die toelating geeft tot de masteropleiding, of vluchteling zijn en al Nederlands spreken. Voor deze studenten is het Engelstalig zijn van het premasterprogramma niet perse voorwaardelijk voor het kunnen deelnemen aan een premaster.

Figuur 7: EOI premasterinstroom 2017 en 2018 met buitenlandse vooropleiding (voorlopige 1 oktober telling, peildatum 1 oktober 2018, bron: MIVU / SAP, visuele bewerking door student analytics)

8.2.2. GROTE DIVERSITEIT AAN VOOROPLEIDINGEN EN DEFICIËNTIES

De huidige vaste schakelprogramma's zijn ontworpen om deficiënties op te lossen die typisch gelden voor Nederlandse studenten met een hbo-bachelordiploma. Er is enig grip op het niveau, er is veel kennis over de hbo-opleidingen in Nederland en ze zijn vrij vergelijkbaar qua opzet en niveau. De internationale doelgroep kent een veel grotere diversiteit aan vooropleidingen en het is de vraag of de vaste premasterprogramma's voldoen om een goede aansluiting op de masteropleidingen te realiseren. Om een passend schakelprogramma aan te bieden zal waarschijnlijk vaker per student moeten worden gezien welke deficiënties anders dan wel elders moeten worden weggewerkt. De grens voor toelaatbaarheid tot een schakeltraject 'op maat' is voor internationale studenten vanuit de diversiteit aan vooropleidingen mogelijk lastiger te bepalen dan voor toelaatbaarheid tot de masteropleidingen.

8.2.3. MAATSCHAPPELIJK MOTIEF EN WETTELIJKE VERPLICHTING

Het maatschappelijk motief dat van belang is voor het aanbieden van schakeltrajecten vanuit het hbo in Nederland speelt logischerwijs minder bij internationale studenten. De wettelijke verplichting doorstroom te faciliteren beperkt zich tot het Nederlandse onderwijs.

8.3. CONCLUSIE EN ADVIES

Onderwijstaal premasters te bepalen door opleiding

Binnen de werkgroep bestaat geen eenduidig standpunt over de onderwijstaal van premasters die leiden tot Engelstalige masters. De werkgroep neemt dan ook geen standpunt in. Dit is ook in overeenstemming met de geest van het taalbeleid van de VU; de beslissing over de onderwijstaal van de premaster zou gemotiveerd door de opleiding genomen moeten worden.

Geen VU-brede investering in actieve werving van internationale studenten voor premasters

De werkgroep adviseert op korte termijn niet VU-breed te investeren in actieve werving van internationale studenten als doelgroep van premasterprogramma's. Wel is de aanbeveling geïnteresseerde internationale studenten toe te laten, de ervaringen te monitoren en op basis van de toestroom te onderzoeken wat de aard en omvang van de doelgroep is.

Praktische impact

Indien de VU zich met specifieke Engelstalige premasters ook wil richten op een internationale doelgroep, dan moet goed worden gekeken naar de praktische impact. Zo is SAP nog niet ingericht op internationale premasterstudenten (dit is geagendeerd in de expertgroep aanmelding en toelating). In augustus 2018 hebben het International Office, de centrale studentadministratie en procesregie afspraken²⁴ gemaakt over de procedures voor aanmelden en toelaten van internationale studenten tot Engelstalige premasterprogramma's. In 2019 zullen deze afspraken worden geëvalueerd en zal vanuit SOZ (procesregie onderwijslogistiek) worden bekeken of functionele wijzigingen plaats moeten vinden.

²⁴ Op te vragen bij Carolien Kranendonk, procesbeheerder aanmelding, inschrijving en toelating, a.c.kranendonk@vu.nl of Stipo Jelec, teamleider Degree Mobility van International Office, s.jelec@vu.nl

9. WAT IS NODIG VOOR DE KWALITEITZORG VAN SCHAKELTRAJECTEN?

Dit hoofdstuk beschrijft wat nodig is voor de kwaliteitszorg van schakelprogramma's en geeft adviezen van de werkgroep weer ter verbetering. Het team kwaliteitszorg van SOZ is betrokken bij de totstandkoming van dit hoofdstuk.

9.1. KWALITEITZORG VANUIT AFGELEIDE VERANTWOORDELIJKHEID

Vooropgesteld wordt dat een schakelprogramma geen eigenstandige opleiding is in de zin van de wet en dus niet te maken heeft met dezelfde vastgestelde wettelijke randvoorwaarden voor kwaliteitsborging en kwaliteitszorg die voor een bachelor- of masteropleiding gelden (met bijbehorende taken voor examencommissie en opleidingscommissie). Dat neemt niet weg dat er wel een **afgeleide verantwoordelijkheid** is voor het bewaken van de kwaliteit van (de vakken van) het schakelprogramma, omdat studenten die dit programma met succes afronden, moeten voldoen aan het instroomniveau van een academische master aan de VU. Dit programma dient bovendien inhoudelijk gebaseerd te zijn op de toelatingseisen van de betreffende masteropleiding. Voor wat betreft die afgeleide verantwoordelijkheid voor kwaliteitszorg, maken we in dit hoofdstuk onderscheid tussen premasterprogramma's (9.2) en ingedaalde schakelprogramma's (9.3).

Zoals genoemd in hoofdstuk 3 en 7 is het gebrek aan rijksbekostiging van premasterprogramma's onderdeel van de landelijke discussie over het bekostigingsbeleid. Mochten premasterprogramma's in de nabije toekomst apart door het rijk bekostigd worden, dan is de verwachting dat hiermee ook nadere kwaliteitseisen gepaard gaan.

9.2. PREMASTERPROGRAMMA'S (NA HBO-BACHELOR)

In het accreditiekader van de NVAO zijn premasterprogramma's als zodanig geen onderwerp van beoordeling. Wel is het zo dat bij de accreditatie van masterprogramma's altijd gekeken wordt naar de toelatingseisen en -procedure en het instroombeleid van de masteropleiding en dan met name welke eisen worden gesteld aan studenten met deficiënties. Dat betekent dat het schakelprogramma zelf vaak ook (inhoudelijk) bestudeerd en beoordeeld wordt. Als een visitatiecommissie oordeelt dat een schakelprogramma onvoldoende garandeert dat studenten het gewenste toelatingsniveau voor de masteropleiding bereiken, zal een commissie daarover aanbevelingen geven in haar visitatierapport. De NVAO kan in haar besluit vervolgens opnemen dat opvolging van de aanbevelingen voorwaardelijk is voor de accreditatie.

Tegen deze achtergrond onderscheiden we drie aspecten die van belang zijn bij de bewaking van de kwaliteit van schakelprogramma's:

1. Kwaliteitsborging van toelatingseisen en inhoud van het schakelprogramma met het oog op toelating tot de master.
2. Kwaliteitszorg van vakken van het schakelprogramma die aanschuifonderwijs betreffen.
3. Kwaliteitszorg van vakken van het schakelprogramma die geen aanschuifonderwijs betreffen.

Deze drie aspecten worden hieronder beschreven, waar nodig voorzien van een advies voor verbetering van de kwaliteitszorg.

9.2.1. KWALITEITSBORGING TOELATINGSEISEN EN INHOUD

Bij premasterprogramma's na afronding van een hbo-bachelor is het faculteitsbestuur verantwoordelijk voor het bepalen van de toelatingseisen en de inhoud van geboden premasterprogramma's. Zoals beschreven in hoofdstuk 5 en 7 moeten toelatingseisen van premasterprogramma's aan vier landelijke afspraken voldoen. De toelatingseisen en de inhoud van het premasterprogramma worden vastgelegd in de betreffende OER (deel A) van de masteropleiding (artikel 7.4 format OER master²⁵). De opleidingscommissie van de masteropleiding

²⁵ Het format OER van de Master bevatte tot studiejaar 2018-2019 geen specifieke bepaling t.a.v. toelatingseisen zoals het slagen voor het premaster assessment. Een deel van de opleidingen had

heeft adviesrecht en de FGV heeft instemmingsrecht op betreffend artikel. De toelatingscommissie van de masteropleiding borgt dat alleen studenten die alle onderdelen van het premasterprogramma met succes hebben afgerond worden toegelaten tot de masteropleiding.

Advies werkgroep: houd panelgesprekken met premasterstudenten

Omdat de opleidingscommissie en de FGV niet als vanzelfsprekend leden bevat die zicht hebben op het premasterprogramma, adviseert de werkgroep voor de kwaliteitsborging periodiek een panelgesprek met huidige en oud-premasterstudenten te houden. Een gesprek met premasterstudenten die het programma bijna hebben afgerond kan zinvolle informatie opleveren over premaster-specifieke zaken, zoals de toelatingsprocedure, de overgang van hbo naar universiteit, de inhoud en samenhang van het premasterprogramma en oorzaken van uitval of niet doorstromen naar een VU-master. Uit een gesprek met oud-premasterstudenten die inmiddels in de master zijn gestart kan gedestilleerd worden in hoeverre het premasterprogramma een voldoende is aangesloten op de masteropleiding.

9.2.2. KWALITEITZORG VAN VAKKEN - AANSCHUIFONDERWIJS

De kwaliteitszorg van de vakken die aanschuifonderwijs betreffen in de premasterprogramma's is geborgd in de reguliere kwaliteitscyclus van de opleidingen waartoe de vakken behoren. Voor de meeste premasterprogramma's gaat het om vakken die behoren tot bacheloropleidingen. De kwaliteitszorg zoals die voor deze bacheloropleidingen geldt, is dan toepassing op deze vakken. Dat betekent dat de vakken 'meedraaien' in de pdca-cyclus van de bacheloropleiding; de kwaliteitszorg is daarmee ingebed in een reguliere opleiding. De opleidingscommissie van de betreffende bacheloropleiding speelt een rol bij de kwaliteitsbewaking van deze vakken. In de praktijk maakt de opleidingscommissie daarbij geen onderscheid tussen bachelor- en premasterstudenten in de bespreking van de betreffende vakken. De resultaten van digitale evaluaties maken in de regel geen onderscheid tussen de bachelor- en premasterstudenten.

Advies werkgroep: maak onderscheid tussen premaster- en bachelorstudenten

Het advies van de werkgroep is bij digitale evaluaties (cursusevaluaties, NSE) onderscheid te maken tussen resultaten van premasterstudenten en reguliere bachelorstudenten, waar het gaat om een substantieel aantal premasterstudenten en waar het onderwijs apart voor premasterstudenten wordt georganiseerd. Zo kan gericht worden gewerkt aan bestendiging en verbetering waar nodig. Overwogen kan worden om specifieke items op te nemen in de vragenlijst, bijvoorbeeld over de aansluiting van de leerdoelen van het vak bij de deficiënties van de student. SOZ / OTIR geeft aan dat er voor cursusevaluaties wel wat haken en ogen zouden zitten aan de uitvoering van dit advies; het gewenste onderscheid maken kan niet via het geautomatiseerde proces. Het zou wel mogelijk zijn het onderscheid op verzoek te maken als daar aanleiding toe is (bijv. evaluatie programma in het kader van vernieuwing, afwijkende vakinhoud, groot aantal premasterstudenten).

9.2.3. KWALITEITZORG VAN VAKKEN SPECIFIEK VOOR PREMASTERSTUDENTEN

Er zijn premasterprogramma's waar één of meer vakken zijn ontwikkeld voor de specifieke behoefte van premasterstudenten; dit is daarmee geen aanschuifonderwijs. Het gaat dan vooral om vakken op het gebied van academische vaardigheden en methodologie. Ook vakinhoudelijke vakken worden soms aangepast, bijvoorbeeld om ervoor te zorgen dat er minder afhankelijkheid bestaat van voorgaande bachelorvakken die niet zijn opgenomen in het premasterprogramma. De kwaliteitszorg van deze vakken is niet vanzelfsprekend ingebed in een bestaande pdca-cyclus van een opleiding.

Advies werkgroep: kwaliteitszorg opnemen in masteropleiding

Het advies van de werkgroep is de in de vorige paragraaf genoemde specifieke premastervakken in

dergelijke toelatingseisen al wel opgenomen in de OER. In het format OER van 2019/2020 is een facultatieve bepaling toegevoegd waarin de toelatingseisen voor het premasterprogramma worden gespecificeerd.

de kwaliteitszorgcyclus van de masteropleiding op te nemen waar zij het schakeltraject voor vormen. In de betreffende OLC van de masteropleiding zou een lid uit de geledingen van de premasterstudenten als vertegenwoordiging kunnen worden opgenomen, zo ook een docent die betrokken is bij de vakken in dit premasterprogramma. Indien een premasterprogramma toegang geeft tot meerdere masteropleidingen, adviseert de werkgroep een eigen commissie in te richten met zowel studenten die nu het premasterprogramma volgen als masterstudenten die het premasterprogramma gevolgd hebben. Deze commissie kan dan ook dienen als panel voor de panelgesprekken als bedoeld onder ad 1. Deze commissie heeft echter nooit de juridische status van een opleidingscommissie (in de zin van de wet), omdat een premasterprogramma geen opleiding is.

9.3. INGEDAALDE SCHAKELTRAJECTEN

Bij zes van de zeven onderzochte faculteiten bestaan ingedaalde schakelprogramma's of zijn deze in ontwikkeling. Hoe de verantwoordelijkheid van de hbo-opleiding voor de kwaliteit in de huidige praktijk vorm krijgt, is niet onderzocht door de werkgroep en is een van de openstaande vraagstukken bij de vormgeving van ingedaalde trajecten.

Zie verder hoofdstuk 10. Het advies van de werkgroep is bij de bestaande en in ontwikkeling zijn ingedaalde schakelprogramma's met de betrokken hbo-opleidingen te onderzoeken wat juist en werkbaar is om invulling te geven aan de kwaliteitszorg. Daarbij lijkt het logisch onderscheid te maken tussen trajecten waar het onderwijs en de examinering verzorgd worden door de VU en waar deze verzorgd worden door het hbo.

9.4. CONCLUSIE EN ADVIES

Een schakelprogramma is geen eigenstandige opleiding in de zin van de wet en heeft dus niet te maken met dezelfde vastgestelde wettelijke randvoorwaarden voor de kwaliteitszorg die voor een bachelor- of masteropleiding gelden. Wel is er een afgeleide verantwoordelijkheid voor het bewaken van de kwaliteit omdat studenten die het schakelprogramma met succes afronden moeten voldoen aan het instroomniveau van een academische master aan de VU.

In onderstaande tabel is samengevat bij wie deze afgeleide verantwoordelijkheid voor de kwaliteitszorg van de premasterprogramma's ligt en wat het advies van de werkgroep is. Daarbij is onderscheid gemaakt tussen premasterprogramma's en ingedaalde schakelprogramma's.

	Onderdeel kwaliteitszorg	Verantwoordelijkheid	Advies werkgroep
Alle programma's	Afgeleide verantwoordelijkheid voor het bewaken van de kwaliteit van (de vakken van) het schakelprogramma	Directeur masteropleiding	
Premasterprogramma's	Kwaliteitsborging van toelatingseisen en inhoud van het premasterprogramma met het oog op toelating tot de master	Directeur masteropleiding, medezeggenschap: OLC M	Periodiek een panelgesprek met premasterstudenten houden
	Kwaliteitszorg van vakken van het premasterprogramma die aanschuifonderwijs betreffen	Directeur bacheloropleiding, medezeggenschap OLC B	Bij evaluaties een onderscheid maken tussen premaster en bachelorstudenten. Extra premaster specifieke items opnemen over bijv. overgang hbo - wo.
	Kwaliteitszorg van vakken van het premasterprogramma die geen aanschuifonderwijs betreffen	Nog niets voor geregeld	Directeur masteropleiding, medezeggenschap OLC M met premaster vertegenwoordiging of eigen commissie bij een gedeeld programma.

Ingedaalde schakelprogramma's (zie H10)	Kwaliteitsborging niveau en inhoud van programma	Nog niets voor geregeld	Nader onderzoeken openstaande vragen en maken handreiking.
---	--	-------------------------	--

10. INGEDAALDE SCHAKELPROGRAMMA'S

Het biedt tijds winst en is een kostenbesparing voor zowel studenten als instellingen om al tijdens de bacheloropleiding een programma te volgen waarmee studenten zich kwalificeren voor een wo-masteropleiding. De VU biedt al diverse ingedaalde schakeltrajecten en anderen zijn nog in ontwikkeling. Uit de gespreksronde binnen de VU en overleg met de HvA en de UvA blijkt dat er nog veel openstaande vragen zijn t.a.v. ingedaalde schakelprogramma's. Dit hoofdstuk beschrijft de vraagstukken ten aanzien van ingedaalde schakelprogramma's, hoe opleidingen hier nu mee om gaan (voor zover bekend) en geeft adviezen voor het vervolg.

10.1. WELKE INGEDAALDE SCHAKELTRAJECTEN ZIJN ER?

Bij zes van de zeven faculteiten zijn er één of meer ingedaalde schakelprogramma's of zijn deze in ontwikkeling. In totaal gaat het om 11 verschillende ingedaalde trajecten, waar studenten kunnen instromen in 17 verschillende masteropleidingen aan de VU.

In tabel 2 zijn de ingedaalde trajecten al samengevat. Hieronder in tabel 7 ter samenvatting een beknopt overzicht. Niet alle informatie is bekend bij de werkgroep. Bijlage 12.2 geeft per ingedaald traject meer informatie.

Verzorgd door:	Faculteit:	Van hbo-bachelor (instelling)	Naar VU ma	Kern inhoud / omvang	Start per:	Instroom in M (groteweg)
VU	FGB	Divers (divers)	Human Movement Sciences	Hiervoor ontwikkeld, digitaal, 30 EC	2006	20-50
	FGW	Archeologie (Saxion)	Archeologie	Hiervoor samengesteld, 30 EC	2014	Enkelen
	FGW	Divers (divers)	Taalwetenschappen	Idem aan premaster	Loopt, onbekend	Onbekend
	RCH	Rechten (HvA)	Rechtsgeleerdheid	Hiervoor samengesteld, 60 EC	2019	50-60 (verwacht)
	BETA	Verloskunde (Inholland / AVAG)	Health Sciences	Idem aan premaster	2016	Enkelen
	BETA	Toegepaste biologie (Aeres)	Ecology	Idem aan minor	2018	Onbekend
	BETA	Onbekend (HvA)	Business Analytics	Onbekend	Loopt, onbekend	Onbekend
HvA	FSW	Divers (HvA)	6 masters	Hiervoor ontwikkeld, 30 EC	2018	Vooralsnog max. 20 (verwacht)
	BETA	Software Engineering (HvA)	Computer Science	Onbekend	Loopt, onbekend	Onbekend
OU	RCH	Divers (divers)	Rechtsgeleerdheid en Fiscaal Recht	Hiervoor ontwikkeld, 60 EC	Loopt, onbekend	Enkelen
CHE	FRT	Divers (CHE)	Theology: exploring a discipline / McClendon master	Hiervoor samengesteld, 30 EC	2018	7 instroom in PM (2018)

Tabel 7: Samenvatting ingedaalde trajecten

Naast deze lopende of uiterlijk per 2019 startende ingedaalde trajecten, zijn er gesprekken gaande. Zo is de Educatieve master Mens- en Maatschappijwetenschappen in gesprek met de HvA over een ingedaald schakelprogramma voor leraren met een tweedegraads bevoegdheid en zijn er tussen Pedagogische Wetenschappen en HvA vrij vergevorderde gesprekken over (een aangepaste vorm van) de minor Sociaal Wetenschappelijk onderzoek als ingedaald schakeltraject.

10.2. WAT BEPERKT HET 'INGEDAALD SCHAKELLEN'?

Tijds winst en kostenbesparing zijn evidente voordelen van ingedaalde trajecten. Dit roept de vraag

op waarom ingedaalde schakeltrajecten niet de norm zijn. In de huidige situatie stromen nog maar weinig studenten in masteropleidingen vanuit ingedaalde trajecten. Naar schatting gaat het om 50 - 100 studenten per jaar. En veel opleidingen hebben geen ingedaalde schakeltrajecten. Deze paragraaf verkent beperkingen van 'ingedaald schakelen', zowel vanuit beperking van de behoefte / instroom (kenmerken van de doelgroep) als vanuit beperkingen voor ontwikkeling van het aanbod.

10.2.1. BEPERKING VAN INSTROOM IN BESTAANDE INGEDAALDE TRAJECTEN:

Deze paragraaf verkent hoe het komt dat in bestaande ingedaalde trajecten weinig studenten instromen en doorstromen naar masteropleidingen.

Niet alle hbo-studenten zijn vroege kiezers

Ingedaalde schakelprogramma's richten zich op hbo-studenten die al *vroegtijdig* weten dat ze willen doorstuderen. Zij volgen immers vaak tijdens hun vrije ruimte (meestal in het 3^e bachelorjaar) het schakelprogramma of een deel daarvan. Niet alle hbo-studenten zijn vroege kiezers.

Goede studieresultaten en motivatie zijn voorwaardelijk

Ingedaalde schakelstudenten zijn logischerwijs vaak jonger en minder ver in hun opleiding dan hbo-bachelorgediplomeerden die daarna een premastertraject gaan volgen. Dit wordt wel als risico genoemd door de facultaire gesprekspartners: schakelstudenten in ingedaalde trajecten hebben minder kennis, maar zijn ook minder ver met studievaardigheden en zelfstandigheid dan premasterstudenten. Grote motivatie en goede studieresultaten zijn daarom te meer voorwaardelijk om een ingedaald schakeltraject te behalen. De voorwaarde van 'goede studieresultaten' zien we in de praktijk regelmatig terug in aanvullende ingangseisen om te mogen starten met een ingedaald schakelprogramma. Bijvoorbeeld een 7 of hoger gemiddeld (BETA M Ecology), de beste 15-20% van de studenten (insteek in ontwikkeling zijnde schakeltraject RCH – HvA) of studenten die het Plusprogramma volgen (FGW Archeologie – Saxion). Dergelijke aanvullende toelatingseisen beperken de instroom.

Beeld FGB: uitval hoog door onderschatting niveau

Het ingedaalde schakelprogramma van bewegingswetenschappen heeft als enige reeds een behoorlijke instroom in het schakelprogramma (en daarna in de master). FGB geeft vanuit hun ervaring aan dat uitval in hun digitale schakelprogramma vrij hoog is (grofweg de helft). Oorzaken lijken te liggen in onderschatting van de benodigde inspanning door studenten en relatief beperkte zelfstandigheid in combinatie met onvoldoende intensiteit van begeleiding op het hbo. In een recente bijeenkomst met VU, UvA en HvA (13 september 2018) gaven aanwezigen van HvA en UvA aan de onderschatting door studenten en resulterende uitval te herkennen. Nadere gegevens over doorstroom of uitval in ingedaalde schakeltrajecten zijn niet bekend.

Hbo-P route als alternatief

Hbo-studenten die vroegtijdig weten dat ze willen doorstromen naar het wo hebben een alternatief, zij kunnen er ook voor kunnen kiezen direct na hun hbo propedeuse door te stromen naar een wo-bachelor. Het lijkt aannemelijk dat deze route (hbo-P → wo-bachelor → wo-master) concurreert met de route via het ingedaalde schakeltraject (hbo-bachelor met ingedaald traject → wo-master).

Nog weinig marketing

In de genoemde bijeenkomst met VU, UvA en HvA werd opgemerkt dat er nog relatief weinig inspanning wordt gepleegd om de ingedaalde trajecten bij studenten onder de aandacht te brengen. Weinig 'marketing' wordt ook door de contactpersonen van ingedaalde trajecten genoemd als een oorzaak van de beperkte instroom.

10.2.2. BEPERKINGEN VOOR ONTWIKKELING VAN INGEDAALDE TRAJECTEN

In een recente bijeenkomst met VU, UvA en HvA (13 september 2018) is verkend waarom er relatief

weinig ingedaalde schakeltrajecten bestaan. Deze vraag is in de gespreksronde met faculteiten ook aan de orde gekomen. De volgende beperkingen en drempels zijn genoemd:

- > SBE heeft geen ingedaalde trajecten meer, na in het verleden slechte ervaringen te hebben gehad met ingedaalde trajecten. Samengevat was er te weinig interesse van studenten, de communicatie met het hbo was onvoldoende, en er was een te sterke wens om het niveau van het programma naar beneden bij te stellen.
- > De beeldvorming bij HvA-docenten is dat universiteiten veelal 'de deur dicht houden'. Dit betrof meer de UvA dan de VU. Door de UvA werd herkend dat docenten – wellicht onterecht en niet altijd op basis van ervaring - het risico zien dat studenten het juiste niveau nog niet hebben en dat het dan lastig is het onderwijsniveau te handhaven. Dit risico sluit aan bij de laatst genoemde reden waarom SBE gestopt is met ingedaalde trajecten.
- > In de VU, UvA en HvA bijeenkomst zijn ook praktische problemen als beperking benoemd. Onderwijs en examinering van het schakelprogramma moet precies worden aangeboden in de minorruimte van hbo-instellingen. Dit is meestal niet mogelijk indien schakelstudenten normaliter 'aanschuiven' bij regulier bacheloronderwijs. Aparte organisatie en roostering vraagt een substantiële investering, waarvan vooraf niet duidelijk is of dit genoeg oplevert. Afstandsonderwijs zou hier een deel van de oplossing kunnen zijn.
- > Enkele faculteiten noemen in de gespreksronde als eenvoudige reden dat het ontwikkelen van ingedaalde trajecten geen prioriteit heeft.

10.2.3. CONCLUSIE EN ADVIES

Ingedaalde schakeltrajecten lijken tijds winst en kostenbesparing op te leveren voor zowel studenten als instellingen. Tegelijkertijd heeft de VU nog relatief weinig ingedaalde schakeltrajecten, is de instroom vooralsnog gering en zijn de ervaringen met instroomniveau en studiesucces niet overall uitgesproken positief (bij FGB en SBE in het verleden). Kortom: ingedaalde trajecten hebben zich nog niet bewezen.

Verwerf nader inzicht in behoefte

Gegeven de beperkende kenmerken van de doelgroep (vroegtijdige kiezers, hoge motivatie en niveau), adviseert de werkgroep in samenwerking met hbo- en wo-partners inzicht te verwerven in de omvang van de behoefte onder hbo-studenten aan doorstroommogelijkheden tijdens het hbo. Dit kan door monitoring van de deelnemers aan de huidige trajecten en onderzoek onder hbo-studenten. Daarbij is het keuzemoment van hbo-studenten van belang: hoe groot is de groep hbo-studenten die al tijdig weet dat hij / zij wil doorstuderen?

Monitor studiesucces

Daarnaast is het advies dat opleidingen het studiesucces in ingedaalde schakeltrajecten, de doorstroom naar masteropleidingen en het studiesucces in masteropleidingen monitoren.

Voer discussie, deel ervaringen

Inzicht in behoefte en studiesucces kan mede input zijn voor faculteiten om met het hbo verder te spreken over de ontwikkeling van ingedaalde trajecten. Het advies is de discussie niet alleen te voeden met kwantitatieve gegevens, maar ook ervaringen op te halen bij bestaande trajecten met ingedaalde schakelstudenten, binnen en buiten de VU. Wat zijn succesfactoren? Is het risico reëel dat het niveau van de ingedaalde schakelstudenten een negatieve invloed heeft op het onderwijsniveau? Hoe kunnen we dit ondervangen?

Werk samen met hbo aan werving

Werk samen met het hbo aan de werving van studenten voor de bestaande ingedaalde trajecten.

10.3. ONDERWIJS DOOR DE VU OF DOOR HET HBO?

Bij het opzetten van een ingedaald schakeltraject heeft men de keuze voor onderwijs en examinering door de VU, door het hbo, extern, of een mengvorm daarvan. In de praktijk verzorgt de VU in de meeste trajecten het onderwijs en de examinering. Dit is doorgaans geboren uit praktisch

oogpunt: een bestaande minor of premastertraject kan door hbo-studenten onder voorwaarden gevolgd worden als ingedaald schakeltraject. Bij het ingedaalde traject dat RCH met de HvA ontwikkelt, is onderwijs door een academische instelling een voorwaarde vanuit het convenant met het beroepenveld.

In vier trajecten wordt het onderwijs grotendeels verzorgd door het hbo (FSW, BETA Computer Science, FRT) of de Open Universiteit (RCH). De redenen zijn alleen bij FSW bekend. FSW heeft gekozen voor deze samenwerking omdat het aanbod op de HvA (i.c. het academische doorstroomprogramma) grote overlap vertoonde met het aanbod van premasterprogramma's, en dat het niveau waarop de onderdelen methodologie & statistiek (incl. SPSS), academische vaardigheden en wetenschapsfilosofie werd gedoceerd van een even hoog niveau was, zelfs de literatuur was grotendeels gelijk. De HvA heeft het aanbod enigszins aangepast om tegemoet te komen aan de wens van FSW om meer aandacht te schenken aan kwalitatieve methoden. Inhoudelijk volgen studenten nog één vak aan de VU. Het werd gezien als een win-win-win situatie, beide instellingen profiteren maar bovenal scheelt het een student een jaar collegegeld en een jaar tijd. FSW vindt het ook passen bij haar visie op onderwijs.

De werkgroep heeft vooralsnog te weinig bevindingen om een gericht advies te geven over de keuze voor onderwijs en examinering door de VU, door het hbo, extern, of een mengvorm daarvan. FSW heeft één lichte student begeleid richting masterdiploma. De resultaten zijn positief. Examinering gebeurde onder de verantwoordelijkheid van de HvA. Verdere monitoring (door beide partijen) en onderzoek is nodig.

10.4. HOE VERLOOPT DE TOELATING, INSCHRIJVING EN FINANCIERING?

Hoe de administratieve processen verlopen verschilt. Dit is vooral afhankelijk van wie het onderwijs en de examinering uitvoert. De volgende twee paragrafen beschrijven hoe de processen lopen voor a) onderwijs door de VU en b) onderwijs door het hbo. Het is niet voor alle ingedaalde trajecten bekend hoe de administratieve processen verlopen en of er bijvoorbeeld een contract is tussen instellingen.

10.4.1. ONDERWIJS DOOR VU

Toelating: Toelatingseisen tot het ingedaalde traject worden afgestemd bij het starten van de samenwerking. Wie in de uitvoering beslist over de toelating verschilt. Bijvoorbeeld: in de samenwerking tussen M Ecology (BETA / ALW) en AERES beslist de toelatingscommissie van M Ecology over toelating tot de premaster. In de samenwerking tussen Health Sciences (FGB) en HvA verloskunde beslist de HvA over de toelating. Bij het digitale premasterprogramma van FGB bepalen de hbo-instellingen zelf wie zij toelaten tot het premasterprogramma.

Inschrijving en onderwijs: Hbo-studenten zijn ingeschreven voor hun hbo-opleiding. Als zij een ingedaald programma aan de VU volgen, worden zij doorgaans ingeschreven als 'bijvakker'. Het komt ook nog voor dat studenten worden ingeschreven als contractstudent, de omvang is onduidelijk.

Ingedaalde schakelstudenten die onderwijs aan de VU volgen, hebben te maken met twee instellingen. Zij staan ingeschreven bij hun hbo-instelling, maar het onderwijs en de examinering wordt verzorgd door de VU. De vraag is hier wie wat doet in het contact met de schakelstudent. Bijvoorbeeld: wie is eerste contactpersoon voor deze studenten? Wie verzorgt de informatievoorziening over de inhoud, organisatie en dagelijkse gang van zaken? Bij welke examencommissie kan een student terecht bij vragen of klachten? Wat zien en kunnen deze studenten in VUnet, is dat afwijkend van een reguliere student?

De werkgroep heeft niet onderzocht hoe deze vragen in de huidige situatie worden opgelost bij bestaande ingedaalde schakeltrajecten, maar de situatie is vergelijkbaar met studenten van buiten de VU die aan de VU een minor of ander onderwijs volgen. Alle studenten van buiten de VU die hier

onderwijs komen volgen, schrijven zich in als 'bijvakker'. Ze krijgen daarmee een inschrijving op een reguliere opleiding (ze kiezen zelf welke opleiding, hierin al dan niet gestuurd door informatie via andere kanalen) en kunnen vervolgens min of meer hetzelfde als reguliere studenten. Vragen en verzoeken die zij via VUnet indienen, komen bij de faculteit/examencommissie die hoort bij de opleiding waarvoor ze als bijvakker ingeschreven staan. Informatievoorziening voor 'bijvakkers' is momenteel heel summier: op de facultaire websites en op vu.nl staat vermeld hoe je je aan moet melden en welke vakken en minoren beschikbaar zijn voor bijvakkers. Zodra de studenten ingeschreven staan, worden ze behandeld als gewone studenten en vindt er geen of nauwelijks aanvullende informatievoorziening plaats t.o.v. reguliere studenten.

Bij procesregie van SOZ wordt op dit moment gewerkt aan een nieuwe manier van aanmelden en inschrijven van bijvakstudenten en aanmelding voor vakken en minoren door die groep. Het idee is dat één VU-brede bijvakopleiding wordt ingericht, waarbij de goedkeuring voor aangevraagde vakken langs de faculteiten wordt geleid die eigenaar zijn van die vakken. Voor ingedaalde schakeltrajecten wordt logischerwijs aangesloten bij dit initiatief.

Een vraag die aanvullend kan worden opgeworpen is bij wie de schakelstudent voor studiebegeleiding en studieadvies terecht kan. Logischerwijs is dit bij de hbo-instelling. Deze instelling heeft alle gegevens over de student en het overzicht over de voortgang in de gehele studie.

Afronding: de examinering wordt verzorgd door de VU. Het is niet onderzocht op basis waarvan en door wie wordt vastgesteld of een ingedaald programma in zijn geheel is afgerond, of de student hiervan een bewijs ontvangt en hoe is geregeld dat de student toegang heeft tot de master.

Financiering: Er zijn bij de VU geen afspraken over het al dan niet vragen van een vergoeding aan het hbo en de hoogte van de vergoeding. Het vragen van een vergoeding lijkt redelijk bij een ingedaald schakelprogramma, omdat het hbo rijksbekostiging ontvangt voor de student, de VU de kosten voor onderwijs en examinering maakt, en er sprake is van structurele en eenzijdige uitwisseling. Van de ingedaalde programma's waar dit bekend is betaalt het hbo meestal een financiële vergoeding aan de VU. De hoogte van de vergoeding is alleen bekend bij BETA M Ecology / Aeres (€70,- per EC) en het digitale schakelprogramma van FGB (€50,- per EC vanaf 15 studenten per jaar, €70,- indien minder dan 15 studenten. Bij ontbreken samenwerking betaalt de student zelf aan de VU: €100,- per EC).

Het komt ook voor dat geen sprake is van vergoeding, bijvoorbeeld bij Taalwetenschappen, waar men tot op heden is uitgegaan van 'vrij onderwijsverkeer' binnen het hoger onderwijs. In het model van 'vrij onderwijsverkeer' betalen instellingen geen vergoeding aan elkaar voor minoren of extra vakken die studenten met een inschrijving aan een ho-instelling volgen aan een andere ho-instelling, uitgangspunt is dat het 'inkomende' en 'uitgaande' verkeer grofweg gelijk is.

Aandachtspunt bij de financiering is dat behaalde studiepunten van 'bijvakkers' vanuit VUSAM worden vergoed aan de faculteit. Het is onbekend of de vergoeding van de hbo-instelling ten gunste komt van de faculteitsmiddelen of de centrale middelen.

10.4.2. ONDERWIJS DOOR HBO / DE OPEN UNIVERSITEIT

Toelating: Toelatingseisen worden afgestemd bij het starten van de samenwerking. Wie beslist over de toelating is bij de 3 ingedaalde trajecten door het hbo niet bekend. Bij het schakeltraject dat de Open Universiteit (OU) aanbiedt, beslist de OU.

Inschrijving en onderwijs: Schakelstudenten worden logischerwijs niet ingeschreven bij de VU, omdat het geen VU onderwijs betreft. Waar studenten een deel van het onderwijs wel aan de VU volgen, schrijven studenten zich in als 'bijvakker', zie de voorgaande paragraaf.

Afronding: de examinering is in handen van de betreffende instelling. Contractueel moet worden

bepaald op welke wijze een afgerond programma leidt tot toelating tot de masteropleiding aan de VU. Zo krijgen HvA-studenten die de ingedaalde premaster van FSW volgen van de HvA een certificaat dat met goed gevolg de doorstroomminor Sociaalwetenschappelijk Onderzoek is afgerond en van de VU een verklaring dat de aangewezen vakken van de VU met succes zijn afgerond. Deze geven gezamenlijk met het hbo-bachelordiploma toegang tot de betreffende masteropleidingen.

Financiering: Het wisselt of sprake is van een financiële vergoeding. RCH betaalt de OU een kleine vergoeding per student die doorstroomt naar een VU master. Bij de ingedaalde minor bij de HvA in voorbereiding op een FSW master is sprake van 'gesloten beurzen'. Het is onbekend of er een vergoeding plaatsvindt van OU of HvA aan de VU voor de eventuele aanvullende vakken die studenten aan de VU moeten volgen.

10.4.3. ADVIES WERKGROEP

Maak financiële afspraken

Aandachtspunt bij de financiering van ingedaalde trajecten waar de VU het onderwijs verzorgt, is dat behaalde studiepunten van 'bijvakkers' vanuit VUSAM worden vergoed aan de faculteit. Het is onbekend of de vergoeding die hbo-instelling doorgaans aan de VU betalen ten gunste komt van de faculteitsmiddelen of de centrale middelen. De werkgroep adviseert dit te onderzoeken en hierover duidelijke afspraken te maken met de faculteiten. Daarnaast moet bij de faculteiten duidelijk worden gemaakt dat studenten in deze gevallen worden ingeschreven als 'bijvakker' in de bacheloropleiding en niet als contractstudent. Tot slot adviseert de werkgroep één tarief af te spreken dat door hbo-instellingen betaald wordt aan de VU ter vergoeding van het hier gevolgde onderwijs in ingedaalde schakeltrajecten. Daarbij kan worden overwogen dit pas toe te passen bij een minimaal aantal studenten en EC, ter voorkoming van onnodige administratie. De financiële afspraken moeten bovendien passen binnen de afspraken van 'vrij verkeer' van onderwijs tussen ho-instellingen.

Geef schakelstudenten bij de start van het traject duidelijke informatie

Het advies van de werkgroep is dat instellingen die een ingedaald traject aanbieden met onderwijs aan de VU duidelijk afspreken wie er zorgt voor duidelijke informatie bij de start van het traject, vanuit het perspectief van de schakelstudent. Wat gaat de student wanneer doen, bij welke instelling en voor welke vragen kan hij bij wie terecht?

10.5. WIE DOET WAT IN DE KWALITEITSZORG?

Bij ingedaalde programma's in het hbo is de hbo-instelling eindverantwoordelijk voor de kwaliteit van het programma, de EC's maken immers onderdeel uit van het totale programma van de hbo-opleiding. De verantwoordelijkheid bij de VU ligt in het feit dat bij de vaststelling van een programma de afspraak wordt gemaakt dat de VU een specifiek bachelordiploma tezamen met het ingedaalde programma erkent als voldoende vooropleiding voor de master. Zowel het hbo als de VU willen vanuit hun verantwoordelijkheden zicht houden op de kwaliteit. De vraag is wat hiervoor voldoet en wat werkbaar is.

Als de VU het onderwijs en de examinering verzorgt, is het de vraag hoe het hbo zicht houdt op de kwaliteit. Voorbeelden van vragen zijn wie de cursusevaluaties uitvoert, welke opleidingscommissie de resultaten bespreekt en welke examencommissie betrokken is. Er lijkt niet één antwoord te zijn op deze vragen, gegeven de diversiteit in locatie, tijdspanne en vorm van het onderwijs. Denk aan het verschil tussen het digitale schakelprogramma van FGB, waar studenten bij meerdere hbo-instellingen hetzelfde programma 'op afstand' kunnen volgen (afstandsonderwijs, buiten de VU, niet perse geconcentreerd in de vrije keuze ruimte) en het vaste premasterprogramma Health Sciences dat InHolland studenten verloskunde volgen als minor (onderwijs op de VU, geconcentreerd in vrije keuze ruimte).

Als de hbo-instelling het onderwijs en de examinering verzorgt, is het de vraag hoe de VU zicht

houdt op het niveau van het programma. Een suggestie is dat de VU bij de vaststelling van het programma in een nader te bepalen vorm toetst (of laat toetsen) of het programma van academisch niveau is en opleidt tot de gewenste ingangseisen van de betreffende masteropleiding(en). Na deze toetsing zou een erkenningsafpraak kunnen worden gemaakt. Daarna kan monitoring plaatsvinden, minimaal via het instroomniveau van de master. Een voorbeeld is dat FSW hier voor het ingedaalde schakelprogramma 'sociaal wetenschappelijk onderzoek' met de HvA invulling aan heeft gegeven door in de samenwerkingsovereenkomst op te nemen dat een projectgroep is ingesteld die minimaal jaarlijks bijeenkomt om de resultaten te evalueren.

Advies: ontwikkel een handreiking o.b.v. bestaande ingedaalde programma's

Het advies van de werkgroep is bij de bestaande en in ontwikkeling zijn ingedaalde schakelprogramma's met de betrokken hbo-opleidingen te inventariseren wat handig en werkbaar is om invulling te geven aan de kwaliteitszorg. Daarbij lijkt het logisch onderscheid te maken tussen trajecten waar het onderwijs en de examinering verzorgd wordt door de VU en waar dit verzorgd wordt door het hbo. De resultaten kunnen worden gedeeld, bijvoorbeeld via een informeel netwerk van coördinatoren / eigenaren van schakeltrajecten, en worden vastgelegd in een handreiking.

10.6. HOE WERKEN WE SAMEN MET HET HBO?

Goed contact met de hbo-instellingen is van groot belang voor zowel het ontwikkelen van schakelmogelijkheden, een goed verloop ervan en het onderhouden ervan.

Het initiatief tot het ontwikkelen van de huidige ingedaalde schakeltrajecten is soms vanuit het opleidingsniveau gekomen, soms vanuit faculteitsniveau. Op instellingsniveau is er vooral contact met de Hogeschool van Amsterdam. Het verder samen ontwikkelen van doorstroomtrajecten tussen HvA -en VU-opleidingen is een van de bestuurlijke aandachtspunten voor verdere samenwerking tussen VU en HvA. Onlangs (13 september 2018) hebben VU, HvA en UvA een gezamenlijke bijeenkomst gehad. Daarin zijn de mogelijkheden en wensen aan elkaar gepresenteerd. De HvA gaf aan goede ervaringen te hebben in de samenwerking met de VU.

De afstemming in de ontwikkelfase van het ingedaalde traject vindt afhankelijkheid van de breedte van het traject plaats op opleidings- of faculteitsniveau. Daar worden afspraken gemaakt over o.a. inhoud, werving en organisatie. Op instellingsniveau wordt soms juridische zaken betrokken bij de totstandkoming van een overeenkomst.

Hoe wordt samengewerkt om gestarte trajecten goed te laten verlopen en te onderhouden is niet onderzocht. Wel is van een aantal trajecten bekend welke afspraken zijn gemaakt over de wijze van samenwerking:

- > Met Aeres is contractueel vastgelegd dat een projectgroep wordt samengesteld vanuit de deelnemende opleidingen, die eenmaal per studiejaar de rapportage en evaluatie van de samenwerking bespreekt. De directeurs van Aeres en de onderwijsdirecteur van BETA zijn agenda-lid van de projectgroepvergaderingen.
- > Bij het ingedaalde schakeltraject van FSW is met de HvA afgesproken wie wat doet in de kwaliteitszorg, wanneer wordt geëvalueerd en wanneer wordt besloten om de samenwerking al dan niet voort te zetten.
- > Bij het digitale schakeltraject van FGB met meerdere hogescholen is de afspraak dat de dagelijkse gang van zaken wordt afgestemd tussen de hbo-opleiding en de coördinator van het digitale schakeltraject bij de VU. Participerende instellingen nemen plaats in een stuurgroep. In de bijeenkomst met VU, HvA en UvA is benoemd dat toegewijd eigenaarschap van een ingedaald traject van belang is voor de kwaliteit en het voortbestaan. Tegelijkertijd is hierbij het risico benoemd dat dit in de huidige situatie regelmatig afhankelijk is van één persoon binnen de instelling.

Advies: stel projectgroep en stuurgroep in per ingedaald traject

Het advies van de werkgroep is bij de ontwikkeling en het onderhouden van ingedaalde trajecten een projectgroep samen te stellen met de meest betrokken actoren op opleidings- of faculteitsniveau. Daarnaast wordt geadviseerd een kleine stuurgroep samen te stellen met de onderwijsverantwoordelijken. In de samenstelling en werkwijze van de projectgroep en stuurgroep is continuïteit een aandachtspunt.

Waar de omvang van de samenwerking meerdere trajecten en activiteiten omvat, kan op instellingsniveau een samenwerkingsintentie of –overeenkomst worden overwogen en een overzicht worden bijgehouden van de schakelmogelijkheden.

10.7. WAT WORDT CONTRACTUEEL VASTGELEGD?

Van niet alle huidige ingedaalde schakelmogelijkheden is bekend of er sprake is van een overeenkomst of contract en zo ja, wat daar in staat. Contracten zijn bekend van Aeres (ingedaald traject naar M Ecology, definitief), FSW (ingedaald traject met HvA, concept) en FGB (contract met HvA inzake gebruik van digitale schakeltraject). In deze contracten komend de volgende onderwerpen aan bod:

1. Doel van de samenwerking
2. Vorm, inhoud, opbouw van het schakelprogramma
3. Toelating tot het schakeltraject
4. Toelating tot de masteropleiding na het schakeltraject
5. Activiteiten binnen de samenwerking (o.a. inschrijving, werving)
6. Afspraken en verantwoordelijkheden inzake monitoring / evaluatie / ontwikkeling onderwijskwaliteit
7. Financiën
8. Gebruik van onderwijsmateriaal / intellectuele eigendomsrechten
9. Organisatie en contactpersonen / wijze van samenwerking
10. Geldigheid en duur van de overeenkomst

Drie adviezen over contractueel vastleggen afspraken:

De werkgroep heeft drie adviezen:

1. Aan de opleidingen: betrek juridische zaken tijdig, zodat tijdig helder wordt welke vragen onderling afgestemd moeten worden en het proces van juridische afhechting niet onnodig lang duurt. Tevens kan zo op instellingsniveau overzicht worden gehouden.
2. Aan juridische zaken / onderwijsbeleid: ontwikkel een modelcontract of checklijst met vragen voor faculteiten die willen starten met een ingedaalde schakeltraject, dit kan behulpzaam zijn bij de totstandkoming en afhechting van de gemaakte afspraken.
3. Aan juridische zaken / onderwijsbeleid: inventariseer bij de ingedaalde trajecten of de afspraken tussen instellingen voldoende zijn vastgelegd.

10.8. CONCLUSIES EN ADVIES

In dit hoofdstuk zijn zes vragen verkend ten aanzien van ingedaalde schakeltrajecten. Er zijn nog veel openstaande vraagstukken, o.a. ten aanzien van de omvang en het studiesucces van de doelgroep, de verdeling van taken tussen instellingen, de financiën en de wijze van samenwerking.

Verwerf nader inzicht in omvang en studiesucces van de doelgroep

Ingedaalde schakeltrajecten lijken tijdswinst en kostenbesparing op te leveren voor zowel studenten als instellingen. Tegelijkertijd heeft de VU nog relatief weinig ingedaalde schakeltrajecten, is de instroom vooralsnog gering en zijn de ervaringen met instroomniveau en studiesucces bij FGB en SBE (in het verleden) niet uitgesproken positief. Kortom: ingedaalde trajecten hebben zich nog niet bewezen.

Gegeven de beperkende kenmerken van de doelgroep (vroegtijdige kiezers, hoge motivatie en niveau), adviseert de werkgroep met hbo- en wo-partners nader inzicht te verwerven in de omvang van de behoefte aan doorstroommogelijkheden tijdens het hbo. Daarnaast is het advies dat opleidingen het studiesucces in ingedaalde schakeltrajecten, de doorstroom naar

masteropleidingen en het studiesucces in masteropleidingen monitoren.

Voer discussie, deel ervaringen

Inzicht in behoefte en studiesucces kan mede input zijn voor faculteiten om met het hbo verder te spreken over de ontwikkeling van ingedaalde trajecten. Het advies is de discussie niet alleen te voeden met kwantitatieve gegevens, maar ook ervaringen op te halen bij bestaande trajecten met ingedaalde schakelstudenten, binnen en buiten de VU. Wat zijn succesfactoren? Is het risico reëel dat het niveau van de ingedaalde schakelstudenten een negatieve invloed heeft op het onderwijsniveau? Hoe kunnen we dit ondervangen?

Faciliteer de ontwikkeling van ingedaalde trajecten met informatie en een netwerk

Er zijn nog veel openstaande vragen t.a.v. ingedaalde schakeltrajecten t.a.v. kwaliteitszorg, juridische kaders, wijze van samenwerking en (informatie)positie van de schakelstudent aan de VU. Het advies is faculteiten te ondersteunen met:

- > Een handreiking met onderwerpen die geregeld moeten worden en opties daarbinnen. Hierbij is het logisch onderscheid te maken tussen schakeltrajecten waar de VU danwel het hbo het onderwijs en de examinering verzorgt. De informatie en adviezen in dit hoofdstuk kunnen de input vormen voor een eerste versie van zo'n handreiking. Als input voor deze handreiking adviseert de werkgroep nader te inventariseren wat goed werkt voor de invulling van de kwaliteitszorg.
- > Een model overeenkomst tussen VU en hbo voor ingedaalde schakeltrajecten.
- > Het organiseren van een informeel netwerk van coördinatoren / opleidingsdirecteuren van ingedaalde schakeltrajecten om elkaar te inspireren, gezamenlijke antwoorden te zoeken t.a.v. de openstaande vragen en de genoemde handreiking te voeden. Dit kan onderdeel uitmaken van een breder netwerk over schakeltrajecten (ook niet ingedaalde premasters), zie H11.

Financiële afspraken indien VU onderwijs verzorgt

Aandachtspunt bij de financiering van ingedaalde trajecten waar de VU het onderwijs verzorgt, is dat behaalde studiepunten van 'bijvakkers' vanuit VUSAM worden vergoed aan de faculteit. Met faculteiten moet worden afgesproken of de vergoeding van het hbo aan de faculteit ten gunste komt van de faculteitsmiddelen of de centrale middelen. Daarnaast adviseert de werkgroep één tarief af te spreken dat door hbo-instellingen betaald wordt aan de VU ter vergoeding van het hier gevolgde onderwijs in ingedaalde schakeltrajecten. Daarbij kan worden overwogen dit tarief pas toe te passen bij een minimaal aantal studenten en EC, ter voorkoming van onnodige administratie. De financiële afspraken moeten bovendien passen binnen de afspraken van 'vrij verkeer' van onderwijs tussen ho-instellingen.

11. TAKEN, VERANTWOORDELIJKHEDEN EN EIGENAARSCHAP

Dit hoofdstuk beschrijft kort waar bij de VU in de praktijk de coördinatie ligt van schakelprogramma's. Daarnaast beschrijft de werkgroep welke taken op het niveau van een schakelprogramma belegd moeten worden en geeft een advies voor coördinatie op het niveau van de faculteit en de VU.

11.1. EIGENAARSCHAP NIVEAU SCHAKELPROGRAMMA

Beschrijving

De coördinatie van de premasterprogramma's en ingedaalde schakeltrajecten is binnen de faculteiten op verschillende wijzen geregeld.

Een aantal vaste programma's met aanzienlijke instroom heeft per programma of faculteit een premastercoördinator:

- > SBE heeft een facultair premastercoördinator;
- > FSW werkt met een coördinator per programma, onder de onderwijsdirecteur;
- > FRT heeft sinds 2017 een facultair premastercoördinator.

Andere vaste programma's, programma's op maat en programma's met kleinere instroom kiezen of het schakelprogramma valt onder de directeur van de bachelor- of masteropleiding.

- > Overweging voor het beleggen van het eigenaarschap bij de **bachelordirecteur** is dat het meeste premasteronderwijs van bachelorniveau is. Deze persoon kent het onderwijs daarmee het beste en de verantwoordelijkheid voor de kwaliteitszorg van de afzonderlijke vakken ligt ook bij de bachelordirecteur.
- > Overweging voor beleggen van het eigenaarschap bij de **masterdirecteur** is dat deze persoon de afgeleide verantwoordelijkheid draagt voor het bewaken van de kwaliteit van (de vakken van) het schakelprogramma. Daarnaast is de masterdirecteur verantwoordelijk voor de toelating en het bepalen van de instroomeisen en daarmee impliciet voor het bepalen van de deficiënties van hbo-studenten om zo met voldoende voorkennis in te kunnen stromen.

Advies werkgroep

De diversiteit in vorm, inhoud en aantal studenten maakt het begrijpelijk dat het eigenaarschap ook divers belegd is. De werkgroep heeft dan ook geen advies over hoe het eigenaarschap voor een schakelprogramma idealiter geregeld zou moeten worden. Wel geeft de werkgroep het advies een bewuste keuze te maken betreffende het beleggen van taken op programmaniveau, welke zijn beschreven in de volgende paragraaf.

11.2. TAKEN OP NIVEAU SCHAKELPROGRAMMA

Per schakeltraject zijn de volgende taken die belegd moeten worden, omdat schakelstudenten in deze zaken niet vanzelfsprekend goed meelopen in de reguliere processen. Deze taken zijn gebleken uit een inventarisatie van de werkgroep:

- > Werving van schakelstudenten waar gewenst (specifieke doelgroep);
- > Aanspreekpunt voor (aspirant) schakelstudenten enerzijds, voor opleidingsdirecteuren en docenten anderzijds;
- > Deelnemen aan of verzorgen van een introductie voor schakelstudenten, ook als het gaat om een kleine groep die aanschuift bij bacheloronderwijs. Aan te raden is minimaal aandacht te besteden aan een kennismaking, de inhoud en organisatie van het programma en de andere rechten t.o.v. bachelorstudenten zoals beschreven in de premasterbepalingen;
- > Taken voor kwaliteitsborging en kwaliteitszorg (zie H9) op programmaniveau (toelatingseisen, inhoud, samenhang, aansluiting op master) en waar nodig op cursusniveau;
- > Begeleiding / mentorfunctie voor studenten, gericht op academische integratie en gewenning aan de universiteitscultuur;
- > Verzorgen van een afronding voor schakelstudenten met eventueel het uitreiken van een certificaat;

- > Bij samenwerking met hbo- of andere instellingen: afstemming met de samenwerkingspartner op operationeel en tactisch niveau, afstemming met juridische zaken.

11.3. ADVIES: AANSPREEKPUNT OP FACULTEITSNIVEAU

De werkgroep adviseert op faculteitsniveau overzicht te houden over de schakelmogelijkheden, voor zover dit nog niet wordt gedaan. Dit overzicht kan helpen om de effectiviteit en efficiëntie te vergroten. Zo kan bijvoorbeeld binnen de faculteit gezamenlijk worden opgetrokken in werving, voorlichting, introductie en afsluiting, kunnen overlappende onderdelen van het programma gezamenlijk worden aangeboden en kan worden afgestemd over toelatingseisen en –testen. Waar het gaat om ingedaalde programma's kan met één stem worden gesproken naar de samenwerkingspartner.

De werkgroep acht het nuttig als elke faculteit een of twee aanspreekpunten heeft aangaande premasterprogramma's:

- > voor medewerkers binnen de faculteit;
- > voor afstemming tussen faculteiten; de facultaire aanspreekpunten kunnen een informeel netwerk vormen om naar behoefte af te stemmen over faculteits-overstijgende zaken, om kennis en ervaringen uit te wisselen en als input voor beleidsvorming. Afhankelijk van geagendeerde thema's kan het facultaire aanspreekpunt binnen de faculteit afstemmen wie deelneemt. Denk aan thema's als ingedaalde trajecten, wijzigingen in landelijke kaders, procesafspraken, behoeften inzake toelatingstesten, overige externe en interne ontwikkelingen. In hoofdstuk 10 is geadviseerd in een dergelijk netwerk kennis en ervaringen uit te wisselen over ingedaalde schakelprogramma's, met het oog op de ontwikkelingen en vragen op dit relatief onontgonnen terrein.
- > voor afstemming tussen faculteiten en diensten; denk aan de centrale studentadministratie, IO, procesregie en onderwijsbeleid.

Afhankelijk van de context kan dit aanspreekpunt bijvoorbeeld een premastercoördinator, een opleidingsdirecteur, een onderwijsdirecteur of de portefeuillehouder onderwijs zijn.

11.4. ADVIES: TAKEN OP PROGRAMMA-OVERKOEPELEND NIVEAU

De werkgroep adviseert op VU niveau een voor schakelmogelijkheden verantwoordelijke aan te wijzen, zoals een decaan, portefeuillehouder onderwijs, onderwijsdirecteur of een ander nauw betrokken persoon met voldoende statuur en motivatie schakelprogramma's verder vorm te geven. Deze kan worden ondersteund door een vaste beleidsmedewerker van SOZ / onderwijsbeleid. Het doel van deze VU-eigenaar is bij te dragen aan:

- > Intern en extern agenderen van het (maatschappelijke) belang van schakelmogelijkheden, schakelstudenten en het uitdragen van dit belang als VU;
- > Inspiratie en belang geven aan het voorgestelde interfacultaire netwerk;
- > Verder ontwikkelen van de samenwerking met hbo-instellingen.

12. BIJLAGEN

12.1. LIJST SCHAKELMOGELIJKHEDEN PER FACULTEIT

Deze bijlage geeft de schakelmogelijkheden per faculteit weer. Deze overzichten zijn gecontroleerd door de faculteiten. Achterin de bijlage staat voor de 21 masteropleidingen zonder schakelmogelijkheden de reden vermeld.

De kolom 'orde grootte instroom in M/jaar' geeft weer wat de ongeveer de instroom per jaar in de betreffende masteropleiding vanuit het schakeltraject is. Bron hiervoor is het dashboard 'premasters' van Student Analytics op basis van instroom in de masteropleidingen in de jaren 2012 t/m 2017, waar nodig aangevuld met gegevens van de faculteit.

12.1.1. SCHAKELMOGELIJKHEDEN BETA

Opleidingsnaam	Ma of resma	Orde grootte instroom in M / jaar	Omvang	Type schakeltraject
M Biomedical Sciences	ma	1-5	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Biomolecular Sciences	ma	1-5	30 EC / variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student + vast programma (minor Biomolecular and Neurosciences) afh van deficienties
M Earth Sciences	ma	1-5	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Ecology	ma	1-5	6-30 EC	Ingedaald traject met Aeres hogeschool + aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Environment and Resource Management	ma	5-10	30 EC	Vast programma: De pre-master is tevens de minor Sustainability: Global Challenges, Interdisciplinary Solutions
M Global Health (research)	resma	1-5	30 EC	Vast programma voor meerdere masters
M Health Sciences	ma	40-60	30 EC	Vast programma voor meerdere masters + Inholland studenten kunnen programma ingedaald als minor volgen
M Hydrology	ma	1-5	30 EC of meer	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Management, Policy Analysis and Entrepreneurship in the Health and Life Sciences	ma	1-5	30 EC	Vast programma voor meerdere masters
M Artificial Intelligence	ma	1-5	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Bioinformatics and Systems Biology (joint degree)	ma	nog niet	30 EC	Vast programma: De premaster is tevens de minor Bioinformatics and Systems Biology
M Business Analytics	ma	1-5	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student + ingedaalde academische track met HvA
M Chemistry (joint degree)	ma	5-10	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Computational Science (joint degree)	ma	nog niet	30 EC	Vast programma, de premaster is tevens de minor Computational Science
M Computer Science (joint degree)	ma	1-5	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student + ingedaald leertraject bij HvA opleiding Business IT & Management
M Drug Discovery and Safety	ma	onbekend	12-30EC	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student

M Information Sciences	ma	5-10	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Mathematics	ma	1-5	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Medical Natural Sciences	ma	1-5	min 12 EC	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Physics and Astronomy (joint degree)	ma	onbekend	meestal 60EC	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Science, Business and Innovation	ma	geen	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Stochastics and Financial Mathematics	ma	geen	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student

12.1.2. SCHAKELMOGELIJKHEDEN FGB

Opleidingsnaam	Ma of resma	orde grootte instroom in M/jaar	Omvang	Type schakeltraject
M Human Movement Sciences: Sport, Exercise and Health	ma	20-40	30 EC	Vast programma voor meerdere masters, precieze invulling afhankelijk van masterspecialisatie
M Human Movement Sciences: Sport, Exercise and Health (research)	resma	1-5	30 EC	Vast programma voor meerdere masters, precieze invulling afhankelijk van masterspecialisatie
M Musculoskeletal Physiotherapy Sciences	ma	1-5	30 EC	Vast programma voor meerdere masters, precieze invulling afhankelijk van masterspecialisatie
M Pedagogische Wetenschappen	ma	40-60	30 EC	Vast programma voor één master

12.1.3. SCHAKELMOGELIJKHEDEN FRT

Opleidingsnaam	Ma of resma	orde grootte instroom in M/jaar	Omvang	Type schakeltraject
M Theologie & Religiewetenschappen (180)	ma	1-5	30 EC	Vast programma per specialisatie
M Theologie & Religiewetenschappen (60)	ma	10-15	30 EC	Vast programma, maatwerk per specialisatie + ingedaald premasterprogramma van CHE voor McClendon Master

12.1.4. SCHAKELMOGELIJKHEDEN FGW

Opleidingsnaam	Ma of resma	orde grootte instroom in M/jaar	Omvang	Type schakeltraject
M Archeologie	ma	1-5	30 EC	Saxion studenten kunnen ingedaalde doorstroomminor volgen aan VU als 'bijvakker'
M Communicatie- & Informatiewetenschappen	ma	20-40	12-36EC	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student (selectie uit vakken per specialisatie)

M Educatie in de Taal- en cultuurwetenschappen	ma	1-5	30 - 60 EC	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Erfgoedstudies (60)	ma	1-5	36EC	Vast programma voor één master
M Geschiedenis	ma	1-5	48 EC	Vast programma voor één master
M Kunst- & cultuurwetenschappen	ma	10-20	36-42 EC	Vast programma per specialisatie
M Letterkunde (60)	ma	1-5	30-60 EC	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Taalwetenschappen	ma	5-10	30 EC	Vast programma per specialisatie, ook te volgen tijdens hbo logopedieopleiding als doorstroomminor

12.1.5. SCHAKELMOGELIJKHEDEN FSW

Opleidingsnaam	Ma of resma	orde grootte instroom in M/jaar	Omvang	Type schakeltraject
M Beleid, Communicatie en Organisatie	ma	60-100	30 EC	Vast programma voor één master, gedeeld deel + ingedaalde minor HvA
M Bestuurskunde	ma	40-60	30 EC	Vast programma voor één master, gedeeld deel + ingedaalde minor HvA
M Communicatiewetenschap	ma	100+	30 EC	Vast programma voor één master
M Culture, Organization and Management	ma	20-40	30 EC	Vast programma voor één master, gedeeld deel + ingedaalde minor HvA
M Educatie in de Mens- en Maatschappijwetenschappen	ma	1-5	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Political Science	ma	5-10	30 EC	Vast programma voor één master, gedeeld deel + ingedaalde minor HvA
M Social and Cultural Anthropology	ma	10-20	30 EC	Vast programma voor één master, gedeeld deel + ingedaalde minor HvA
M Sociologie	ma	10-20	30 EC	Vast programma voor één master, gedeeld deel + ingedaalde minor HvA

12.1.6. SCHAKELMOGELIJKHEDEN RCH

Opleidingsnaam	Ma of resma	orde grootte instroom in M/jaar	Omvang	Type schakeltraject
M Fiscaal Recht	ma	1-5	69 EC (55EC OU, 14EC VU)	Schakelprogramma aan OU, 4 kopcursussen aan VU (contractonderwijs)
M Rechtsgeleerdheid	ma	5-10	60 EC (55EC OU, 5EC VU)	Schakelprogramma aan OU, 1 kopcursus schakelscriptie (contractonderwijs). Ingedaald traject met HvA in ontwikkeling.

12.1.7. SCHAKELMOGELIJKHEDEN SBE

Opleidingsnaam	Ma of resma	orde grootte instroom in M/jaar	Omvang	Type schakeltraject
M Accounting and Control	ma	1-5	onbekend	Vast programma voor één master
M Business Administration	ma	40-60	30 EC	Vast programma, afhankelijk per specialisatie. Na afgeronde premaster kan student doorstromen naar 4 masters (BA, Finance, marketing, Entrepreneurship)
M Econometrics and Operations Research	ma	onbekend	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Economics	ma	onbekend	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student
M Entrepreneurship (joint degree)	ma	10-20	30 EC	Vast programma. Na afgeronde premaster kan student doorstromen naar 4 masters (BA, Finance, marketing, Entrepreneurship)
M Finance	ma	10-20	30 EC	Vast programma. Na afgeronde premaster kan student doorstromen naar 4 masters (BA, Finance, marketing, Entrepreneurship)
M Marketing	ma	20-40	30 EC	Vast programma. Na afgeronde premaster kan student doorstromen naar 4 masters (BA, Finance, marketing, Entrepreneurship)
M Spatial, Transport and Environmental Economics	ma	onbekend	variabel	Aanschuifonderwijs, maatwerk per student

12.1.8. OPLEIDINGEN ZONDER SCHAKELTRAJECEN + REDEN

Faculteit	Opleidingsnaam	Ma of resma	aantal EC master	Waarom geen schakelmogelijkheid?
FGB	M Psychologie	ma	60	Civiel effect / beroepsvereisten maakt schakelen te omvangrijk.
RCH	M Notarieel Recht	ma	60	
FGW	M Oudheidstudies	ma	60	Er bestaat geen verwante hbo-opleiding
RCH	M Criminologie	ma	60	
FGW	M Filosofie (120)	ma	120	Er bestaat geen aansluitende vooropleiding. Hbo filosofie is niet aansluitend, omdat filosofie wordt bestudeerd in relatie tot een andere vakwetenschap. Voor EN talige tracks is de voormalige premaster geïntegreerd in ma programma. Voor NL tracks kunnen max 18 EC deficiënties door zomercursussen en inhaalvakken kunnen worden weggewerkt.
Beta/ FALW	M Neurosciences (research)	resma	120	Research master, hoog academisch niveau maakt schakelen te omvangrijk
FGB	M Clinical and Developmental Psychopathology (research)	resma	120	
FGB	M Cognitive Neuropsychology (research)	resma	120	

FGB	M Genes in Behaviour and Health (research)	resma	120	
FGB	M Social Psychology: Regulation of Social Behaviour (research)	resma	120	
FGG	M Theologie & Religiewetenschappen (research) (120)	resma	120	
FGW	M Humanities (research)	resma	120	
FGW	M Oudheidstudies (research) (120)	resma	120	
SBE	M Business in Society (research) (joint degree)	resma	120	
SBE	M Tinbergen Institute Master of Philosophy in Economics (research)	resma	120	
RCH	M International Business Law	ma	60	Selectieve master, hoog academisch niveau vereist, schakelen te omvangrijk
FGW	M Erfgoedstudies (120)	ma	120	Selectieve, <i>gespecialiseerde</i> master, beperkt aantal plaatsen, schakelen te omvangrijk, geen interesse
RCH	M Ondernemingsrecht	ma	60	
Beta/ FEW	M Parallel and Distributed Computer Systems	ma	120	
RCH	M International Crimes and Criminology*	ma	60	
RCH	M Law and Politics of International Security	ma	60	

12.2. BESCHRIJVING PER INGEDAALD SCHAKELTRAJECT

Deze bijlage (bij hoofdstuk 10) geeft van alle bij de werkgroep bekende ingedaalde schakeltrajecten beknopte informatie. Eerst worden de ingedaalde trajecten genoemd waar de VU het onderwijs en de examinering verzorgt. Daarna volgen de ingedaalde trajecten verzorgd door het hbo of de Open Universiteit.

12.2.1. INGEDAALDE TRAJECTEN, ONDERWIJS DOOR DE VU

FGB – Digitaal schakelprogramma Bewegingswetenschappen

Van hbo: Naar master:	Divers, o.a. ALO, Sport, Management en Ondernemen, Fysiotherapie, Bewegingstechnologie M Bewegingswetenschappen + Reseachmaster Bewegingswetenschappen (aanvullende toelatingseisen)
hbo-instelling:	HvA, HU, HL, Windesheim, HH
Status:	Bestaat sinds 2006
Onderwijs en examinering door:	VU, volledig digitaal programma. Toetsing op VU, idem aan reguliere bachelorkvakken. Schakelstudenten worden ingeschreven als 'bijvakker'.
Doelgroep / toelating tot schakelprogr.	Getalenteerde en gemotiveerde hbo-studenten die versneld willen doorstromen naar een universitaire masteropleiding Bewegingswetenschappen van de VU. Toelatingseisen worden bepaald door hbo-instelling. Vanaf 2 ^e jaar bachelor.
Aantal studenten:	Grofweg 50 – 100 instroom per jaar, ongeveer de helft maakt het programma niet af.
Omvang / inhoud:	Basis = 30 EC, 5 reguliere bachelorkvakken (wiskunde, verwerken digitale signalen, biomechanica, statistiek, measuring movement). Afhankelijk van vooropleiding evt. aanvullende cursussen.
Financiële afspraken:	Verschilt per hbo-instelling. HvA: €50,- per EC o.b.v. minstens 15 studenten per jaar. €70,- per EC o.b.v. < 15 studenten per jaar. Kosten in rekening wanneer student tentamen aflegt. Bij afwezigheid samenwerking kan student ook zelf programma volgen à €100,- per EC.
Kwaliteit / ontwikkeling afspraken:	Inhoudelijke verantwoordelijkheid ligt in overeenkomst bij FGB. Dagelijkse gang van zaken ligt bij coördinator schakelprogramma FGB. Participerende instellingen nemen plaats in stuurgroep.
Juridisch:	Overeenkomst tussen VU en hbo-instellingen
Ervaringen:	Uitval in schakelprogramma vrij hoog (grofweg de helft). In vergelijking met groep premasterstudenten (na hbo-bachelor) zijn deze schakelstudenten jonger, onderschatten de benodigde inspanning, minder ver in hun ontwikkeling en zelfstandigheid.
Bijzonderheden:	Programma kan worden gevolgd als minor of losse modules verdeeld over de studie. Wordt bepaald door hbo.
Contactpersoon VU:	Kirsten Bijker, onderwijsdirecteur

FGW – Doorstroomminor naar M Archeologie

Van hbo: Naar master:	Archeologie (Saxion) M Archeologie (VU/ UvA)
hbo-instelling:	Saxion Hogeschool
Status:	Bestaat sinds 2014, per 2018-2019 vernieuwd en gemeenschappelijk aangeboden vanuit VU-UvA opleiding Archeologie.
Onderwijs en examinering door:	VU / UvA Schakelstudenten worden ingeschreven als 'bijvakker'.

Doelgroep / toelating tot schakelprogr.	Studenten die op Saxion hebben meegedaan aan het Plusprogramma en willen doorstromen naar M Archeologie.
Aantal studenten:	1 tot enkele studenten (volgens coördinator te wijten aan slechte zichtbaarheid/vindbaarheid op de webpagina's)
Omvang / inhoud:	30 EC. Drie verplichte modules (18EC) en twee keuzemodules (12 EC). Samenstelling wordt op dit moment gereviseerd
Financiële afspraken:	Onbekend (volgens opleidingsdirecteur onderdeel van de jaarlijkse verrekening tussen VU en UvA)
Kwaliteit / ontwikkeling afspraken:	Onbekend
Juridisch:	Onbekend
Ervaringen:	Studenten zijn extra gemotiveerd. Door kleine groep nog geen duidelijke resultaten uit evaluatie studiesucces.
Bijzonderheden:	
Contactpersoon:	Mieke Prent

FGW – Premaster Toegepaste Taalwetenschappen te volgen tijdens hbo

Van hbo:	Logopedie
Naar master:	Taalwetenschappen
hbo-instelling:	Allen die logopedie aanbieden
Status:	Sinds ongeveer 10-15 jaar Gestart als samenwerking met Windesheim, later uitgebreid naar alle logopedie-opleidingen
Onderwijs en examinering door:	VU
Doelgroep / toelating tot schakelprogr.	Gemotiveerde hbo-studenten logopedie. Geen aanvullende toelatingseisen.
Aantal studenten:	Ongeveer 5-10 per jaar instroom in schakelprogramma.
Omvang / inhoud:	27 EC; het vaste premasterprogramma minus een vak van 3 EC waar logopediestudenten vrijstelling voor krijgen. Dit zijn reguliere bachelorkvakken uit B1 t/m B3, aanschuifonderwijs. Roostering zorgt dat de vakken van de premaster niet samenvallen. De studenten doen 1 jaar, soms 2 jaar over het programma, dus niet geconcentreerd in een half jaar vrije keuze ruimte.
Financiële afspraken:	'Gesloten beurzen', geen vergoeding
Kwaliteit / ontwikkeling afspraken:	Hbo-instelling beoordeelt per student de invulling van de vrije keuzeruimte. Voor deze beoordeling worden regelmatig vragen gesteld aan de coördinator bij de VU of wordt informatie aangeleverd. Op programmaniveau zijn er geen afspraken met het hbo, hier wordt ook niet om gevraagd.
Juridisch:	Geen overeenkomst, is er niet toe gekomen / was geen noodzaak toe
Ervaringen:	Overwegend positief. In vergelijking met wo-bachelor studenten Taalwetenschappen hebben logopedie studenten minder taalkundige training. Dat leidt niet tot problemen in de master, het eerste mastervak trekt de gedifferentieerde groep instroom gelijk. De uitval in de master is niet hoger of lager. In vergelijking met premasterstudenten die het programma doen na hun hbo diploma geen duidelijke verschillen.
Bijzonderheden:	Na afronding van het schakelprogramma doen de studenten vrijwel allemaal 2

	jaar over de (eenjarige fulltime) master, omdat zij vrijwel allen werken en de binding met het werkveld willen behouden tijdens de studie.
Contactpersoon:	Petra Bos

RCH – HvA Schakeltraject naar M Rechtsgeleerdheid

Van hbo:	HvA Rechten
Naar master:	VU M Rechtsgeleerdheid.
hbo-instelling:	Hogeschool van Amsterdam
Status:	In ontwikkeling, start per september 2019
Onderwijs en examinering door:	VU Dat de VU het onderwijs verzorgt is vereist vanuit het 'civiel effect convenant', dat stelt dat voor civiel effect vóór de masteropleiding minimaal 60 EC aan vakken op wo-niveau gevolgd moet zijn, gedoceerd en geëxamineerd door een universiteit.
Doelgroep / toelating tot schakelprogr.	15-20% beste studenten van HvA volgen aan de VU 10 vakken (60 EC), in het 2 ^e t/m 4 ^e bachelorjaar. Exacte ingangseisen moeten nog tussen HvA en VU worden afgestemd, worden uitgevoerd door HvA.
Aantal studenten:	Verwachting is dat jaarlijks 50-60 studenten zullen deelnemen
Omvang / inhoud:	60 EC De inhoud van het programma is beredeneerd vanuit a) het willen voldoen aan civiel effect b) vergelijking van hbo programma / eindtermen met ingangseisen master. Al het onderwijs is aanschuifonderwijs. Men wil de HvA studenten wel bij elkaar in werkgroepen plaatsen voor de onderlinge binding en aandacht voor specifieke deficiënties.
Financiële afspraken:	Vergoeding van HvA aan VU, hoogte onbekend
Kwaliteit / ontwikkeling afspraken:	Onbekend
Juridisch:	Overeenkomst in ontwikkeling
Ervaringen:	Nog niet
Bijzonderheden:	<ul style="list-style-type: none"> > In de praktijk zullen premasterstudenten vooral doorstromen naar de master Rechtsgeleerdheid. In theorie kunnen studenten zich ook kwalificeren voor een andere masteropleiding binnen RCH, behalve voor Criminologie en Notarieel Recht. Voor Fiscaal Recht moeten studenten als contractstudent nog 15EC aan vakken halen. Voor de overige masteropleidingen gelden aanvullende toelatingscriteria / selectie, maar de premasterstudenten zijn hier niet bij voorbaat voor uitgesloten. > Praktisch issue is dat de jaarkalender niet synchroon loopt, waardoor studenten bijv. in tentamenweken college moeten volgen.
Contactpersoon:	Hemme Battjes (portefeuillehouder onderwijs), Rob van Bogget (beleidsmedewerker)

BETA – Minor van hbo verloskunde naar M health sciences

Van hbo:	Verloskunde
Naar master:	M Health Sciences
hbo-instelling:	Hogeschool Inholland; Academie Verloskunde Amsterdam Groningen (samenwerking tussen InHolland en Amsterdam UMC)
Status:	Lopend, startjaar 2016
Onderwijs en	VU

examinering door:	Inholland studenten volgen het vaste premasterprogramma van Health Sciences als minor in hun vrije keuzeruimte
Doelgroep / toelating tot schakelprogr.	Studenten Verloskunde van de AVAG, met toestemming van eigen examencommissie
Aantal studenten:	Ongeveer 15 per jaar
Omvang / inhoud:	30 EC Inhoud is conform het vaste premasterprogramma van Health Sciences
Financiële afspraken:	Geen
Kwaliteit / ontwikkeling afspraken:	Doelstelling AVAG is om een eigen Master Midwifery Sciences te ontwikkelen; ter voorbereiding daarop wordt het beoogde programma als track binnen de MSc Health Sciences uitgetest. Om aan de ingangseisen voor deze master te voldoen, volgen de kandidaten gedurende hun bachelor de premaster als minor, zodat ze na afronding van hun Ba-opleiding kunnen instromen in de MSc
Juridisch:	In 2016 is een samenwerkingsovereenkomst tussen AVAG en VU aangegaan voor de duur van 3 jaar. Hierna wordt geëvalueerd wat de bevindingen zijn rond de mastertrack, waarna besloten wordt over een eventueel vervolg.
Ervaringen:	Vorig jaar waren er 2 studenten, waarvan er een dit traject succesvol heeft doorlopen; dit jaar zijn 15 studenten gestart. Het lijkt erop dat AVAG voorlopig nog geen eigen master Midwifery Sciences zal gaan starten.
Bijzonderheden:	Er zijn ook afgestudeerden bij verloskunde die nadien het premastertraject volgen. Aanvankelijk kregen die een 24 ec programma, omdat ze één van de premastervakken niet hoefden te volgen, maar dit is per lopende studiejaar veranderd, en nu dienen deze studenten het volledige premasterprogramma van 30 EC af te ronden.
Contactpersoon:	Trudy Klomp (master-onderwijscoördinator AVAG)

BETA – Minor 'Evolutionary Biology & Ecology' naar M Ecology

Van hbo:	Toegepaste biologie, AERES Hogeschool Almere
Naar master:	M Ecology
hbo-instelling:	AERES Hogeschool Almere
Status:	Start per 1 september 2018
Onderwijs en examinering door:	VU Studenten worden ingeschreven als bijvakstudent
Doelgroep / toelating tot schakelprogr.	Toelatingscommissie M Ecology van VU laat toe o.b.v. vastgestelde toelatingseisen, namelijk master ingangsniveau Engels (conform VU standaard), gemiddeld cijfer 7 of hoger.
Aantal studenten:	Onbekend
Omvang / inhoud:	30 EC Programma is gelijk aan bestaande minor Evolutionary Biology & Ecology
Financiële afspraken:	Aeres betaalt de VU per student een bedrag van € 2100,- (€ 70,- per EC).
Kwaliteit / ontwikkeling afspraken:	Kwaliteitszorg minor ligt bij VU. Er is een projectgroep vanuit de deelnemende opleidingen, die min. 1x per jaar evalueert en vooruit kijkt.
Juridisch:	Overeenkomst tussen instellingen gesloten, looptijd 3 jaar.
Ervaringen:	Nog onbekend
Bijzonderheden:	-

Contactpersoon: Joris M. Koene

BETA – doorstroomminor naar M Business Analytics

Na afronding van een doorstroomminor kunnen HvA studenten direct doorstromen naar de masteropleiding Business Analytics VU. Er zijn verder geen details bekend over deze schakelmogelijkheid.

12.2.2. INGEDAALDE TRAJECTEN, ONDERWIJS DOOR HBO / EXTERN**FSW – minor 'sociaal wetenschappelijk onderzoek'**

Van hbo:	Hogeschool van Amsterdam, Faculteit Maatschappij en Recht
Naar master:	FSW masters, exclusief M Communicatiewetenschappen
hbo-instelling:	Hogeschool van Amsterdam
Status:	Gestart per 2018-2019
Onderwijs en examinering door:	Hogeschool van Amsterdam, aangevuld met vakken door VU i.r.t. te kiezen masteropleiding.
Doelgroep / toelating tot schakelprogr.	Tenminste 150 EC afgerond uit B1 t/m B3 Aangetoonde motivatie, voldoende beheersing Engels en Wiskunde (havo / A2 niveau)
Aantal studenten:	Eerste lichting: 25 studenten gestart aan doorstroomminor in 2018, maximaal 20 studenten instroom in de masters verwacht.
Omvang / inhoud:	Doorstroomminor Sociaalwetenschappelijk Onderzoek (30 EC) Aanvullende vakken, afhankelijk van te kiezen masteropleiding, te volgen aan de VU
Financiële afspraken:	HvA draagt kosten, 'gesloten beurs'
Kwaliteit / ontwikkeling afspraken:	Kwaliteitsborging gezamenlijke verantwoordelijkheid FSW en FMR. FMR voert evaluatie uit en verzorgt jaarlijks verslag o.b.v. vakevaluaties en jaarlijkse evaluatiesessie met studenten. Ontwikkeling en monitoring – decanen van faculteiten HvA en VU, jaarlijks overleg. Na 2 jaar evaluatie effectiviteit. Gezamenlijk voorlichtingsprogramma.
Juridisch:	Overeenkomst, in ontwikkeling
Ervaringen:	Eerste ervaringen met niveau en studiesucces zijn positief.
Bijzonderheden:	Oorspronkelijk ontwikkelde de HvA de doorstroomroute in samenwerking met de UvA. De UvA meent dat 30 EC te beperkt is voor directe toegang tot de masteropleiding. Daarop is de HvA in gesprek gegaan met de VU. Doorstroom naar de UvA is ook mogelijk, met 30 EC aanvulling op de UvA.
Contactpersoon VU:	Sylvia Vink (Onderwijsdirecteur)

RCH – OU Schakeltraject naar M Rechtsgeleerdheid en M Fiscaal recht

Van hbo:	hbo Rechten
Naar master:	M Rechtsgeleerdheid / M Fiscaal Recht aan VU, Rechtenmasters aan UvA
hbo-instelling:	Alle hbo rechten studies
Status:	Al lang lopend, startjaar onbekend
Onderwijs en examinering door:	Open Universiteit Eén of enkele kopcursussen aan de VU
Doelgroep / toelating tot schakelprogr.	Hbo-juristen die verder willen naar een wetenschappelijke master met civiel effect

Aantal studenten:	0-5 per jaar instroom in VU master De meeste studenten in het OU schakelprogramma gaan naar de UvA of de master van de OU zelf. OU instroom loopt terug, omdat EUR een deeltijdprogramma aanbiedt dat aantrekkelijker is.
Omvang / inhoud:	Rechtsgeleerdheid: Open Universiteit (55EC) + VU (5 EC schakelscriptie) Fiscaal Recht: Open Universiteit (55EC) + VU (14 EC: 5 EC schakelscriptie, 9 EC Bedrijfseconomie) Zie verder http://www.schakelzone.nl/
Financiële afspraken:	Studenten betalen de OU: € 2.040,- (incl. kopcursus) VU betaalt de OU een beperkt bedrag (onbekend) voor elke student die instroomt in de VU masters.
Kwaliteit / ontwikkeling afspraken:	Onbekend
Juridisch:	Onbekend
Ervaringen:	Aantallen studenten zijn afgenomen. Ervaringen met inhoud traject goed.
Bijzonderheden:	Het ingedaalde schakeltraject dat per september 2019 start met de HvA heeft geen invloed op de OU route.
Contactpersoon:	Hemme Battjes (portefeuillehouder onderwijs), Rob van Bogget (beleidsmedewerker)

BETA – Schakeltraject naar M Computer Science

In het specifieke themasemester van de leerroute Software Engineering (verdiepingsfase hbo-ICT) wordt door de HvA in samenwerking met de VU een academische track aangeboden voor studenten die ambitie hebben om na hbo-ICT een master Computer Science te volgen. Met het afronden van deze academische track krijgt de student toegang tot de Track 'Software Engineering and Green IT' van de master Computer Science aan de VU.

Er zijn verder geen details bekend over deze ingedaalde schakelmogelijkheid.

FRT – Doorstroomminor naar eenjarige M Theology

Van hbo:	Onbekend
Naar master:	Theology: exploring a discipline /de McClendon master
hbo-instelling:	Christelijke Hogeschool Ede
Status:	Gestart per september 2018
Onderwijs en examinering door:	Onderwijs en toetsing worden verzorgd door docenten van het Baptistenseminarium en geaccordeerd door examencommissie CHE.
Doelgroep / toelating tot schakelprogr.	Geen bijzondere ingangseisen zijn, behalve die voor het volgen van een minor binnen het hbo.
Aantal studenten:	7 studenten die per sept. 2018 starten met het schakeltraject
Omvang / inhoud:	30 EC, afgeleid van een bestaande minor, gedifferentieerde inhoud en toetsing. Schakelstudenten worden per vak op drie (academische) indicatoren beoordeeld. Moet binnen een jaar worden afgerond.
Financiële afspraken:	Baptistenseminarium heeft een eigen regeling met CHE dat CHE aan BS het KOM-tarief betaalt per student per behaalde EC, voor zover het om bekostigde studenten gaat.
Kwaliteit / ontwikkeling afspraken:	De toetsing van het schakelprogramma is voorgelegd aan en geaccordeerd door de VU. In de studiegids van het BS is een beschrijving opgenomen van alle vakken met toetsmatrijzen en beoordelingsformulieren, per vak steeds apart de extra criteria voor schakelstudenten.

Juridisch:	Conform bestaande regeling tussen CHE en Baptistenseminarium
Ervaringen:	Nog onbekend
Bijzonderheden:	-
Contactpersoon:	Henk Bakker, coördinator premasterprogramma baptistenseminarium

12.3. RAPPORT STUDENT ANALYTICS

De informatie in dit rapport is tot stand gekomen met behulp van analyses uit het project Student Analytics VU. Dit betreft de instroom en het studiesucces van premasterstudenten. Hierbij is de Code of Practice Privacy & Ethiek Student Analytics VU d.d. 16 november 2017 nageleefd. Analyse: Nanny Kempers, Quality Assurance: Theo Bakker.

In februari 2017 is een deelrapport opgeleverd met cijfermatige gegevens over de premaster trajecten. In juli 2018 is een update van het deelrapport verschenen, dat voor voorliggend rapport is gebruikt: Deelrapport Premaster en studiesucces: Student Analytics, juli 2018. Het deelrapport is met het verzenden van dit rapport naar het OPO meegestuurd als bijlage.

12.4. BESCHRIJVING PROFIELEN STUDENTENMONITOR

In de Studentenmonitor worden studenten ingedeeld in vijf verschillende profielen. Hieronder de beschrijving hiervan. Bron: ResearchNed, 2017.

- > **Statuszoekers** zijn op zichzelf gericht en hebben een extrinsieke motivatie: de studie is voor hen louter een instrument voor het bereiken van 'een gouden toekomst'. Dit betekent een beroep met veel aanzien/status en/of waarin zij veel geld kunnen verdienen.
- > **Vakgeïnteresseerden** hebben een intrinsieke motivatie voor een bepaald vak en studeren om (nog meer) kennis te vergaren die daaraan verbonden is. Ze zijn toegewijd en ze zijn doelgericht. Vaak zijn het vak en de studie verbonden met hun hobby, bijvoorbeeld een student wiens hobby computers is en Informatica gaat studeren om daar nog meer over te weten te komen. Ze vinden contact met anderen belangrijk, maar niet perse om hier zelf van te leren (zoals de zelfontplooiers). Zij willen juist kennis overdragen op anderen in relatie tot hun vakgebied.
- > **Normatieven** zijn extrinsiek gemotiveerd en op anderen gericht: zij studeren omdat het hoort (van hun sociale omgeving en/of de maatschappij). De studie biedt hen zekerheid voor hun bestaan, het biedt hen betere kansen in de toekomst dan wanneer zij meteen zouden zijn gaan werken na de middelbare school. Dit geeft hen een veilig gevoel ten aanzien van de toekomst. Zij vinden studeren niet echt leuk, ze zien het als een noodzakelijk kwaad waar je niet echt om heen kunt. Contact met anderen is belangrijk voor hen.
- > **Idealisten** zijn intrinsiek gemotiveerd: ze zien hun studie als een kans op het verder ontplooiën van zichzelf en de maatschappij. Ze zijn sociaal geëngageerd, willen mensen helpen. De studie is een uitdaging voor idealisten, ze houden van afwisseling, zelfstandigheid, zijn kritisch en willen zich niet aan regels houden. Net als de zelfontplooiers, zijn de idealisten van mening dat studeren niet het allerbelangrijkste is omdat je jezelf ook met andere dingen kunt ontwikkelen. Idealisten zijn erg op mensen gericht, niet alleen om hen te helpen, maar ook voor het sociale contact en de gezelligheid. Dat is heel belangrijk voor hen.
- > **Zelfontplooiers** worden gedreven door innerlijke behoefte aan kennis, aan leren van nieuwe dingen, zichzelf als mens te ontwikkelen. Studeren is geen middel tot een bepaald achterliggend doel (baan, status et cetera) maar een doel op zichzelf. Zij zijn dus intrinsiek gemotiveerd. Zij hechten waarde aan het zichzelf onderscheiden van de massa en een eigen mening te hebben, zijn kritisch en zijn op zoek naar dynamiek, uitdaging, verandering/afwisseling en vrijheid. Ze staan open voor nieuwe dingen en vinden contact met medestudenten belangrijk, vanwege het sociale maar ook omdat zij hier zelf weer van kunnen leren

12.5. BRONNENLIJST

12.5.1. SCHRIFTELIJKE BRONNEN EXTERN

- > Broek, van der A. et al (2017), *Schakelen tussen bachelor en master in het hoger onderwijs: Eindrapport*, ResearchNed: Nijmegen.
- > Jongbloed, B. (2018), *Bekostiging van het Nederlandse hoger onderwijs: kostendeterminanten en varianten*, Center for Higher Education Policy Studies: Enschede.
- > Hbo-raad (2009), *Kwaliteit als opdracht*, Den Haag, via www.vereniginghogescholen.nl
- > Kamerbrief Aanpak herziening bekostigingssystematiek hoger onderwijs en Onderzoek, 28 september 2018, nr. 31288.
- > Kamerbrief 'Beleidsreactie op het rapport 'Schakelen tussen bachelor en master in het hoger onderwijs' dd. 21 april 2017.
- > Kamerbrief over selectie en toegankelijkheid van het hoger onderwijs, 7 juli 2017 (Kamerstuk 34 550 VIII, nr. 121.)
- > Kamerbrief reactie op motie over kosten voor selectieprocedures, 11 juli 2018
- > <https://www.vereniginghogescholen.nl/actueel/actualiteiten/aantal-hbo-opleidingen-met-engels-als-voertaal-blijft-beperkt>, geraadpleegd op 16 juli 2018
- > Websites andere universiteiten inzake schakelmogelijkheden
- > WHW artikelen 7.57i en 7.30^e

12.5.2. SCHRIFTELIJKE BRONNEN INTERN

- > Afspraken augustus 2018 tussen International Office, de centrale studentadministratie en procesregie over de procedures voor aanmelden en toelaten van internationale studenten tot Engelstalige premasterprogramma's, op te vragen bij Carolien Kranendonk, procesbeheerder aanmelding, inschrijving en toelating, a.c.kranendonk@vu.nl
- > Documentatie van Wim van Os inzake jaarlijks onderzoek naar de effectiviteit van het NOA assessment
- > Format OER master en bachelor, OER'en diverse masteropleidingen met vast premasterprogramma
- > NSE dataset met gemiddelde themascores op het niveau van premasteropleidingen en de bijbehorende bacheloropleidingen, in afstemming met Jelger van Zaane
- > MIVU rapporten t.b.v. aantallen premasterstudenten 2017 en 2018
- > Premasterbepalingen (bijlage IV van de RAI)
- > Regeling aanmelding en inschrijving 2018/2019
- > Websites vu.nl en VUnet inzake premasters: masterportal, facultaire websites

12.5.3. RESPONDENTEN

De volgende personen hebben via gesprekken of input per e-mail een bijdrage geleverd aan dit rapport:

- > NOA: Dirk de Lange, Remko van den Berg
- > HvA: Hugo Nierstrasz
- > UvA: Erna van Hest, Annemarie Tasseron, Nienke Boevé
- > InHolland: Mieke van Heerebeek, Trix van Loosbroek
- > BETA: Pamela de Boer, Thilo Kielman, Lothar Kuijper
- > FGB: Kirsten Bijker, Mariëtte Huizinga, Remko van der Vos
- > FGW: Reinier Munk, Jelly Reinders, Greetje Gorens, Joris Aarts en Mieke Prent (Saxion minor), Petra Bos (Taalwetenschappen)
- > FRT: Eveline van Staalduine, Jelly Reinders, Teun van der Leer (Baptisten Seminarium)
- > FSW: Gerhard van de Bunt
- > RCH: Hemme Battjes, Pim Koenen
- > SBE: Rob de Crom, Jost Sieweke, Ella Noordhoek
- > SOZ / International Office: Stipo Jelec, Esmee Paques, Frans Snijders, Paul Steeman
- > SOZ / Kwaliteitszorg: Jikke Bekker

- > SOZ / Onderwijsbeleid: Isabella van Ophem, Nicole Prins
- > SOZ / OTIR: Theo Bakker, Nanny Kempers, Jelger Zaane, Daniel Driittij
- > SOZ / Procesregie: Bart Overbeek, Elroy Huijsman, Carolien Kranendonk
- > SOZ / SSA: Sharon Lo-Fo-Wong, Anfaira Doest, Suzanne Boon
- > Bestuurszaken: Jan Bekker, Victor Maijer
- > Finance: Derk-Jan Slagter